

İSLAMDA NÜMUNƏVİ QADINLAR

ZEYNƏB (S.Ə.)

**MÜƏLLİF: MƏHƏMMƏDİ İŞTİHARDİ
TƏRCÜMƏ EDƏN: KƏRBƏLAYİ VÜSAL**

BİSMİLLAHİR-RƏHMANİR-RƏHİM

Kitabın adı:.....İslamda nümunəvi qadınlar –
Zeynəb (s.ə.)

Müəllif:.....Məhəmmədi İstihardi

Tərcümə edən:.....Kərbəlayi Vüsal

Nəşr edən:.....«Məhdiyyə» nəşriyyatı

Kompüterə yığan:.....Məşədi Ramiz

Tiraj.....3000

Çap növbəsi:.....Birinci. 2000 Bahar

**ÖZ İLAHİ VƏZİFƏLƏRİNİ SƏBR VƏ
MƏRDİKLƏ YERİNƏ YETİRMƏKDƏ
BÖYÜK KƏRBƏLA XANIMINA İQTİDA
EDƏN, BÜTÜN ALLAH YOLU
FƏDAİLƏRİNƏ TƏQDİM OLUNUR.**

Gözəllikdən başqa bir şey görmədim.

Həzrət Zeynəb (s)

MÜQƏDDİMƏ

ÜLGÜ VƏ NÜMUNƏLƏR

Cavan həyatı müstəqil fikir və başqalarını yamsılama ilə keçir, bə'zi məsələlərdə öz ağılna müraciət edib, onun nurundan bəhrələnir, çox vaxt isə, başqalarının yol və üsulundan istifadə edir. Özü də bu istifadənin xeyir və şərinə varmayıb, onların rəftarlarının doğruluğunu ağıl me'yarı ilə ölçmədən. Ehtimal olunur ki, fikir və təqlidin bu qarışığı və çəkişməsi, insan həyatının cavanlıq dövrünün labud xüsusiyyətidir və şəxsiyyətin hələ tamamlanmadığını, müxtəlif cazibələrin, onun vücud əqrəbini ağıl və hissiyyat arasında sərgərdan qoyduğunu göstərir.

İnsanın başqalarına təqlidi dediklərimiz yalnız cavanlara aid deyildir. Başqa kəslər hətta ömrün yuxarı yaşlarında da (əlbəttə az miqdarda) bə'zən

başqalarına təqlid edir və onların cəlbedici cazibə mərkəzlərinə mə'ruz qalırlar. Bu həqiqət tələb edir ki, biz pak və dəyərlı şəxsiyyətləri cəmiyyətə xüsusilə də, cavanlara tanıtdırağ və onlar həmin şəxsiyyətlərin həyatından özləri üçün ali ülgü və nümunələr götürüb, onların yol və üsulunu öyrənsinlər.«

Qur'an əziz Peyğəmbəri "Üsvətün-həsənə" adı ilə tanıtdırır ki, biz onu yaxşı və gözəl nümunə adlandırırıq. Elə ki, buyurur:

(Ləqəd kanə ləkum fiyrəsulillahi usvətun həsənətun limən kanə yərcullahə vəlyəvməl axirə və zəkərəllahu kəsirən)

"Allahın Rəsulu (s), haqqın rəhmətinə ümidi və qiyamət gününə imanl olanlar və Allahı çox yad edənlər üçün yaxşı nümunədir."

Bu gün bizim cavan nəslin nümunə görməyə başqalarından daha çox ehtiyacı vardır ki, ictimai və əxlaqi məsələlərdə onların söz və rəftarlarından ilham alsınlar. Amma, bü ülgülər kamal və nümunə cəhətindən bir deyillər, bəlkə vəhy xanədanına nə qədər yaxın olsalar, o qədər kamil olarlar.

Peyğəmbər (s) övladları arasında, vilayət bağının ilk qızı Zeynəbi-Kubra (s), iman və təqva, elm və mə'rifət, səbr və dözüm və başqa insani fəzilətlər sarıdan tamamlanmış, kamil bir insanın bariz

nümunəsidir. O, bütün dünya qadınları arasında nümunədir və hər yerdə səbr və isar adı gəlsə, bu böyük xanımın adı parlayır.

Bu kitab, Kərbəla qəhrəmanının həyatının qısa araşdırmasıdır. Onun həyatının bir hissəsi gözəl nümunə sorağında olan imanlı bacılara yaxşı bir örnək ola bilər.

Bu xanımın həyatını neçə hissədə xülasə etmək olar:

1.Allah Peyğəmbərinin və anası Fatimənin qucağında keçirdiyi çox qısa dövr;

2.Anasının vəfatından sonra, əziz atası Əli (ə)-in yanındakı həyatı;

3.Həzrət Əli (ə)-in şəhadətindən Həsən ibni Əlinin şəhadətinə qədərki dövr;

4.İmam Həsən (ə)-in şəhadətindən, qardaşının aşurasına qədərki dövr;

5.Onun son dərəcə nəzərə çarpan və ibrətamiz olan həyatının sonu;

Aşuradan sonra Hüseyin hərəkətinin rəhbərliyindən 62-ci Hicri ilində bir dünya ictimailə Allah görüşünə nail olana qədərki dövr. Və xoşbəxtlikdən bunun hamısı bu kitabda araşdırılmışdır.

Biz, bu kitabın nəşri üçün “Fədakarlar İslami Təhqiqat Mərkəzinə” təşəkkür etməklə yanaşı, onu mütalihə etməyi bütün cavanlara, xüsusilə də əziz bacılara tövsiyə edirik. Ümidvarıq ki, belə kitablar ucuz qiymətə və yuxarı tirajla əxlaqsevərlərin ixtiyarına qoyulsun. çünki, bu cür əsərlər qərbin bizə sarı yönəlmiş mədəniyyət hücumu qarşısında müsbət addım və güclü manedir.

Qum. İmam Sadiq müəssisəsi.
Ustad Cə'fər Sübhani 8\6\74.

ÖN SÖZ

Müasir dövrümüzün elm zərurətlərindən biri də dini elmlərin aydın və zəngin dəyərlərini daha dərin və geniş bəyan etməkdir. Heç şübhəsiz bu elmlərdən biri də Allah övliyalarının nəzəri və əməli davranışlarının nəhayətsiz üfüqlərinə bələd olmaqdır.

Din övliyalı və mərifət sahiblərinin müqəddəs həyatlarında diqqətli fikir və dərin araşdırmalar, həqiqət aşıqlarının yoluna bir çıraq ola bilər ki, öz canlarını o əzəmətli nümunələrin həyatının axar çeşməsi ilə paklayıb. Həyat yollarına o pak ruhların ilahi feyzi ilə tərəvət bəxş etsinlər.

“Fədakarlar İslam Təhqiqat Mərkəzi” bu əhəmiyyətli işi yerinə yetirmək, əziz müharibə əlilləri və Allah yolu fədakarlarının elmi ehtiyaclarını təmin etmək və həmçinin isar elmini bəyan etmək üçün dini maarif və tarix sahəsində bir məcmuə hazırlamaqda sə'y göstərmişdir.

Əlinizdəki kitab o topludan biri və bu mərkəzin əməkdaşlarının sə'yinin məhsuludur. Bu kitabda, nübüvvət və Vilayət ailəsində tərbiyə olunanlardan

biri, Siddiqey-Tahirə Həzrət Zeynəb (s)-ın şərəfli həyatının mütalibə və araşdırmasına sə'y göstərilmişdir. Heç şübhəsiz, o yer mələyinin bütövlükdə bəndəçilik, mə'nəviyyat, səbr və dözümdən ibarət olan səmavi həyatı barədə düşünmək, hamının, xüsusilə də qadınların və Allah yolu fədakarlarının təkamülünə, ilahi məqama yaxınlaşmasına kömək olacaqdır.

Bu kitab, tarixə istinadlı araşdırma, mö'təbər mənbə'lərdən istifadə və rəvan nəslə yazılmış, o həzrətin şəxsiyyəti və həyatının qəribə xüsusiyyətləri və dərslərinin vəsflərindən bəhs etmişdir.

Möhtərəm oxucuların nəzər və tövsiyələrini böyük mə'muniyyətlə qarşılıyır və böyük Allahdan mə'rifət və itaət üçün tofiq diləyirik.

Qum Fədakarlar İslami Təhqiqat Mərkəzi.

BİRİNCİ FƏSİL

VİLAYƏT ÇİÇƏYİ

Təvəllüd

Atanın zinəti

Səmavi ad

Peyğəmbər (s) ilə birlikdə

Dərdli yuxu

Birinci hadisə

Anası Fatimə ilə görüş

Haqqın müdafiəsi

Sonuncu görüş

Anasından sonra

Şərikli həyat

Zeynəbin həyat yoldaşı

Ev mühitində

Ata məktəbində

Səbr və dözümlü

Ədalət

Zülmə mübarizə

Ata müsibəti

İmam Həsən (ə)-in imamət dövrü

Varlıq dünyası bəşəriyyəyə mə'na bağışlayan bir ailəyə borculudur. O ailə ki, bütün kainat onların qarşısında baş əyib tə'zim edir, mələklər onlara səcdə etməkdən çəkinmir və Cəbrail Əlinin məclislərinə girmək üçün izn istəyir. O ailə ki, ilahi ne'mətlər təcəssümü, Allahın cəlal və cəmal sifətlərinin aynasıdır.

Onlar Peyğəbmər və onun Əhli-beytidirlər ki, Allah məxluqatın yaranma səbəbini onların varlığı ilə izah edib, buyurur: "Əzəmətli səma və geniş yerləri, işıqlı günəş, ay və ulduzları, axar dəniz və dəryaları siz Əhli-beyt üçün və sizin məhəbbətinizdən ötrü yaratmışam.

Onlar hər növ eyb və nöqsandan uzaq olan beş müqəddəs nurlar, vəhy xanədanı və vilayət ailəsidirlər – Peyğəmbər, Əli, Fatimə, Həsən, və Hüseyn (s).

Belə bir ailədə bir qız uşağı dünyaya gəldi. Əzəmətli vilayət bağçasına mənsub olan bu çiçək, sonralar özünün Allah yolunda sədaqət və vəfası, şücaət və fədakarlığı, iman və təqvası, iffət və səbri, dözümlü və mübarizəsi ilə bütün Allah yolçuları və

xüsusilə, özünün Əhli-beyt davamçısı hesab edilən qadınlar üçün ülgü və nümunə olacaqdı.

TƏVƏLLÜD

Həzrət Əli (ə) və Fatimeyi-Zəhra (s)-ın Həsən, Hüseyin, Zeynəb, Ümmi Gülsüm və Möhsin adlı beş övladı olmuşdur. İmam Sadiq (ə)-dan rəvayət olunmuş hədisə əsasən həzrət Zəhranın son övladı olan Möhsin, İmamın düşmənlərinin o həzrətin evinə olan təcavüzü nəticəsində anasının bətnində öldürüldü, xanım özü isə ağır yaralanaraq şəhadətə yetişdi!

Bu xanədanın üçüncü övladı Zeynəb Hicrətin 6-cı ilində Mədinə şəhərində dünyaya göz açdı.

ATANIN ZİNƏTİ

Zeynəb atanın zinəti deməkdir. Allah tərəfindən belə adlanan bu qız öz vəzifəsini yerinə yetirməklə tarixin zinəti və ailəsinin fəxri oldu. Odur ki, Zeynəb adı məhz onun fədakarlığı hesabına həmişə gözəl, müqəddəs və əbədidir. Bu vilayət dürrünün ad qoyma mərasimi haqda tarixdə belə oxuyuruq:

SƏMAVİ AD

Zeynəbi-Kubranın təvəllüdü zamanı həzrət Peyğəmbər (s) səfərdə olduğundan Fatimə Əlidən istədi ki, övladları üçün ad qoysun. Əli (ə) buyurdu: Mən atandan qabağa keçməyəm. Səbr edək Peyğəmbər (s) səfərdən gəlsin.

Peyğəmbər (s) səfərdən qayıtdıqdan sonra Əli (ə) Zəhranın uşağı olmasını xəbərini Peyğəmbərə çatdırıb, ondan uşaq üçün ad qoymasını xahiş etdi. Peyğəmbər (s) buyurdu: Fatimənin övladları mənim övladlarımdır, lakin onlar barəsində qərara gəlmək yalnız Allaha məxsusdur.

Ondan sonra Cəbrəil nazil olub xəbər gətirdi ki, Allah buyurur: Bu qızın adını Zeynəb qoy! çünki, Mən bu adı Lövh-i məhfuzda yazmışam. Bunu eşidən Peyğəmbər (s) Zeynəbi öpdü və buyurdu: Tövsiyə edirəm hamı bu qıza hörmət etsin. çünki, o, Xədicəyi-Kubra kimidir.

Yə'ni həzrət Xədicənin fədakarlıqları kimi, həzrət Zeynəbin Allah yolunda dözümlü, səbr, şücaət və mübarizəsi İslamın əbədililiyi üçün xüsusi əhəmiyyətə malikdir.

PEYĞƏMBƏR İLƏ BİRLİKDƏ

Həzrət Zeynəb beş il qədər Peyğəmbərlə bir zamanda yaşamışdır. Bu müddət onun Peyğəmbər (s) səhabələrindən hesab olunmasına kifayətdir və bu da bu barədə yazılmış kitablarda qeyd olunmuşdur.

Bu beş il fürsət idi ki, Həzrət Zeynəb Peyğəmbərin mübarək vücudundan səbr və dözüm hədisini yazsın. çünki, o, Zeynəbin həyat yolunun bütün müsibətlərindən xəbərdar idi və bilirdi ki, bu çətinliklərə yalnız böyük ruh, dağ kimi möhkəm qəlb və Allah eşqi ilə dolu ürək dözə bilər. Elə bil müsibət, çətinlik Zeynəbin taleyi ilə qarışmış və Allah-təala səbr və dözümü ondan cəlvələndirmişdir ki, bütün Allah adamları üçün nümunə olsun.

DƏRDLİ YUXU

Zeynəb, onu gözləyən qəmli macəraları uşaq vaxtında yuxuda görüb babası Peyğəmbərə (s) söyləyir. Peyğəmbər (s) onu gözləyən bu hadisələri tə'bir edir ki, Əlinin yetişdirməsi və Zəhranın qucağında böyümüş olan bu qız özünü həmin hadisələrlə görüşə hazır etsin. Bu yuxunu tarixdə belə oxuyuruq:

Peyğəmbərin (s) vəfatı yaxınlaşırdı. Bir gün Zeynəb onun yanına gəlib uşaqlara məxsus şirin dillə dedi:

“Ey Peyğəmbər (s), bu gecə yuxuda gördüm ki, şiddətli bir külək əsib bütün dünyanı zülmətə qərq etdi. Mən küləyin şiddətindən o tərəf-bu tərəfə düşürdüm. Axırda məcbur qalıb böyük bir ağacdən yapışdım. Amma külək onu da yerindən qopardı. Mən ikinci dəfə onun bir budağından tutdum, amma o da davam gətirmədi. Üçüncü dəfə onun başqa bir budağından yapışdım, lakin külək onu da sındırdı. Sonra bir-birinə yapışmış iki budağa üz tutdum ki, birdən onlar da sındı və mən yuxudan ayıldım.”

Peyğəmbər Zeynəbin yuxusunu eşidəndən sonra ağlayıb buyurdu:

“Sənin ilk yapışdığı ağac babandır ki, teziliklə dünyadan gedəcək. Sonrakı iki budaq da ata və anandır ki, onlar da dünyadan gedəcəklər. Bir-birinə yapışmış iki budaq isə qardaşların Həsən və Hüseynindir ki, onların müsibətində dünya zülmətə qərq olacaqdır.”

BİRİNCİ HADİSƏ

çox keçmədi ki, Zeynəbin yuxusunun bir hissəsi çin çıxdı və istəkli babasının vəfatı ilə o, ilk pənahını

əldən verdi. Bu, onun lətif və rıqqətli qəlbini incidən ilk müsibət və sanki bir başlanğıc idi. Hələ bilmirdi ki, qarşıda hansı müsibət və bəlalar onu gözləyir. Amma bəşər tarixinin bu yenilməz siması heç vaxt həyatın ağırları qarşısında baş əyməyəcək, mətanətlə islamın qorunması üçün öz vəzifəsini yerinə yetirəcəkdir.

ANASI FATİMƏ İLƏ GÖRÜŞ

Həzrəti Fatimə (s) atasından bir müddət sonra dünyasını dəyişdi. Buna əsasən, Zeynəb Zəhra kimi bir ananın məhəbbətindən yalnız bir neçə ilə bəhrələndi.

Bir neçə illik bu qısa müddət Zeynəbi Allah yolunda müsibət və çətinliklərə, cihad və mübarizəyə hazırlayan xatirələrlə doludur. Zeynəb Peyğəmbərin vəfatından sonra anası Fatiməni gülən və hətta təbəssüm edən halda da görmədi. Fatimə atasının ayrılığına o qədər ağlayıb ki, onun adını tarixin Adəm, Yə'qub, Yusif və imam Səccad (ə) kimi ən çox ağlayanların sırasında qeyd etmişlər.

Zeynəb bütün bu vaxt ərzində anasının yanında olmuşdur. O, babasının müsibətli vəfat səhnələrini, anasının qəm-qüssələrini və düşmənlərin Əhli-beyt haqqında olan cinayətlərini görürdü. Bu mənfi

hallar onun kiçik qəlbini incidir, o isə səbr edib dözüür və sanki daha böyük müsibətlərə hazırlaşır.

HAQQIN MÜDAFİƏSİ

Zeynəb anası Fatimənin Peyğəmbər məscidində Fədək və Əhli-beytin müdafie mövzusunda etdiyi çıxışda iştirak edirdi. O, anasının xütbəsini dinləməklə yanaşı, zülm qarşısında necə mövqe tutmaq yolunu da öyrənirdi.

O, anasından öyrəndi ki, düşmənlə necə mübarizə etmək və onu rüsvay etmək olar. O, hazırlaşır ki, Kufə bazarında, İbn Ziyad və Yezidin saraylarında öz sözləri ilə onların cinayətlərini ifşa edib İslam və Əhli-beyt vilayətini müdafie etsin.

SONUNCU GÖRÜŞ

nəhayət, ana ilə son görüş və vidalaşma zamanı çatmışdır. Zəhranın pak ruhu mələkut aləminə pərvaz edib, cismi isə qüsl olunub kəfənlənmişdir. Atanın göstərişi ilə Zəhranın balaları ana ilə vidalaşır, son dəfə onu qucaqlayıb ayrılırlar. Həzrət Əli (ə) bu qəmli səhnələri belə təsvir edir:

“Zəhranın kəfənini düyünləyərək Ümmü Gülsüm, Zeynəb, Həsən və Hüseyinə dedim: Gəlin son dəfə ananızla görüşün ki, bu ayrılığın başlanğıcıdır. növbəti görüş isə behiştə olacaqdır. Həsən və Hüseyin anaları tərəfə gələ-gələ bu sözləri deyirdilər: Babamız Peyğəmbər (s) anamız Fatimənin (ə) ölmündə olan qəm və həsrət yangısı heç vaxt sönməyəcək. Ana can! Bizim salamamızı babamız Məhəmməd Mustəfaya (s) çatdır və de ki, səndən sonra biz dünyada yetim qaldıq”.

Əli (ə) buyurur: “O zaman göydən bir səs eşitdim ki, deyirdi: Ey Əbul-Həsən, onları anasının qucağından götür. Bu iki uşaq göyün mələklərini ağlamağa məcbur etdilər.”

Beləliklə, Zeynəb körpə yaşlarında mehriban ana və səmimi dostunu itirdi.

ANASINDAN SONRA

Artıq Əli evi Fatimə vücudunun şamı ilə nurlanmırdı. Buna görə də uşaqları öhdəsinə götürən bir qadına ehtiyac var idi. Fatimə (ə) bu əhəmiyyətli işi ömrünün son günlərində duymuş, uşaqları üçün mehriban ana və Əli üçün vəfalı yoldaş tapıb onunla evlənməyi Əli (ə)-a tövsiyə etmişdi. Bu şərəf həzrət Zəhranın ögey bacısı “Əmaməyə” mənsub idi.

Zeynəb anasından sonra Əli kimi atanın tərbiyəsi sayəsində, Həsən və Hüseyin kimi qardaşlarla yanaşı böyüyüb yetkinləşir və elə uşaqlıqdan çoxlu çətinlik və ruhi sıxıntılara dözüb təcrübə toplayır.

Zeynəb Həsən və Hüseyindən kiçik olmasına baxmayaraq, Fatimə qızı və onun yetişdirməsi olduğu üçün qardaşları ilə onun arasında vəsfəgəlməz məhəbbət və bağlılıq olmuşdur. Bu məhəbbətin nəticəsində də o, bir an da qardaşlarından ayrılmır və onların qüссələrində dözə bilmirdi. necə ki, görəcəyik o, ömürünün sonuna qədər mehriban ana kimi onları sevir və qəmlərinə şərik olurdu.

ŞƏRİKLİ HƏYAT

Artıq Zeynəbin ailə qurmaq vaxtı yaxınlaşmışdır. O bilir ki, izdivac hər bir insan üçün təbii və şər'i vəzifədir və bu sünətdən imtina etmək Peyğəmbərin (s) dinindən çıxmaq deməkdir.

Lakin Zeynəb izdivac etməklə boynunda olan böyük vəzifəni unutmur. O bilir ki, hər an və bütün səhnələrdə qardaşının yanında olmalıdır. O bilir ki, əzizlərinin qiyamının səmərəsi onun əsir düşməsi, səbr edib dözməsi, qiyamın mahiyyət və səbəblərini bəşəriyyət tarixinə yetirməsindən asılıdır.

Bu səbəbdən Zeynəb izdivac ərəfəsində də vəzifəsini unutmur və ailə qurmaq üçün imam Hüseyinlə (ə) birgə olmağı şərt kəsir. Əli (ə) qızına elçi göndərən və Əhli-beyt dostlarından olan Əbdüllah ibni Cə'fər sözsüz ki, bu şərti qəbul edir və nəhayət Zeynəbi-Kübranın əri olmaq şərəfinə nail olur.

ZEYNƏBİN HƏYAT YOLDAŞI

Əbdüllah Cə'fərin övladlarındandır. Cə'fər isə Əbu Talibin oğlu, Əlinin (ə) qardaşı, Mutə döyüşünün fədaisi və İslamın böyük şəhidlərindəndir. Cə'fəri-Təyyar adı ilə məşhur olan bu insanın şəxsiyyətini Peyğəmbərin (s) sözləri və ona bağlılığı ilə müəyyən etmək olar. Yəhudilərin Xeybər qalasının fəthi və Cə'fərin Həbəşədən qayıtdığı zaman Peyğəmbər (s) onu qucaqladı və alınını öpüb buyurdu: "Bilmirəm hansı iş üçün sevinim. Xeybərin alınması, ya Cə'fərin gəlişi üçün?" Sonra Peyğəmbər (s) ona məscidin qonşuluğunda mənzil verdi.

Mutə döyüşündə Cə'fərin iki qolu da kəsildəndən sonra bayrağı yerə atmağa razı olmayıb onu dişlərinə aldı. Həzrət Peyğəmbər (s) bu barədə buyurmuşdur: "Allah Cə'fərin iki qolunun yerinə ona iki qanad verəcək ki, behiştə onlarla pərvaz

etsin." Buna görə də ona Cə'fəri-Təyyar (uçan) deyiblər.

Əbdüllah Həbəşədə doğuldu. Bu o zaman baş verdi ki. Cə'fər öz həyat yoldaşı və bir dəstə müsəlmanla birgə düşmənlərin təzyiqi nəticəsində, Peyğəmbərin (s) təklifi ilə həbəşəyə hicrət etmişdilər.

Əbdüllahın atası Cə'fərin şəhadətindən sonra Peyğəmbər (s) onun uşaqlarını yanına gətirib bir ata məhəbbəti ilə qucağına alar, öpüb ağlayar, beləliklə sanki Əbdüllaha və başqa balalara təsəlli verərdi.

Peyğəmbərdən sonra Əbdüllah Həzrətin (ə) yanında rəşadət və fədakarlıqlar göstərmiş, Süffeyn döyüşündə isə döyüş səhnəsinin xüsusi qəhrəmanlarından hesab olunmuşdur. O zamanlar o, səxavət və əliaçıqlıqda da məşhur idi.

EV MÜHİTİNDƏ

Heç şübhəsiz, insan tərbiyəsinin ən mühüm dövrü və şəxsiyyətin formalaşma zamanı uşaqlıq çağıdır. Bu dövr də başqa dövrlərə nisbətən insanı əhatə edən təbii və ictimai mühit daha tə'sirli olub, onun formalaşmasında mühüm rol oynayır. Atanın əməl, rəftar, münasibət və ümumiyyətlə bütün hərəkətləri, eləcə də onların bir-birləri və digərləri ilə davranış tərzləri uşağın əxlaq, ruhiyyə

və xasiyyətinə bir-başə tə'sir göstərib, incə və həssas qəlbini öz tə'siri altına alır.

Ata və ana böyütdükləri uşaq vasitəsi ilə öz hərəkət və rəftarlarının yaxşı və pisliyini müəyyən edə bilərlər. Bu mə'nada uşaq onlar üçün güzgü rolunu oynayır və uşağın xarakter və xüsusiyyətləri onların əxlaqının xülasəsi hesab olunur.

Uşaqlarda olan bu əks tə'sirə görə onların tərbiyəsi, eləcə də fikri, əxlaqi və ideoloji inkişafı sahəsində çoxlu tövsiyələr olmuşdur. Bu tərbiyələrin tə'siri o həddə qədərdir ki, Əli (ə) uşaq qəlbini istənilən toxumu qəbul etməyə hazır olan boş və əkilməmiş torpağa bənzədir.

Buna görə də uşağın şəxsiyyət və gələcəyini ata və ananın əməli tərbiyələrindən asılı hesab etmək olar.

Lakin Zeynəb elə bir nümunəvi ailədə böyüyüb boy atmışdır ki, tarix belə böyük əzəmətli ailənin şahidi olmayıb və olmayacaq da. Zeynəbin şəxsiyyəti elə bir evdə formalaşdı ki, onda iman nuru parlayırdı, səfa-səmimiyyət, eşq və mə'nəviyyət dolu idi. Bir ev ki, Əli kimi atası, Fatimə kimi anası vardı. Bu mə'sum ata və ananın nəfsani və şeytani istəkləri onlara tabe idi və bütün duyğu və istəklər, iş və hərəkətlər yalnız ilahi vəzifəni yerinə yetirməyə xidmət edərdi. Onlar Allahın razılığından başqa bir şey düşünmür,

islamın inkişafı və bəşəriyyətin nicatı üçün hərəkət edirdilər.

Zeynəb bu mühitdə və belə bir ata-anasının tə'siri altında böyüyür, belə bir məktəbdə ilahi elmləri və islami qaydaları öyrənir, dini tərbiyə və əxlaqi fəzilətlər əldə edib kamilləşirdi.

Beləliklə Həzrət Zeynəb ailə, evdarlıq, uşaq tərbiyəsi, məişət idarəsi və ümumiyyətlə davranış qaydalarını anasından öyrənmişdi ki, gələcəkdə ərinin evində anası kimi öz vəzifəsinin icra etsin.

O, anasının evdə sabitlik, mehribanlıq, səmimiyyət və mə'nəviyyət yaratmaq üçün necə çalışdığını görürdü. O, atasının bu sözlərini eşitmişdi: "Həmişə evə gəlib Zəhraya baxanda qəm-qüssələrim yaddan çıxırdı. O, heç vaxt məni qəzəbləndirmədi".

Zeynəb yoldaşlıq və səmimiyyət nümunəsinin öz mehriban ata-anasının timsalında görmüşdü. O, anasının evdarlıq zəhmətlərini və qabarlı əllərini görmüş, ev işlərinin Allah yanındakı əcr və savabına vaqif olmuşdu.

O, evdə birlik və həmkarlığı ata-anasından öyrənmiş, atasının çırpı və su gətirdiyini, anasının xəmir hazırlayıb çörək bişirdiyini görmüşdü. O bilirdi ki, qadının cihadı ərinin qulluğunda durub yaxşı evdarlıq etməkdir.

Zeynəb anasının övladlarına olan məhəbbətini unutmur, bunu öz həyatının ən şirin xatirələrindən hesab edirdi.

O, anasının Peyğəmbər məscidindəki çıxışından dindarlıq, şücaət və islami dəyərləri qorumaq dərsi alıb bu yolda fəaliyyət və mübarizəni özünə vacib bilirdi.

Beləliklə, Zeynəbi-Kubra vilayət evində böyüdü, onun şəxsiyyəti bu tərbiyələr sayəsində formalaşdı. Onu, ata-anasından öyrəndiyi əxlaq, tərbiyə, mərifət və insani fəzilətlər simvolu hesab etmək olar. O, indi ailə quraraq hər evinə gedir, sonralar isə bu müqəddəs səngərdə nümunə olaraq öz vəzifəsini yerinə yetirib, İslam üçün mübariz övladlar tərbiyə edəcəkdə.

ATA MƏKTƏBİNDƏ

Həzrət Əlinin (ə) şəhadətində Zeynəbin təqribən 35 yaşı var idi. O, şübhəsiz atasının həyat tərzindən, əxlaqi və siyasi görüşlərindən bəhrələnmişdi. Onun atası ilə bağlı çoxlu xatirələri var idi. Bu acı və şirin xatirələr onun bir şəxsiyyət kimi formalaşmasında öz dərin təsirini buraxmışdı.

SƏBR VƏ DÖZÜM

O, atasının məzlumiyyət günlərinin şahidi idi. O, Peyğəmbərdən (s) sonra atası ilə necə rəftar edildiyini, onun tə'yin olunduğu vilayətin necə qəsb olunub haqqı tapdalandığını yaxşı xatırlayırdı. Zalımlar xilafət başında oturub özlərini Peyğəmbərin (s) canişini adlandırdıqları halda, Əli (ə) İslamın qorunması və müsəlmanların məsləhətindən başqa bir şey düşünmür, iyirmi beş il səbr etməklə Allahın razılığını hər şeydən üstün tuturdu.

Bu dövrdə Zeynəb hadisələri diqqətlə izləyir, bir növ təcrübə toplayırdı. çoxlarının mənəsbəpərəstlik və həvəsbazlığını görüb, dostla düşməni tanıyır, Əbu Süfyan və Müaviyələrin iyrenc əməllərini və siyasi hoqqabazlıqlarını görür, zahirdə İslam libasına bürünüb, döşünə Allah nişanı taxan, əslində isə İslam və Əhli-beyti məhv etmək üçün plan cızıb həqiqəti əksinə göstərən mənfur sifətlərinin şahidi olurdu.

Zeynəb bütün bu haqsızlıqları görüb, atasının səbrinin böyüklüyünü anlayırdı. Atası belə demişdi: "Mən gözündə çöp, boğazında sümük qalmış bir adam kimi səbr edib dözdüm.

Zeynəb onun səbrindən ilham alıb fədakarlıq dərslərini öyrənirdi. öyrənirdi ki, necə Allah yolunda

əzab və məhrumiyyətlərə dözüb şəxsi mənafeyini ilahi və islami mənafeələrə qurban verməlidir.

ƏDALƏT

İyirmi beş illik sükut və məzlumiyyət dövrü sona çatmışdır. Haqq və ədalətdən savayı fikri olmayan Əli (ə) camaatın tə'kidi ilə xilafət kürsüsünə əyləşib ümmətə rəhbərlik edirdi. Əlinin (ə) beş illik xilafəti Zeynəb üçün çox mühüm və maraqlı olmuşdur. Ədalətin bərqərar olduğu o dövrdə Əliyə müraciət edən, rəyasət və məqam eşqi ilə yanan dünyapərəstlərin çoxu onun qatı düşmənlərindən oldular. Onlar həzrət Əlinin (ə) buyurduğu bu ədalətli kəlamı eşitməyə qadir deyildilər: “And olsun Allaha! Osmanın haqsız olaraq müsəlmanların beytül-malından bağışladığı bütün hədiyyələri geri alacağam, hətta bu vəsaitlə izdivac etmiş və ya kəviz almış olsalar belə”.

Onlar gördülər ki, Əli (ə) yoxsulluq ucbatından beytül-mala göz dikən qardaşı Əqilin bədəninə isti dəmiri yaxınlaşdırdı və onun naləsi qarşısında buyurdu: “Vay olsun sənə, Əqil! İnsanın qızdırdığı adi dəmirdən nalə edirsən, amma məni qəhhar Allahın öz qəzəbi ilə odladığı atəşə çəkirən. Sən bundan nalə etdiyən halda, mən Cəhənnəm odundan qorxmayım?”

Həzrətin beytul-maldan bir boyunbağı əmanət almış qızına «Əgər bu boyunbağını beytül-maldan əmanət şəklində almasaydın oğurluq üstündə əli kəsilən ilk Haşimi qadın olacaqdın» - deyərək buyurması onların xam-xəyalını alt-üst edirdi.

ZÜMLƏ MÜBARİZƏ

Əlinin (ə) hakimiyyət dövrü düşmənlərlə döyüş və mübarizədə keçmişdir. Onlar öz maddi məqsədlərinə çatmaq üçün avam və həris insanlardan məharətlə istifadə edirdilər. Əlinin (ə) qarşısında Müaviyə kimi təhlükəli və hiyləgər düşmənlər dururdu. Bu rəzil insanlar öz məqsədləri naminə bütün vasitələrdən istifadə edirdilər. Əli (ə) istər bu zəhərli ünsür, istər dünya eşqi ilə yanan və Peyğəmbərin həyat yoldaşı Aişədən istifadə edən Cəməl süvariləri (Təlhə və Zübeyr) və istərsə də təqva adı altında onunla düşmənçilik edən, qətlini vacib bilən avam və yazıq Xəvaric dəstəsi ilə mübarizədən başqa bir yol görmürdü.

Zeynəb Peyğəmbərdən sonra baş verən qəmli hadisələri müşahidə edib ondan dərs alır, öz ictimai-siyasi və tarixi görüşünü artırır, atasının tükənməz fəzilətləri, ibadət və şücaətindən ilham alırdı. O atasının məktəbində öyrəndiklərinin hamısını Kərbəla, Kufə, Şam kimi böyük səhnələrdə

nümayiş etdirib, öz ibadət və tədbiri, səbr və şücaəti ilə bir daha Əli qızı olduğunu sübut etdi. Elə bir Əli ki, bütün ömrünü Allah və Onun razılığı yolunda sərf edib, malik olduğu böyük qüdrətlə yanaşı səbr edib, şücaətlə düşməninə məğlub edərək ədalətə rəvac verib və nəhayət, hər şeyini öz sevgili rəbbinə qurban etmişdir.

ATA MÜSİBƏTİ

Hicrətin 40-cı ili Ramazan ayının 19-cu gecəsi müdhiş bir səda Kufə şəhərinin bütün fəzasının bürüdü: “Ədalət və düzlük imamı Əli (ə) ibadət mehrabında qətlə yetirilmişdir.

Kufə şiələri nigaran halda özlərini imama çatdırıb halını bilmək istəyirdilər. Zeynəb isə, o həzrətin başqa övladları kimi atasının yanında idi.

O, özünü atasına necə çatdırmışdı? Onun yaralı başını, qanlı üzünü gördükdə nə etmişdi? Bu sualların cavabı dəqiq mə'lum deyil. Amma onun ürək ağrından oxşamaları və üzücü nalələri bu müsibətdən necə tə'sirləndiyindən xəbər verir. Daş ürəkləri əridən, həzrətin dostlarını əldən salan bu hadisə, gör Zeynəb kimi bir qızın incə və lətif qəlbinə nə edəcəkdə.

Əlinin (ə) şəhadəti və onun kimi bir atadan ayrılmaq Zeynəbə çox ağırdır. O, babası

Peyğəmbərin ölümü və anası Fatimənin şəhadətindən sonra atasına daha çox bağlanmışdı. Belə bir atanın sayəsi onun qəlbinə sükunət və sərnlük gətirirdi. Amma, indi o, bu ocaqdan da məhrum olub öz dərdləri üstünə bir dərd də əlavə etməliydi. O isə, bu atanın məktəbində tərbiyə aldığından yalnız Allahın razılığını düşünüb, səbr edirdi.

İMAM HƏSƏN (Ə)-İN İMAMƏT DÖVRÜ

İmam Həsənin (ə) imamət dövründə xalqın vəziyyətini təsəvvür etmək üçün Əlinin Kufə əhli barəsində fikirlərinə diqqət etmək kifayətdir. çünki, ondan qabaq bu xalqın rəhbər və hakimi o Həzrət olmuşdur. Bu xalq Əlinin (ə) tə'birilə desək ağıl və şüur cəhətdən uşaq kimi, vəfasızlıqda elə bir səviyyədədirlər ki, həzrət özü «kaş onları görməydim» deyə arzu edir.

İmam Həsən Müctəba (ə) belə bir xalq və belə bir ruhiyyələrlə üzləşmişdir və təbii ki, bu xalqla işləmək, onlarla düşmənə qarşı mübarizə aparmaq faydasızdır. Onlardan gözləmək olar ki, imamın ayağı altından səccadəni çəkib, özünü təhqir etsinlər və ya onu öldürməyə çalışıb, qılıncla yaralasinlar.

Zeynəb qardaşı Müctəbanın imaməti dövründə də atasının məzlumiyyəti günlərində olduğu kimi xalqın vəfasızlığı, düşmənlərin hiyləsi, Müaviyənin dəqiq və geniş təbliğatı və nəhayət qardaşının məzlumiyyət və tənhalığından başqa bir şey görmədi. O, öz zaman mühitini yaxşı tanıyır və bilirdi ki, zalım əleyhinə qiyam etmək mə'sum imam ünvanında kamil insan və saleh bir bəndənin rəhbərliyi ilə yanaşı, vəfalı və müti bir xalqa da möhtacdır.

O, şahid oldu ki, Əhli-beytin müdafiə iddiaçıları çətinlik və imtahan zamanı zəiflik göstərir, dini və mə'nəvi dəyərləri fani dünyaya satıb mə'sum və ilahi rəhbərlərini öz şeytani arzularına qurban edirlər. Zeynəb dost və düşməni tanıyır, imamının istəklərini icra etməkdən başqa bir şey düşünmürdü.

Zeynəb bu müddətdə özünü qardaşı imam Həsənin (ə) bütün dərdlərinə şərik bilir, zəhərlənərkən necə ciyar qanı içdiyinin şahidi olur, onun məzlumanə şəhadətini, cənazəsinin oxlanaraq təhqir olunmasını öz gözü ilə görürdü. *nə qəmli yaşlar axdı gözündən və nə dağlar çəkildi onun dağlı qəlbinə!!!*

Bu dərd və müsibətlərin, qəm və qüssələrin əzəmət və böyüklüyünü Zeynəb Aşura gecəsi dilinə gətirdi. Qardaşı imam Hüseyin (ə) oxuduğu

şə'rlərdən onların da şəhadətini duyaraq fəryad etdi. *«Həzər bu müsibətdən kaş ölüm həyatıma son qoyaydı. Bu gün, anam Fatimə, atam Əli və qardaşım Həsənin dünyadan gedən günlərinə bənzəyir».*

Bəli, bütün bu müsibətlərdə Zeynəbin şüarı həmən Seyyidüş-şühədanın şüarıdır ki, Kərbəlanın ağır müsibət dalğalarında dodaqaltı zümzümə edirdi:

«...Səbrən əla qəzaikə, la ilahə siva kə, ya ğiyasəl mustəğisın».

“Sənin qəza və qədərinə səbr edirəm, İlahi! Səndən başqa Allah yoxdur. Ey kömək istəyənlərin fəryadına çatan!”

2-Cİ FƏSİL

ŞƏHADƏT KARVANINDA

Şəhadət karvanında

Yezid hökumətinin başlanması

İmamın Yezidin qarşısında mövqeyi

Hicrət
Məkkədən Mədinəyə hicrət
Gecə karvanı
Hüseynlə yanaşı
Karvanda məs'uliyət
Məkkəyə giriş
Müslim ibni Əqilə tapşırıq
Hərəkət qəsdı
Müslümün qiyamı və İmamın hərəkəti
Ümumi də'vət
Əbdullah ibni Cə'fərin məktubu
Acı xəbər
Zeynəb nə eşitdi?
Kərbəla və əbədiyyət
Kərbəlaya giriş
Zərurətin sübutu
Yezidlə bey'ət heç zaman!
Düşmən qarşısında müqavimət
Tasua günü
Aşura gecəsində Zeynəb şəfqəti
Zeynəb Bəni-haşim müdriki
Zeynəbi üzən xəbər

Seyyidüş-şühəda müsibətinin əzəməti
İmamın Zeynəbə tövsiyələri
Zeynəbdən öyrəniləsi dərs
Gecənin qaranlığında
Zeynəbin İmamla söhbəti
Sübh açılır
Eşq namazı
İmamın sözü

Həzrət Zeynəb həyatının ən mühüm və əzəmətli dövrü imam Hüseyinin (ə) dövrünə, eşq və şəhadət karvanı ilə yoldaşlıq etdiyi zamana təsadüf edir. Həzrət Zeynəbin təvəllüddən imam Hüseyinin (ə) hərəkətinə qədərki həyatının tarixdə qeyd olunmasına baxmayaraq, bu dövrə aid olan bə'zi nöqtələr qaranlıq qalmışdır. Lakin onun həyatının son illəri, yə'ni imam Hüseyinlə (ə) birgə mübarizədən sonrakı dövr aydın surətdə qeyd olunmuş, özünə məxsus əzəmət və cəlalı ilə nəzərə çarpmışdır. Sanki, imam Hüseyinin (ə) qiyamını Zeynəbsiz və Zeynəbi qiyamsız təsəvvür etmək mümkün deyil. Çünki, imam Hüseyin (ə) qiyamının hər tərəfli təhlili üçün Zeynəbi öyrənmək lazımdır və əgər belə demək mümkünsə, Zeynəb Seyyidüş-şühəda hərəkətinin canlı tarixi, ölməz natiqidir.

Zeynəb Kərbəla tarixi ilə hərəkətdədir və bu tarixin bütün hadisələrinin Zeynəblə sıx əlaqəsi vardır. Bu səbəbdən Zeynəbin həyat tarixini Kərbəlasız təsəvvür etmək mümkün deyil.

Zeynəb imam Hüseyin (ə) hərəkətinin bütün səhnələrində nəzərə çarpır. Bu əsasla demək olar ki, Kərbəla hadisəsi imam Hüseyin (ə) həyatının böyük bir hissəsini təşkil etdiyi kimi, həzrət Zeynəb həyatının da izzət və əzəmətli dövrünə təsadüf edir.

Həzrət Zeynəbin tarixinin Kərbəla tarixi ilə sıx bağlılığını nəzərə alaraq imam Hüseyin (ə)-in əzəmətli və əbədi hərəkətinin xülasəsini bəyan edir, Zeynəbin böyük vəzifəsi, habelə şücaət və fədakarlığı ilə daha yaxşı tanış oluruq:

YEZİD HÖKUMƏTİNİN BAŞLANMASI

Müaviyənin ölümü ilə onun 20 illik alçaq və rəzil hökuməti dövrü sona çatdı. O, bu 20 il ərzində xalqın ürəyinə elə qorxu və vəlvələ salmışdı ki, heç kim Peyğəmbər Əhli-beytindən danışmır, onları müdafiə edə bilmirdi.

Onun hökuməti illərində şiələrin vəziyyəti olduqca ağır idi. Müaviyə ya onları öldürür, ya həbs edir və ya vətənlərindən didərgin salırdı. Həzrət Əli (ə) və Əhli-beytin fəzilətləri barəsində hədis

deyənlərin tə'qib olunacağını isə rəsmi surətdə e'lan olunmuşdu.

O, Əhli-beyt əleyhinə hər növ fitnə və fəsaddan istifadə edirdi. Onlara qarşı təbliğat və şayiələr elə bir həddə idi ki, Şam əhli həzrət Əli (ə)-in namaz mehrabında şəhid olmasını eşidəndə təəccüblə soruşurdular: Məgər Əli namaz qılardı?

Müaviyə bu mühiti oğlu Yezidin hakimiyyətə gəlməsi üçün hazırlamışdı. Heç kəsin onun qarşısında e'tiraz etmək iqtidarında olmadığını oğluna söyləmiş, yalnız imam Hüseyin (ə) tərəfindən təhlükə gözlədiyini ona xatırlatmışdı.

Yezid belə bir vəziyyətdə hökumətə çatdı və ilk növbədə atasının hökumət nümayəndəsinə məktub yazıb imam Hüseyindən onun üçün bey'ət almasını əmr etdi.

İMAMIN YEZİD QARŞISINDA MÖVQEYİ

İmam Hüseyin (ə) bilirdi ki, xalqın Əhli-beytə meyli var və onun Yezidlə bey'əti bütün müsəlmanların onunla bey'əti deməkdir.

İmam (ə) Yezid hökumətini qeyri-şər'i və fasiq bilirdi. Bunun üçün də Mədinə hakiminə cavabında buyurdu: "Biz kəramət Əhli-beyti və risalət

xəzinəsiyik... Mən babam Rəsulullahdan eşitdim ki, buyurdu: “Əbu Süfyan övladlarına xilafət haramdır,” belə olan halda mən bu sülalə ilə necə bey’ət edə bilərəm.

Bu hadisədən sonra Mədinə hakimi Yezidə cavabında yazdı: Hüseyin ibni Əli səni xilafətə layiq bilmir və sənəninlə bey’ət etmək fikri də yoxdur. Əmrin nədir?

Yezid cavab yazdı ki, məktubu alan kimi dərhal mənim müvafiq və müxaliflərimi müəyyən edib, Hüseyin ibni Əlinin başı ilə birgə mənə göndər.

HİCRƏT

Hicrət kəlməsi gözəl bir ifadə olub, Qur’anda “*iman*” və “*cihad*” kəlməsi ilə yanaşı işlənmişdir.

Əgər İslamın tərəqqi amillərindən biri də həmin hicrət olub desək yanılmarıq. Peyğəmbərin təklifi ilə bə’zi müsəlmanların Məkkədən Həbəşəyə və Peyğəmbər və müsəlmanların Məkkədən Mədinəyə ümumi hicrəti çoxlu əsər və bərəkətlərin mənşəyi olmuşdur.

Peyğəmbərin hicrəti islam və müsəlmanlar üçün ciddi dəyişiklik yaradıb, onun ilkin islam hökumətinin bərqərar etməsinə zəminə yaratdı. Sonra isə müsəlmanların mübarizə və fədakarlığı ilə

islamın izzət və əzəməti gün-gündən artdı və beləliklə, hicrət müsəlmanların tarix başlanğıcı hesab olundu. Bu elə bir hicrət idi ki, islam hökumətinin möhkəm sütunlarını bərpa etdi və onun vasitəsi ilə islam ayaq tutub yeriməyə başladı.

MƏKKƏDƏN MƏDİNƏYƏ HİCRƏT

Lakin, islam tarixində bir hicrətlə də rastlaşırıq ki, Mədinədən Məkkəyə olmuşdur. Böyük bir hicrət ki, onun əsası islam dini və Peyğəmbərin ali məqsədlərini qorumaq idi. Qanlı-qadalı bir hicrət ki, imam Hüseyn (ə) öz Əhli-beyti və yoldaşları ilə dini heysiyyət və Peyğəmbərin zəhmətinin nəticələrini qorumaq üçün başladı.

Həzrət Mədinədən çıxarkən qardaşı Məhəmməd Hənəfiyyəyə yazdığı vəsiyyətnaməsində öz hicrətinin məqsədini belə bəyan edir.

“Mən istirahət və rahatlıq, zülm və ədalətsizlik, təkəbbür və ya fəsad xatirinə Mədinədən çıxmıram. Mənim məqsədim cəddim Peyğəmbər ümmətini islah etməkdir. Mən istəyirəm yaxşılıq da'vət edib pislikdən çəkindirəm, babam Peyğəmbər və atam Əli ibni Əbi Talibin yolu ilə gedəm.

GECƏ KARVANI

Hicrətin 60-cı ili, Şə'ban ayının üçüdür. Qaranlıq öz kölgəsini Peyğəmbər şəhəri Mədinəyə salmışdır. Gecə qaranlığı, zülm və istibdad qaranlığı, cəhalət və nadanlıq qaranlığı. İmam qaranlıqları sevməz. Bu gecə imam Hüseyin (ə) onları nura çevirmək niyyətindədir.

Mədinə daha Hüseyinin (ə) yeri deyil. Mədinədə qalmaq məhv olmaq, islam düşüncəsinin, Peyğəmbər və Əli zəhmətlərinin əldən çıxması deməkdir. İmam isə din keşikçisidir. Bu səbəbdən buradan getmək, hicrət etməkdən başqa çıxış yolu görmür. Gecənin qaranlığında düşmənlərin gözündən uzaq, camaatın xəbəri olmadan.

O, elə bir şəhərlə vidalaşmalı idi ki, yaxın keçmişində əziz babasının şanlı hökumət mərkəzi, vəhy əmanətçisi Cəbrəilin və Qur'anın nazil olduğu yer olmuşdur. O Mədinə ki, 56 il qabaq, yə'ni Hicrətin 4-cü ilində orada dünyaya gəlmiş və mələklər onun bələyindən təbərrük etmişdilər. O Mədinə ki, illərlə orada ona xüsusi əzəmət və gözəllik bəxş etmişdi.

O dövrdən çox keçirdi. Xalq Əhli-beytin əzəmətini Peyğəmbərin onlarla rəftarında müşahidə etmişdi. Peyğəmbərin öz qızı Fatimənin əlini necə öpdüyünü, balaca Hüseyini qucağına alıb öpərək öz

çiyinlərinə çıxardığını hələ unutmamışdılar. Elə həməən bu Mədinədə Təthir ayəsi nazil oldu:

«İnnəma yuridullahu liyuzhibə ənkumur-ricsə əhləl bəyti və yutəhhirəkum təthirən».

Həməən Mədinədə ki, Əhli-beytin əzəmət və isarı «**Həl-əta**» surəsi nazil oldu. Həmin Mədinədə idi ki, Peyğəmbər dəfələrlə Əhli-beyt barəsində xalqa tövsiyə etmiş, onların itaət və yoldaşlığını vacib buyurmuşdu. Elə həmin Mədinədə Peyğəmbər buyurdu:

«Əl Həsənu vəl Hüseynu seyyida şəbabi əhlil cənnəti».

Həsən və Hüseyn behişt cavanlarının ağalarıdır. Həmin Mədinədə Peyğəmbər buyurdu:

«Əhəbəllahu mən əhəbbə Hüseynən».

“Hüseyni sevəni Allah sevər.”

Bu gün isə Hüseynin Mədinədə qalmağa yeri yoxdur. Mədinənin qapı-pəncərələri, küçə və dalanları, yeri, göyü və hətta daşları da ağlayaraq onun karvanını yola salırdı. Onların hamısı onun babası, atası, anası, qardaşı, özü və ailəsindən yalnız lütf və mərhəmət görüblər.

İmam Hüseyn (ə) Allah kəlamını züm-zümə edərək, Musa peyğəmbər, Fir'onun zülmündən qurtarmaq üçün Məkkəyə tərəf hərəkət edərkən oxuduğu sözlərdən ibarət olan ayəni oxuya-oxuya

babası Peyğəmbər (s) və anası Fatimənin (ə) məqbərəsi ilə vidalaşmış öz hicrətinə başlamışdır.

HÜSEYNLƏ YANAŞI

Tarix Seyyidüş-şühədanın Mədinədən Məkkəyə hərəkəti barəsində bizə müxtəlif mə'lumatlar çatdırmışdır. Tarix müxtəlif insanların ürəkyananlılığı, o həzrəti Mədinədə çıxmaq fikrindən daşındırmaq cəhdələri, əmin-amanlı yerlərə sığınmaq təklifləri və nəhayət qohumların, xüsusilə imamla ailə və qohumluq əlaqəsi olan ağlama, nalə və şivələrini gözəl surətdə bəyan etmişdir.

Zeynəb imamət məqamını tanıdığından yaxşı bilir ki, mə'sum imam öz şəxsi iradə və istəyinə uyğun deyil, ilahi vəzifəsinə əsasən iş görüb, hər hansı bir fikrə gəlir. Buna görə də tarixdə onun haqqında imam Hüseyin (ə)-i ilahi işindən saxlamaq üçün heç bir təklif görülmür. O, bu işdə öz imamına müti və təsəllidir.

Zeynəb Mədinədən Kərbəlaya qədər imam Hüseyin (ə)-in yanında olmuşdur. O, bu səfəri öz izdivacından qabaq duymuş və öz nikahında imam Hüseyin (ə)-la birgə olmağı şərt etmişdi. İndi isə, bu şərtədən istifadə etməyin vaxtı çatmışdı.

Yaşı 50-ni ötmüş, oğul-uşaq, ailə sahibi olmuş bir qadın üçün belə bir qəm karvanını müşayiət etmək,

ruhi və cismi çətinliklər, ağır təhlükələrlə rastlaşmaq nə qədər çətin olsa da, zamanın imamına və Hüseyin kimi əziz qardaşına olan sonsuz eşq və dərin məhəbbət bütün bunları həzrəti Zeynəb (s)-a olduqca asan etmişdi.

O, bilirdi ki, Hüseyin (ə) Allahın höccəti, Peyğəmbər canişini, onun və zamanın bütün insanların imamıdır.

Onunla yoldaşlıq etmək həqiqətdə insani fəzilətlə yoldaşlıq etmək, əbədi səadətə çatmaq deməkdir. Zeynəb, elə bunun üçün də özünü hər növ müsibətə hazır edib, müqəddəs məqsəd üçün ev, ailə və ümumiyyətlə həyatdan imtina etməyə hazırlaşmış, Allah eşqi ilə dolu bir qəlb və polad iradə ilə insaniyyətin əzəmətini özü ilə aparacaq yola qədəm qoyur.

KARVANDA MƏS'ULİYYƏT

Zeynəb karvan böyüklərindəndir və onun idarə olunmasında mühüm məs'uliyəti var. O, bütün hərəkət və qəmlə səhnələrdə özünəməxsus vüqar və əzəməti ilə iştirak edir.

Zeynəb bütün çətinlik və müsibətlərdə özünü qardaşı Hüseyinə şərik bilir. O, Zəhra yadigarıdır və elə bil, anasının əvəzinə Hüseyin və övladlarına gözlənilən müsibət və bəlalara hazır olur.

Doğrudan da onu Seyyidüş-şühədə hərəkətinin ən böyük himayəçisi hesab etmək olar. O, bu işini imamla birgə və çiyin-çiyinə başlayıb iradə və təmkinliklə yerinə yetirirdi.

Tarixdə bə'zi hərəkət, yol və səhnələrdə adının qeyd olunmasına baxmayaraq, cür'ətlə demək olar ki, Zeynəb onların hamısında fəal surətdə iştirak etmişdir. Karvanı idarə etməkdə onun imamla yaxın əlaqəsi, onunla fikri, ruhi və mə'nəvi əlaqəsi və öhdəsinə qoyulmuş böyük məs'uliyət bu həqiqətə əyani sübutdur.

O, Əhli-beyt və imam dostlarının qadın və uşaqlarının böyüyü idi. Tasua günü və ondan qabaqkı günlər baş verən hadisələr, imam Hüseyn (ə)-in Zeynəblə söhbəti, onun bacısına Əhli-beyti himayə barəsində olan tövsiyələri açıq-aşkar onun karvanda olan məs'uliyətini göstərir.

Zeynəb imam Hüseyn (ə) sirlərinin məhrəmi və əmanətdarı idi, gərək qardaşının onun boynuna qoyduğu əmanət yükünü məqsədə çatdıraydı.

MƏKKƏYƏ GİRİŞİ

Karvan Məkkəyə yetişdi və imam Hüseyn (ə)-in neçə günlük səfəri Mədinədən Məkkəyə çatmaqla sona çatdı. Seyyidüş-şühədə şəhərə daxil olanda

Qur'andan bir ayə oxudu: Bu ayə həzrət Musanın Mədinəyə daxil olarkən dediyi sözlər idi:

«Vələmma təvəccəhə tilqəə mədyənə qalə əsa rəbbi ənyəhdiyəni səvəəs-səbil».

Məkkə imam Hüseyin (ə) üçün münasib mövqeyə malik idi. İmam (ə) orada qaldığı müddətdə Məkkə xalqının müxtəlif təbəqələri, həmçinin ətrafdan gəlmiş hacılarla görüşə bildi.

İmam Hüseyin (ə)-in Məkkədə qalmasından qırx gündən artıq vaxt keçirdi. Bu müddət ərzində Kufə şüurlərindən saysız məktublar çatırdı. Onlar öz məktublarında əməvi hökməti ilə mübarizə aparacaqlarını e'lan edir və imam Hüseyin (ə)-in hökumət və rəhbərliyini qəbul etdiklərini bildirirdilər.

MÜSLÜM İBNI ƏQİLƏ TAPŞIRIQ

İmam Hüseyin (ə) Kufə şüurləri tərəfindən gələn və imamı himayə etmələrini bildirən məktublar selinə cavab olaraq bir məktub yazıb buyurdu: “Mən qardaşım, əmim oğlu və bizim xanədanın e'timad etdiyi Müslüm ibni Əqili göndərirəm. Əgər iddialarınızın doğruluğu barəsində xəbər göndərsə və sizin yazdığınız kimi olduğunuzu bildirsə yanınıza gələcəyəm.

İmamın rəsmi nümayəndəsi, Müslüm ibni Əqil mübarək Ramazan ayının ortası Məkkədən çıxıb Şəvvalın 5-də Kufəyə daxil oldu. Kufədə imam Hüseyin (ə)-in nümayəndəsi misilsiz tərzdə qarşılandı və 18000 nəfər Müslümün vasitəsi ilə İmama bey'ət etdilər. Müslüm onların himayəsinə əmin olandan sonra İmama bir məktub yazıb, Həzrəti Kufəyə də'vət etdi.

HƏRƏKAT QƏSDİ

Müslüm ibni Əqilin məktubu Məkkədə imam Hüseyin (ə)-a yetişdi. O həzrətin Məkkədə qalmasından 4 aydan artıq vaxt keçirdi. Həcc mərasimi günləri çatmışdı. Məktubun həcc mərasiminə təsadüf etməsi İmamın həcc əməllərindən sonra Kufəyə getməsinə səbəb oldu. Bu səbəbdən imam ehram libası geyinir və möhrim olur. Sonra bilirlər ki, Yezidin muzdur mə'murlarından bir qurupu həcc əməlini yerinə yetirmək adı altında Məkkəyə gəlirlər ki, İmamı tutub Yezidin yanına aparsınlar və ya öldürsünlər. Buna görə də Həzrət Allah evinin hörmətini qorumaq üçün həcci ümrəyə çevirib ehramdan xaric olur və elə həmin gün qərara gəlir ki, Məkkədən Kufəyə hərəkət etsin.

MÜSLÜMÜN QİYAMI VƏ İMAMIN HƏRƏKATI

İbni Ziyadın Kufədə yaratdığı qorxu və vəhşət və kufəlilərin vəfasızlığı səbəb oldu ki, Müslüm ibni Əqil ilə bey'ət edib İmamı himayə etmək istəyən Kufə əhli ani olaraq öz sözlərini geri götürüb, İmamın nümayəndəsini tək qoysunlar.

Beləliklə, neçə gün bundan əvvəl 18000 mindən çox adamı olan Müslüm tək-tənha qalıb İbni Ziyad əskərləri tərəfindən qətlə yetirildi.

Kufə əhlinin vəfasızlığı və Müslümün qətli zamanı, yə'ni 60-cı il Zilhiccə ayının səkkizi imam Hüseyin (ə)-da Məkkədən çıxdı. O vaxtacı Kufə əhlinin vəfasızlığı barəsində İmama heç bir mə'lumat çatmamışdı. Odur ki, Həzrət kufəlilərin rəsmi də'vətinə və Müslümün məktubuna əsasən İraqa tərəf yola düşdü.

ÜMUMİ DƏ'VƏT

İmam (ə) Məkkədən çıxan zaman bir xütbə oxuyub orada bə'zi gələcək hadisələri təkrarlayaraq özünün şəhadətə olan eşqini izhar etdi. Sonda isə, bir cümlə ilə Əhli-beyt yolunda şəhadət aşıqları və Allah görüşünə nail olmaq istəyənlərə öz ümumi də'vətini bildirdi:

“Həmd Allah üçündür. Allah istədiyi olacaqdır və onun iradəsindən başqa heç bir qüvvə hökm edə bilməz. Allahın salamu olsun Onun Rəsuluna”.

Boyunbağı qızlara yaraşdığı kimi, ölüm də insanlar üçün lazımdır. Yə'qubun Yusifi görməyə eşqi nə qədər idisə, mənim də ata-babalarımı görməyə eşqim o qədərdir. Mənim üçün bir qətligah tə'yin olunub və elə bil, öz gözlərimlə görürəm ki, çölün vəhşiləri (Kufə ordusu) nəvavis və Kərbəla arasında mənim bədən üzvlərimi tikə-tikə doğrayıb öz ac qarınlarını doyururlar. Qəza və qədər qələmi ilə yazılan bir işdən çarə və çıxış yolu yoxdur. Allahın razı olduğu hər bir şeyə biz də razıyıq. Bəla və imtahan qarşısında səbr edib dözərik. Allah səbr edənlərə və'd etdiyi əcri bizə əta edəcəkdir. Peyğəmbərlə onun övladları arasında heç vaxt ayrılıq düşməyəcək. Səfalı behiştə onun yanında olacaqlar. çünki, (dünyada) onun şadlığına səbəb olublar və onun vədəsi də (Allah hökmətinin bərpası) onların vasitəsi ilə həyata keçəcəkdir.

Bilin ki, mən sabah sübh hərəkət edəcəyəm – İnşəallah. Sizlərdən bizim yolumuzda öz qanından keçməyə və canını Allah görüşü və şəhadət yolunda qurban verməyə hazır olan hər bir kimsə bizimlə səfərə hazırlaşsın.

ƏBDULLAH İBNİ CƏFƏRİN MƏKTUBU

İmam Hüseyin (ə)-in Məkkədən Kufəyə getməsi xəbəri sür'ətlə hər yerə yayıldı. çünki, Hüseyin müsəlmanlar üçün adi bir adam və hərəkət günü də – Zilhiccənin səkkizi - adi bir gün deyildi ki, İmam Məkkədən çıxsın.

İmam bu hərəkəti ilə hamını düşündürürdü ki, niyə peyğəmbər övladı həcc əməlini sona çatdırmadan Məkkəni tərk etsin. Bu iş Məkkədə olan və İmamın hərəkətini eşidən bütün müsəlmanların marağını artırdı. Bununla da Əməvi hökumət başçılarının rüsvayçılığı və müsəlmanların imamı gözləyən təhlükələr sarıdan nigarançılığına bais oldu.

İmamın Məkkədən hicrət səbəbini eşitməklə bə'ziləri xeyirxahlıq və nəsihət məqsədi ilə İmamı Kufəyə sarı başladığı hərəkətdən saxlamaq istədilər. Seyyidüş-şühədanın getmək xəbərini eşitməklə, onu bu fikirdən daşındırmaq üçün məktub yazanlardan biri də Əbdullah ibni Cəfər, İmamın əmisi oğlu həzrət Zeynəbin əri idi. O, öz məktubunda məhəbbət və canıyananlıqla İmamın gələcəyindən narahat olduğunu bildirməklə yanaşı, xahiş etdi ki, həzrət bu fikirdən daşınsın. O, öz məktubunu Oun və Məhəmməd adlı iki oğlu vasitəsilə imama

təqdim etdi və sonda əlavə etdi ki, məktubdan sonra özüm də sənə yetişəcəyəm.

ACI XƏBƏR

Hüseyn (ə) karvanı Məkkədən İraqa tərəf hərəkətdədir. Aram-aram Məkkədən uzaqlaşib İraqa yaxınlaşır. Yol boyu müxtəlif hadisələr baş verir. İmam bə'zi dayanacaqlarda müsəlmanları onlara qoşulmağa çağırır.

Züheyr ibni Qin kimi bə'ziləri vəfalı və mö'min həyat yoldaşının təşviqi ilə imamın də'vətinə ləbbeyk deyir. Bə'ziləri isə əsassız dəlillərlə əbədi səadətdən məhrum qalırdılar.

Karvan əhli gecə vaxtı Sə'ləbiyyə adlı bir yerə çatdılar. Yoldan təzə yetişmiş və mühüm xəbərləri olan iki Əhli-beyt dostu İmamın görüşünə tələsirlər.

Onlar: Bu xəbəri aşkar, hamının yanında deyək, ya məxfi və xüsusi?

Həzrət o iki nəfərə və öz dostlarına baxıb buyurdu: Mən dostlarımdan bir şey gizlətmirəm. Bizim aramızda sirr yoxdur.

Bizə doğru və mö'təbər bir xəbər çatıb ki, Müslüm və Hanini Kufədə qətlə yetirib, bədənlərini bazarda yerlə sürüyüblər.

Həzrət bu xəbəri eşidən kimi neçə dəfə buyurdu:

«İnna lilla və inna iləyhi raciun».

“Allah onlara rəhmət etsin” Sonra ağlayıb özləri və işləri üçün dua etdi. Daha sonra isə buyurdu: *“Hər kəs istəsə bizdən ayrılın. Azaddır və heç bir məs’uliyəti də yoxdur”*. Bu sözdən sonra bir dəstə həzrətin dövrəsindən dağıldı və İmam Məkkədən onunla gələn bir dəstənin arasında qaldı. Bu imam Hüseyin (ə)-in Kərbəlaya hərəkəti yolunda onun dostlarından alınan ilk imtahan idi ki, iman və sədaqətlə həzrətlə yoldaşlıq edənlər dünya tamahı, məqam və rəyasət istəyi ilə ona qoşulnlardan ayrıldılar.

ZEYNƏB NƏ EŞİTDİ?

İmam Hüseyin (ə)-in İraqa tərəf hərəkəti yolunda tarixin Zeynəblə bağlı nəql etdiyi ilk macərə “Xüzeyriyyə” adlı bir mənzilə aiddir. İmam bir gecə və gündüz burada qaldı.

Bir səhər Zeynəb imamın xidmətinə yetişib dedi: *«Qardaşım, dünən eşitdiyim bir sözü sənə söyləyimmi?»* İmam buyurdu: *«nə söz?»* Zeynəb dedi: Dünən gecə xeymədən çıxdım. Eşitdim ki, qeybdən səda gəlir və deyir: *“Ey göz, sə’y et, çox ağla! Kimdir ki, gələcəkdə şəhidlərə, ölümün izlədiyini kəslərə, əhdinə vəfa edənlərə ağlasın?”*

İmam bu sözləri eşidib buyurdu: “Bacı, Allahın hökm verdiyi və öz qəzasında yazdığı olacaqdır.”

Bu hadisə həzrət Zeynəbin öz qardaşı ilə sirdaş və həmdəm olduğunu göstərir.

KƏRBƏLA VƏ ƏBƏDİYYƏT

“Kərbəla” şüa lüğətnaməsində çox işlənən sözlərdəndir. Bir müsəlman tapmaq olmaz ki, Kərbəla adını eşitməmiş olsun. çünki, Kərbəla islam və Qur’anla, izzət və cihadla və bütün yaxşılıqlarla sıx bağlıdır.

Axı Kərbəlaya biganə olan kəs, könlünü nəyə verəcəkdir? Müsəlmanlıq, Peyğəmbər və Əhli-beyt ilə dostluq iddiası edən bir insan Kərbəla səhnələri ilə tanış olmaya bilərmə?

Əgər bu gün dünyada xalis tohid parlayır və Kə’bə, Allah və islam eşqi ilə dolu qəlblərin təvaf yeridirsə, heç şübhəsiz ki, bunlar Peyğəmbərin üzücü zəhmətləri hesabına başa gəlmişdir. Amma bu da şübhəsizdir ki, əgər Hüseyin (ə)-in qiyamı olmasaydı, bu gün o zəhmətlərdən heç bir əsər-əlamət qalmazdı. Məgər bu qiyam Peyğəmbər dinini diriltmək və islami dəyərləri qorumaq üçün deyildimi ki, Allah Rəsulunun yerində Müaviyə və Yezid kimi murdar iddiaçılar oturmuşdular?

Kərbəla vəqiyəsi imamın həyatının yalnız son günlərini təşkil etməsinə baxmayaraq, bu günlərin əzəmət və cəlalı bəşər tarixinin o dahi simasının bütün həyatını üstələmiş və Hüseyin adını həmişə Kərbəla adı ilə yoldaş etmişdir. Elə bil, imamın bütün həyatı bu dövrdə xülasə olmuşdur. Bu orada, Zeynəbin adı da qardaşı Hüseynin adı kimi Kərbəla ilə yanaşı çəkilir.

Zeynəbin Kərbəlaya daxil olması ilə onun həyat tarixi də əbədiyyətə qovuşdu. Harada Hüseyin var, Kərbəla var, orada Zeynəb də var. Kərbəla tarixi həm də Zeynəb tarixi deməkdir.

Bu əzəmət və cəlal Zeynəbin Kərbəladakı və Aşuradki sonrakı həyat tarixinin onun həyatının başqa dövrlərindən daha aydın səbt olunmasına səbəb olub.

KƏRBƏLAYA GİRİŞ

İmamın karvanı Mədinədən çıxandan 5 ay sonra – 61-ci ilin Məhərrəm ayının ikisində Kərbəlaya daxil oldu.

İmam bu yerə girən kimi onun adını soruşdu. Cavab verib buranın Kərbəla olduğunu söylədilər. İmam Kərbəla sözünü eşidib ağladı və dua etdi: *“İlahi, Sənə kərb (qəm) və bəladan pənah aparıram.”* Sonra buyurdu: *“Enin. Bura xeymə mənzillərimizin*

yeridir. Bu xəbərləri babam Peyğəmbər mənə buyurub:"

Rahat olun mənziliniz Kərbəla

Hər qarışı könlünüza aşına.

Zeynəb Kərbəlaya daxil olur. O, bilir ki, bura onun qardaşı ilə olacağı son mənzildir. Elə o səbəbdən də, imamın şəhadətinə qədəm ondan bir an da ayrılmır.

ZƏRURƏTİN SÜBUTU

İmam Mədinədən çıxarkən Bəni-haşimə yazdığı müxtəsər məktubdan əlavə müxtəlif yerlərdə özünü və yoldaşlarının şəhadətindən rəsmi surətdə bir başa xəbər vermişdi: Kim mənimlə olsa şəhadətə yetişəcək və mənə qoşulmasa müvəffəq olmayacaqdır. Bu yerlərdən biri də Kərbəlaya daxil olan zaman idi.

Həzrət onunla çoxlu mərhələlər keçən, həyat eşqi və isar vadisinə çatan yoldaşlarına zərurəti sübut etmək üçün öz yol və məqsədini bəyan edir. Tarix göstərir ki, imamlarla birgə Kərbəlaya qədəm qoyan şəxslərdən heç biri imamı tərک etməmişdir.

Bəli, Allah eşqi və Əhli-beyt vilayəti ilə gələnlər axıra qədər qaldılar ki, özlərinin ən yaxşı varlarını əbədi və gözəl məqsədə qurban edib adlarını tarixin qızıl hərflərlə qeyd etdiyi Hüseyin və Kərbəla adları ilə yanaşı yazdırsınlar. özünü qardaşına və onun yoluna qurban demiş Zeynəbin çiyində bu vəzifədən ağır bir yük vardır və onun nəticəyə çatmağına qədər o yolda olacaqdır.

YEZİDLƏ BEY'ƏT? HEÇ ZAMAN!

Məhərrəm ayının 2-i Aşura karvanının Kərbəlaya daxil olduğu gün Əməvi hökuməti imam Hüseyin (ə)-la qarşılaşmaq üçün oraya yaxşı təchiz olunmuş və çoxlu sayda hərbi qüvvə e'zam etdi.

İmamdan istədikləri bircə kəlmə idi. Yezidlə bey'ət! Elə imamın indiyəcən nəinki qəbul etmədiyi və heç zəhnindən belə keçirmədiyi də həmin məsələ idi.

Hər iki tərəfin tələb və istəkləri barəsində çoxlu müzakirələr aparılmasına baxmayaraq İmamın qəti mövqeyi əvvəldən bəlli idi. Onun cavabı həmən cavab idi ki, ilk dəfə hökumətin Mədinədən nümayəndəsinə buyurdu və mövqeyi də həmən mövqe idi ki, imamət məqamında nabalədlərin qarşısında tutmuşdu: "Yezidin istədiklərinə təslim olmayıb onunla bey'ət etmək."

Zeynəbi-Kubra (s) bütün bu səhnələrdə qardaşının yanında olub onun ilahi qərarları qarşısında itaət və təslimçilikdən başqa bir şey düşünmürdü. Tarix sübut edir ki, onun imamın istəyindən ayrı bir istəyi olmamışdır. Elə ona görə də heç vaxt və heç yerdə narazılıq, peşmanlıq bildirmədi. Allah eşqi ilə, İmamla birgə Mədinədən Məkkəyə və Məkkədən Kərbəlaya gələn bir bacıdan elə gözləmək olar ki, hər yerdə İmamının istəyinə təslim olub, başqa bir istəkdən vaz keçsin.

DÜŞMƏN QARŞISINDA MÜQAVİMƏT

İmam Hüseyin (ə)-in və dostlarının bu meydanda şücaət və müqavimətləri düşmənin öz gücünü artırmasına və nəhayət ayın 7-də su yollarını bağlamasına səbəb oldu. Bir neçə dəfə İmam, dostları su gətirsələr də şücaət və şəhadət günü olan Aşuraya qədər bu vəziyyət davam etdi. Suyun olmaması üç gün Kərbəlanın isti və quru çölündə Hüseyin (ə)-in xeymələri qarşısında əsas problemlərdən biri olmuşdur.

Bu fəsildə bütün çətinliklərə baxmayaraq İmamın əhli-əyalının, uşaqların və xeymələrin idarəsini öhdəsinə götürmüş həzrət Zeynəb (s) bu məsələnin həllində tədbir və isar ilə uşaqları sakitləşdirmək

üçün çalışmalı və düşmənin bu alçaqlığı qarşısında zəiflik və zillət bürüzə verməməli idi.

TASUA GÜNÜ

Tasua doqquzuncu gün deməkdir. Şiə lüğətində Məhərrəm ayının doqquzuncu gününə Tasua deyilir. Tasua, imam Sadiq (ə)-in sözünə əsasən imam Hüseyin (ə) və səhabələrinin Kərbəladə mühasirəyə düşdüyü gündür.

Əhli-beyt düşərgəsinin mühasirəyə düşməsi ilə vəziyyət daha da ağırlaşdı, hər növ kömək və qüvvə çatdırılması qeyri-mümkün oldu.

Kufə şəhərindən, Ubeydullah ibni Ziyaddan ömər Sə'də rəsmi bir məktub çatdı. Məktub tezliklə qiyamçılara təzyiq göstərmək əmrindən ibarət idi. Bu məktubun ardınca Tasua günü, günortadan sonra ömər Sə'd rəsmən hücum fərmanı verdi. Bu zaman İmam xeyməsinin qabağında qılınc əlində, başını qollarına qoyub yuxuya getmişdi.

Düşmənin hərəkətini görüb, səslərini eşidən Zeynəb qardaşının yanına gəlir: "Qardaş, düşmən ordusunun səsinə eşitmirsən? Onlar artıq yaxınlaşıblar." İmam Hüseyin (ə) başını qaldıraraq deyir: "İndicə Peyğəmbəri yuxuda gördüm. O, mənə deyirdi ki, sən bizim yanımıza gələcəksən."

Zeynəb bunu eşitcək ağlamağa başladı, İmam isə buyurdu: *“Sakit ol bacı, Allah sənə rəhm etsin.”*

Bu zaman İmam üzünü bayraqdarı və qəhrəman əsgəri Əbbasa tərəf tutub buyurdu: *“Canım sənə qurban, düşmənlə görüş, gör nə istəyirlər.”*

Əbbas, Züheyr və Həbib ibni Məzahir olmaqla iyirmi nəfərdən ibarət dəstəylə düşmənin yanına gəldi. Onların vuruşmaq niyyətində olduqlarını bildikdən sonra isə, qardaşının yanına qayıdıb əhvalatı danışdı.

İmam buyurdu: Onlara deyin bu gecəni möhlət versinlər ki, namaz, dua və tövbə ilə məşğul olaq. Allah şahiddir ki, mən namaz və Qur’anı, dua və tövbəni çox sevirəm.

Beləliklə Aşura gecəsini düşməndən möhlət alıb, dua, namaz və zikr ilə özlərini mə’bud və mə’suqlarının görüşlərinə hazırlayırdılar.

Bəli, Aşura gecəsi İmam və dostları üçün son fürsət idi. Tarix bu gecə haqqında gözəl və parlaq səhnələr nəql etmişdi.

AŞURA GECƏSİNDƏ ZEYNƏB ŞƏFQƏTİ

Aşura gecəsi son gecədir ki, İmamın mübarək vücudu Əhli-beyt xeymələrinə nur saçır. O gecə

hamı öz ilahi vəzifəsi ilə məşğul idi. Bir hərəkət rəhbəri kimi, imam Hüseyin (ə)-in məs'uliyəti hamıdan ağırdır. Ondan sonra isə, həzrət Zeynəb (s) İmamın vəfalı bacısı bu ağır və məs'uliyətli vəzifəni öhdəsinə götürmüşdü.

Təsəvvür etmirik ki, bu əzəmətdə ruh və bu əhəmiyyətdə vəzifəsi olan Zeynəbin, belə bir həssas zamanda Zeynəbin gözüne yuxu getmiş ola.

İmam Səccad (ə)-in canını qorumaq, ona tibbi yardım göstərmək Aşura gecəsi və ondan sonra Zeynəbin ən böyük vəzifəsi idi. Bu köməklərdən bə'ziləri imam Səccaddan nəql olunmuşdur.

Zeynəb düşmənin cinayət və zülmələri qarşısında imamət keşikçisidir. İmamət xətti həzrəti imam Səccad (ə) vasitəsi ilə davam etməli idi. Və bəlkə elə ona görə də Allahın məsləhəti ilə xəstələnmişdi. Düşmən istər Aşura günü, istərsə də ondan sonrakı mərhələlərdə dəfələrlə imam Səccad (ə)-in canına qəsd etməyə cəhd göstərmişdi, lakin hər dəfə də Zeynəbin amansız təzyiq və e'tirazlarına məruz qalmışdı.

ZEYNƏB BƏNİ-HAŞİM MÜDRİKİ

Əli və Fatimə məktəbində, Həsən və Hüseyin yanında böyümüş Zeynəb, həyatın mə'nasını, insani təkamülü yaxşıca dərk edir və könül verdiyi bu

yolda hərəkət edirdi. Elə ona görə də, keçdiyi məqsəd yolunda əsla tərəddüd etmədən, özünə məxsus əzəmət və vüqarı ilə diqqəti cəlb edir.

O böyük və tə'sirli hadisələrdə hissiyata qapılıb, duyğularının tə'siri altına düşür və öz mühüm vəzifəsini unutmurdu. O, ən isti məhəbbət duyğularına malik olmaqla yanaşı, həm də müdrik bir insandır. Yə'ni qadın və qadına məxsus insani hisslərə malik olmasına baxmayaraq, bütün acı və dərdli səhnələrdə aqılanə mövqə tutur və vəzifəsinin icrasını unutmur. Bu xüsusiyyət, Zeynəbə öz yolunu sonacan davam etdirməkdə, Kərbəla şəhidlərinin qanlarını səmərəyə yetirmək və Aşura hərəkətinin əsil ideya və məqsədlərini hamıya çatdırmaqda kömək edirdi. Bu məqamı Kərbəlada və ondan sonrakı dövrdə baş verən bütün hadisələrdə müşahidə etmək olur.

ZEYNƏBİ ÜZƏN XƏBƏR

İmam Səccad (ə) buyurur: Atam şəhid olan günün gecəsi mən xəstə idim. Bibim Zeynəb mənimlə məşğul idi. Atam öz xeyməsinə getdi. Əbuzərin azad etdiyi qul Con onun yanında qılıncını tə'mir edirdi. Atam neçə dəfə bu şe'ri oxuyurdu:

*Ya dəhru uffin ləkə min xəlil
Kəm ləkə bil işraqi vəl əsil
Min sahibin və talibin qətil
Vəd-dəhru la yəqnaü bil bədil
Və innəməl əmru iləl cəlil
Və kullu həyyin salikun səbil*

“Ey ruzigar bezmişəm səndən. Sən nə pis dostsan! nə vaxtacan səhər və axşam qanına qəltan olmuş (insan) arzu edəcəksən? Ruzigar heç kimi başqasının yerinə qəbul etmir. Ölüm Allahın əlindədir və hamı ölüm yolu keçəcəkdir.”

Atamın bu şe’rləri oxumaqdan məqsədini anladım. Məni ağlamaq tutdu, amma sükut etdim və bildim ki, bəla və müsibət gəlmişdir. Lakin, bunları eşidən bibim özünü saxlaya bilmədi. Pərişan halda atamın yanına gəlib dedi: “Kaş ölüm gəlib, mənim həyatıma son qoyaydı. Bu gün anam Fatimə, atam Əli və qardaşım Həsən dünyadan getdikləri gün kimidir. Ey qardaş! Ey gedənlərin canişini və qalanların pənahı!

İmam Hüseyin (ə) Zeynəbə baxıb buyurdu: “Əziz bacım! Sə’y et ki, Şeytan səbrini əlindən almasın.”

Sonra isə gözləri dolmuş halda bu məsəli dedi: “Əgər ovçu Qəta quşunu rahat qoysaydı, yuvasında yatardı.” (Yə’ni düşmən bizdən əl çəkməyəcək.)

Sonra bibim dilləndi: “Bizi daha çox ağrıdan odur ki, sənin üçün çıxış yolu olmaya və çarəsiz ölüm şərbətini içəsən.” Bunu deyəndən sonra o, huşunu itirib yerə yığıldı.

SEYYÜDÜŞ-ŞÜHƏDA MÜSİBƏTİNİN ƏZƏMƏTİ

Hzərət Zeynəbin taqətsizliyi və huşdan getməsi, onun imam Hüseyn (ə)-a olan sonsuz məhəbbəti və habelə seyyüdüş-şühəda müsibətinin əzəmət və böyüklüyündən xəbər verir. Bu əzəmət və böyüklük Allah kəlamı olan “Aşura ziyarətində də aydın nəzərə çarpır.”

«Ya Əba Əbdillah, ləqəd əzumətir-rəziyyətu. Vəcəllət və əzumətil musəbtu bikə ələyna və əla cəmi əhlil islami vəəcəllət və əzumət musibətukə fissəməvati əla cəmi əhlis-səməvat».

“Ey Əba Əbdillah! Həqiqətən sənin müsibətin böyük müsibətdir. Sənin müsibətin bizə və bütün islam əhlinə böyük və əzəmətlidir.”

Sənin müsibətin göylərdə bütün səmavi mövcudlara da böyük və əzəmətlidir.

Həzrət imam Hüseyin (ə)-in müsibətinin əzəmət və böyüklüyünü imam Zaman (ə)-in müqəddəs nahiyə ziyarətindəki yanıqlı sözlərindən də başa düşmək olar. O, seyyidüş-şühədaya xitabən deyir: “Baxmayaraq ki, dövrən bizi ayrı saldı və Allahın təqdiri məni sənə kömək etməyə qoymadı. Mən o vaxt olmadım ki, səninlə döyüşənlərlə döyüşüb, sənin döüşmənlərlə düşmənçilik edəm. Amma, sənin müsibətlərin üçün təəssüf və həsrətlə gecəgündüz ağlaram. (Və əgər gözlərimin yaşı qurusa) sənin üçün yaş yerinə qan ağlaram, qəm və qüssənin şiddətində can verənədək!”

İmam Hüseyin (ə)-in şəhadətinin ağırlığı imam Rza (ə)-in kəlamında da əks olunmuşdur.

«Ləqəd bəkətis-səməvatis-səb’i vəl ərəzunə liqətlihi».

“Seyyidüş-şühədə (ə)-in şəhadətində yeddi asıman və yerlər ağladılar.”

Həmçinin buyurur:

«Ləmma qutilə cəddiyəl Husəyn əmtərət-tisəmau dəməən və turəbən əhmərə».

“Cəddim Hüseyin ölən zaman səmadan qan və qırmızı torpaq yağdı.” Əcəba! Bu nə müsibətdir ki, yer və göyləri, cin və mələkləri, aləmin bütün mövcudatını matəmə qərq etdi!

Zeynəbin böyük qəlbi isə əzəmət və təntənə ilə bu müsibətlərə tamaşa edir və öz təmkinini ilə hamını heyrətə salır.

Bəli, Zeynəb ruhu kimi əzəmət və cəlallı bir ruh, Zeynəb qədəmləri kimi möhkəm qədəm, Zeynəb qəlbi kimi böyük qəlb və Zeynəb ürəyi kimi geniş ürək lazımdır ki, bütün bu müsəbətli yolları qət edib axıracan hərəkət etsin.

İMAMIN ZEYNƏBƏ TÖVSIYƏLƏRİ

Gördük ki, imam Hüseyin (ə)-in acı şəhadət xəbəri Zeynəbə necə tə'sir etdi. Bu xəbər o qədər ağır idi ki, onun taqətini alıb bihuş edərək yerə yıxdı.

İmam Səccad (ə) buyurur: “Atam Hüseyin bibimin üzünə su səpib ayıldı və buyurdu:” Ey bacım! Təqvanı uca tut, səbirli ol! Bil ki, bütün yer və göy sakinləri öləcəklər və Allah-təalanın müqəddəs zatından başqa hər şey fani olacaqdır. Babam, atam, anam və qardaşım məndən üstün idilər, lakin onlar da getdilər. Hər bir müsəlman Peyğəmbərə iqtida edib, onu özü üçün nümunə bilməlidir. Bacı səni and verirəm və istəyirəm ki, bu andıma əməl edəsən: Olmasın ki, mənim müsibətimdə üz və yaxanı cırasan və ya mənim şəhadətimdə ucadan nalə və fəqan edəsən.”

İmam Səccad (ə) buyurur: Atam bu tövsiyələrdən sonra bibimi mənim yanımda oturtdu:

Zeynəbin vəhy və vilayət evində tərbiyə olmasına baxmayaraq, qardaşı və imamının dilindən eşitdiyi tövsiyələr onda dərin tə'sir qoydu. Zeynəbin ruhunu daha müqavimətli, qamətini daha mətin, müsibətlər qarşısında iradəsini daha möhkəm etdi və həqiqətdə ona böyük iman bəxş etdi.

ZEYNƏBDƏN ÖYRƏNİLƏSİ DƏRS

Tarix göstərir ki, Zeynəb zəmanə imamının göstəriş və tövsiyələrinə sözsüz əməl edirdi. Bu qısa cümələlər onun lətif və möhkəm ruhunda elə ciddi tə'sir buraxdı ki, nəinki tək-cə heç bir müsibət qarşısında sarsılıb şikayət etmədi, hətta dağ kimi, dağdan da möhkəm müqavimətlə mübarizəni davam etdirdi. Baxmayaraq ki, onun dağlı sinəsinə oturan hər təzə dərd, müsibətlərinə əlavə olan hər yeni müsibət güc və taqətini əlindən alırdı, lakin Zeynəb var qüvvəsi ilə çalışırdı ki, bu müsibətlər onu əldən salmasın, bu saysız-hesabsız dərd-bəlalar onu mühüm vəzifəsinin icrasından saxlamasın.

O, qiyamın hədəf və məqsədlərini çatdırmaq barədə öz imamının tövsiyələrinə əməl etməklə sübut etdi ki, həqiqi mö'min kimi dağdan

möhkəmdir, zillət və müsibətlərə boyun əyməz. Bəli, Zeynəbin tükənməz müsibət dalğaları qarşısında səbr və yenilməzliyi, əbədi olaraq onun adını ilahi vəzifənin icrası yolunda səbr və yenilməzlik simvoluna çevirdi.

Şəhid və yaralıların anaları, onların həyat yoldaşları Zeynəbi-Kubranın hərəkət yollarını diqqətlə izləməklə öz mühüm vəzifələrindən agah olmalıdırlar. Onlar müsibət və çətinliklər qarşısında ən gözəl və nümunəvi səbr nümayiş etdirərək Zeynəbdən dərs alıb özlərini onun məktəbinin davamçısı bilsinlər və Allah yolunda olan bütün çətinlikləri Zeynəb kimi asan və gözəl hesab etsinlər.

GECƏNİN QARANLIĞINDA

Aşura və Aşura gecəsinin əzəməti demək, eşitmək, oxumaq-yazmaqla dərk olunması deyil. Onun zirvəsinə fikir çatmaz. Ürək bu əzəməti dərk etməyə acizdir.

O gecə və o günün əzəmətini Aşuraçılar dərk edirlər. Onlar ki, Hüseyin və Allahına iman gətirmiş və onun üçün can vermək intizarında onları sayırdılar. Onlar ki, Büreyr və Əbdürrəhman kimi Aşura gecəsinin son saatlarında çox şad idilər. Onlar ki, Aşura gecəsi sübhəcən dua, münacat və

istiğfarla məşğul idilər. Onların razi-niyaz səsləri arı pətəklərinin səsləri kimi fəzanı doldurmuşdu. Hərəkətin rəhbərliyi və ən ağır məşğuliyyətlər çiyininə düşmüş imam Hüseyin (ə) o gecənin qaranlığında xeymələrdən uzaqlaşır. İmamın dostlarından nafe' ibni Hilal adlı birisi özünü imama çatdırıb onun bu qeyri adi hərəkətindən narahat olduğunu bildirir. İmam cavabında buyurur: "Gəlmişəm xeymələrin ətrafının alçaq-hündürlüyünə baxam. Olmaya, orada bir pusqu ola, düşmənlər oradan hücum edə və ya müdafiə oluna."

Sonra imam nafe'nin əlini ovcunda tutduğu halda buyurdu: Bu gecə həmin və'd olunmuş gecədir, labüd bir və'd!

Sonra imam uzaqdan görünən iki daşı ona göstərib buyurdu: Bu gecənin qaranlığında özünü xilas etmək üçün bu iki daşın arsından qaçmaq istəmirsən?

nafe' bu sözləri eşidən kimi özünü imamın ayaqlarına salıb dedi: Anam matəməimdə otursun! Mən qılınc və atımı, hərəsini min dirhəmə almışam. Məni sənin vücudunun ne'məti ilə bəhrələndirən Allaha and olsun, onlar durduqca səndən ayrılan deyiləm.

ZEYNƏBİN İMAMLA SÖHBƏTİ

Həzrət ətrafı yoxladıqdan sonra xeymələrə tərəf qayıdıb bacısının xeyməsinə girir. nafe' deyir: "Mən xeymənin çölündə durmuşdum. Eşitdim ki, Zeynəb imama belə deyirdi: Qardaşım dostlarını sınıamısanmı? Olmaya çətinlikdə səni tək qoyalar? Həzrət, Zeynəbin cavabında belə buyurdu: Allaha and olsun, onları sınıadım, onlar hamısı şücaətli, dilavər və möhkəmdirlər. Onların mənim yolumda ölümə olan həvəsləri südəmər uşağın öz anasının sinəsinə olan həvəsi kimidir.

nafe' deyir: Bu söhbəti eşitdim və ağlamaq boğazımı tutdu. Həbib ibni Məzahirin yanına gəlib eşitdiyimi ona söylədim. Həbib dedi: And olsun Allaha, əgər imamın hücum fərmanını gözləməsəydik elə bu gecə düşməyə hücum edərdik.

nafe' deyir: Həbibə təklif etdim ki, indi imam bacısı Zeynəbin xeyməsindədir. Bəlkə qadın və uşaqlar da oradadırlar. Yaxşı olar ki, sən bir az adam götürüb onların xeyməsinə get və öz vəfadarlığınızı bildir ki, onlar da rahat və arxayın olsunlar. Həbib uca səslə imamın dostlarını səslədi. Hamısı xeymələrdən çıxdılar. Həbib Bəni-haşimdən olanları xeymələrə qaytarıb, əhvalatı danışdı. Bütün səhabələr öz hazırlıqlarını e'lan etdilər. Həbib dedi: Gəlin, xanımların xeyməsinə gedib, onları arxayın

edək. Xeymələrə çatanda isə, Həbib Bəni-haşim qadınlarına xitabən dedi: Ey Peyğəmbər qızları və ey Allah Rəsulunun hərəmi! Bunlar sizin fədakar cavanlarınız, bu da onların parıldayan qılınclarıdır. Hamısı and içiblər ki, bu qılınclar sizin düşmənlərinizin boynundan başqa qına salmasınlar. Bu iti və uca nizələr də sizin qullarınızın ixtiyarındadır. Onlar da and içiblər ki, onları sizin düşmənlərinizdən başqa bir yerə sancmasınlar. Bu vaxt hərəm xanımlarından biri onlara cavab verdi: "Ey pak və mərd insanlar! Peyğəmbər qızlarını və Əmirəl-mö'minin ailəsinin qadınlarını müdafiə edin. Bu söz səhabələrin qulağına dəyən kimi hamısı uca səslə ağlayıb, hərəsi öz xeymələrinə qayıtdılar.

Zeynəb imam Hüseyin (ə)-in dostları barəsində ona verdiyi arxayınlığı Aşura günü müşahidə etdi. Zeynəb gördü ki, onlar öz imamlarının qarşısında şəhid olmaq üçün bir-birindən qabağa düşmək üçün çalışırdılar. Gördü nə qədər ki, onların bir nəfəri belə sağdı, qardaşına heç bir zərər dəymir və gördü ki, yarım gün ərzində Əhli-beyt (ə) və şiə məzlumiyyəti tarixinin əsla unudulmayacaq qanlı səhifəsi yaşandı.

SÜBH AÇILIR

Aşura gecəsi özünün son anlarını yaşayırdı. Bir gecə ki, imam və dostları üçün Allah münacatı və mənəviyyatla yanaşı Allaha qovuşmaq və dost görüşünün asudə və rahatlığı, sevinc və şadlığı ilə dolmuşdu. Bir gecə ki, ömər Sə'd və əsgərləri üçün iztirab, həyacan və nigaranlıq gətirmişdi. Sabah Peyğəmbər övladı ilə vuruşmaq lazımdırımı? Doğrudanmı imamı və onun dostlarını qətlə yetirməliyik? Bəs Allaha nə cavab verəcəyik? Görəsən Yezid, İbni Ziyad başqa Əməvi hökumət başçıları öz vədlərinə əməl edəcəklərimi?

Hər iki cəbhə gecəni oyaq qaldı. Bir cəbhə sevinc, şadlıq və şəhadət eşqindən, o biri cəbhə isə qorxu, iztirab və həyacandan yata bilmirdi.

nəhayət sübh açıldı və imamın səhabələri bütün vücudlarıyla Allah düşmənləri ilə qarşılaşmaq üçün özlərini hazırladılar.

Əba Əbdilləh səhabələrinin gecə yatmaq və istirahət əvəzinə namaz və Qur'an, Allaha istiğfar və münacatla keçirmələrinə baxmayaraq, onların cismi və fiziki gücü azalmamış, eşq onlara yeni güc və qüvvə bəxş etmişdi. Allah, Allah yolunda və Allahın Höccəti, zamanın imamı həzrət Hüseyn (ə)-in qarşısında şəhadətə olan eşq!

EŞQ NAMAZI

İmam və səhabələr sübh camaat namazı və Allah dərgahına dua və münacatla başlayırlar. Bu namaz çoxları üçün son namaz olacaqdır: Eşq və vida namazı.

Canlarını Allah yolunda qurban etməyə hazırlaşan bu ilahi insanların və xalis Allah bəndələrinin bərpa etdiyi camaat namazının əzəmət və cəlalı yeri-göyü doldurmuşdu.

İndiyə qədər heç bir səhabə üçün belə me'rac nəsib olmamışdı. nə gözəldir Aşura gününün Kərbəla çölündəki sübh namazı: İmamı Seyyüdüş-şühəda, mə'mumları isə onun vəfalı dostları, imam Hüseyn (ə) Aşura gecəsində belə buyurmuşdu:

«Fəinni la ə'ləmu əshabən ovfa vəla xəyrən min əshabi».

“Mən öz səhabələrimdən yaxşı və vəfalı səhabələr tanımıram.”

İMAMIN SÖZÜ

Camaat namazı sona çatdı. İmam namaz qılanlara üz tutub, Allaha həmd-səna edərək buyurdu: «Allah mənim və sizin ölümünüzü bu gün üçün imza etmişdir».

“Ey kərəmətli və böyük insanların övladları! Səbr edin. ölüm, sizi çətinliklərdən qurtarıb, geniş və əbədi behiştərə çatdıran bir körpüdən başqa bir şey deyildir. Bəs sizin hansı biriniz zindandan qəsərə getmək istəmir? Bu ölüm sizin düşmənləriniz üçün isə qəsirlərdən zindan və işgəncələrə getmək deməkdir. Atam, Peyğəmbərdən nəql edirdi ki, o həzrət buyurub: *«Dünya mö'minin zindanı, kafirin öz cəhənnəmlərinə tərəf körpüləridir. nə yalan eşitmişəm və nə də yalan deyirəm»*.

Beləliklə İmam (ə) səhabələrin qarşısındakı yollarını göstərmək, ölüm və dünya həqiqətlərini bəyan etməklə onların imanını möhkəmləyib qəhrəmanlıq və şücaət dastanı yaratmaq üçün hazır etdi.

ÜÇÜNCÜ FƏSİL

ZEYNƏB AŞURA HADİSƏLƏRİNDƏ

Zeynəb Aşura hadisələrində

Əliəkbərin cənazəsi kənarında

Zeynəb övladlarından şəhid

Eşqin nümayişi

Aram və dözümlü olmağın sirri

**Əhli-beytlə vida
İmamın son istəyi
İmam (ə)-ın şəhadəti
Zeynəbin fəryadı və düşmənin daş qəlbi
Ürək ağrından xəbər
Hadisədən sonra
Düşmənin qarət və talanı
Əzizlərinin cəsədi kənarında
İmam Səccad (ə)-ın müdafiəsi
Məni də onunla öldürün
İmam Səccad (ə)-a tibbi yardım
Zeynəbin imamı sakitləşdirən sözləri**

Döyüş başlanır. Kərbəla çölünü dolduran hadisələr, burulğanlar bir-birini əvəz edir. Hər qəhrəmanlıqdan sonra yeni bir qəhrəmanlıq, hər şəhadətdən sonra yeni bir dərd gəlir. Zeynəb bu meydanın tamaşaçısıdır. Sözsüz ki, bu səhnələr onu incidir, hər biri yeni bir dərd olur. Vəfalı Hüseyin bacısının qəlbini ağrıdan və belini sındıran da məhz bu səhnələr idi.

Toz-torpaq kimi üstünə səpələnən bu müsibətlər Zeynəbə nüfuz edib onu yolundan azdıra, islam və imamına olan təəssübünü qıra bilmirdi. çünki, o, Əli

qızı və onun səbr məktəbinin davamçısıdır. Bütün yeri-göyü və Allah mələklərini ağlar qoyan, hamını matəmə qərq edən Kərbəla faciələri, əzəmətli və böyük Zeynəb ruhunu sındıra bilmədi. Dərd və müsibətlər odlu oxlar kimi onun qəlbinə sancılıb, qana boyadı, lakin canında olan eşq və ruhi böyüklük onu eləcə, möhkəm saxlamışdı.

Hələ Zeynəb yolun əvvəlindədir. Qarşıda aləmin ən böyük qəm-qüssələri ilə dolu uzun bir yol vardır. Bu uzun yol, Əməvi hökumətinin kin və düşmənçiliyi ilə dolu mənfur viranəlikdən ibarətdir. O, elə məhz bu yolları keçməli və qanlı Kərbəla hərəkətinin [qalibiyyət] bayrağını tarixə təqdim etməlidir. Gərək elə bir karvana başçılıq etsin ki, hamısı Kərbəla qaranquşları və Aşura yadigarlarıdır. Bu qandallı məzlumların macərası isə, bu xülasəyə sığmayan geniş bir dastandır.

Aşura hadisələrinin çoxu Zeynəbə dəyən müsibət sillələri olmasına baxmayaraq, biz bu kitabda müraciət edib, Zeynəbin birbaşa iştirakı olan səhnələri təsvir etməyə çalışacağıq. Bunun üçün də geniş Kərbəla tarixindən bir neçə səhnə haqqında söhbət açacağıq.

ƏLİƏKBƏRİN CƏNAZƏSİNİN KƏNARINDA

İmam Hüseyin (ə)-in qeyrətli oğlu Əliəkbər onun başqa övladları arasında həzrət Peyğəmbərə daha çox oxşayırdı. Onun nurlu çöhrəsi, pak təbiəti və gözəl əxlaqı Zeynəb və Seyyidüş-şühədanın əziz babası həzrət Peyğəmbəri xatırladırdı. Heç şübhəsiz ki, bu xüsusiyyətlər Zeynəbin ona Allah Rəsulunun bu pak sülaləsinə olan məhəbbət və bağlılığını daha da artırmışdı. Bütün bunlar onu, Əliəkbərin imamı ağıladan ağırlı-acılı şəhadətində qardaşına şərikin etdi.

İmamın səhabələri şəhadətə çatmayınca Əhli-beytdən heç kimi meydana buraxmadılar. Bütün səhabələr şəhid olandan sonra Əhli-beytdən meydana gedən ilk döyüşçü imam Hüseyin (ə)-in böyük oğlu Əliəkbər idi.

Əliəkbərin gözəlliyi, əxlaqı fəzilətləri və digər xüsusiyyətləri məşhur idi. Bu vilayət mövludunun əsl vəsfini İmamın (ə) dilindən eşidək. İmam Hüseyin (ə) oğluyla vidalaşan zaman onun gözəl üzünə və uca qamətinə məhəbbət dolu nəzər salaraq, üzünü göyə tutub buyurdu:

«Əllahümməşhid əla haulail qovmə qəd bərəzə iləyhim gülamun əşbəhunnasi xəlqən və xulqən və məntiqən bi rəsulikə. Kunna izəştəqna ilə nəbiyyikə nəzərna ilə vəchih».

“İlahi, şahid ol ki, xilqətdə, əxlaqda və danışıqda Peyğəmbərinə ən çox oxşayan cavan onlara tərəf gedir. Bir cavan ki, Peyğəmbər üçün darıxanda onun üzünə baxırdıq.”

Təbii ki, belə bir övladdan ayrılmaq imam Hüseyin (ə) üçün heç də asan deyildi.

Heç bir tarix kitabında görünməmişdir ki, imam Hüseyin (ə) Əliəkbərdən başqa bir nəfər üçün ağlamış olsun: Vidalaşan zaman, meydandan qayıdıb atasından su istəyəndə və doğranmış bədəni yanında.

Seyyüdüş-şühədanın dilavər oğlu meydana gedir. Yorğunluq və möhkəm susuzluqla yanaşı düşməyə çoxlu zərbələr endirir. Sonra, aldığı çoxlu yaralarla atasının yanına gəlib su istəyir: İstəyir ki, su içib, düşməyə qarşı yeni qüvvə ilə vuruşsun. İmam Hüseyin (ə) ağlayıb deyir: *“Oğlum, get meydana. Tezliklə cəddim Rəsulullahın əlindən su içəcəksən.”*

Əliəkbər yenidən meydana gedir. Amma bu dəfə çox keçməmiş onun səsi ucalır. O, atası ilə vidalaşırdı. İmam Hüseyin (ə) özünü meydana çatdıraraq oğlunun cəsədi yanında üzünü onun üzünə qoyub buyurdu: Allah səni öldürənləri öldürsün. Səndən sonra kül olsun dünyaya və onun həyatına.

İstəkli övladının müsibətinə İmamın ürəyi yanır, göz yaşı tökür. O vaxtacan heç kim imam Hüseyn (ə)-in ağlamaq səsinə eşməmişdi.

Zeynəb hər şeyi görür və qardaşının ağlamasını eşidirdi. Qəzəb və nifrət qəhri boğazını tutduğundan, qəm ürəyinə ağırlıq edir, qardaşının ağlar səsi isə canına od salır. Qəmli sifətlə tələsik xeymədən çıxıb Əliəkbəri *“Ey əziz, ey əziz qardaş oğlum”* – deyə novhəylə çağırırdı. Tez özünü ona çatdırır. Onu qucaqlayır ki, qəlbi təskinlik tapsın və dərəcələri sakitləşsin. Amma neyləmək ki, bu ağır müsibətə də dözmək məcburiyyətindədir. Qardaşı imam Hüseyn (ə) ona toxtaxlıq verərək, oğlunun cəsədi başından qaldıraraq xeymələrə tərəf qaytarır.

Beləliklə, Zeynəb çox sevdiyi bir əzizini əldən verir və bununla da onun dağlı sinəsinə daha böyük dərd əlavə olunur. Bundan az və yüngül müsibət hər bir insanı təslim etməkdə kifayət idi. Lakin, Zeynəb üçün bütün bunlara dözməyi asanlaşdıran, onun islama və zəmanənin imamına təəssübü idi. O, yalnız ilahi vəzifəsini düşünür, Allahın məsləhəti və imamının fərmanına tabe olurdu. Elə bütün bunlar Zeynəbə səbr, dözümlü və arxayınlıq bəxş edir, pak əqidəsi, xalis imanı və mə'nəvi qüdrəti, sonacan onu möhkəm və dözümlü saxlayırdı.

ZEYNƏB ÖVLADLARINDAN ŞƏHİD

Mə'lum olduğu kimi, Zeynəbi-Kubranın əri Əbdullah ibni Cə'fər, imam Hüseyin (ə) Məkkədən çıxarkən, o Həzrətə bir məktub yazıb, oğulları Məhəmməd və Ounu məktubla birgə İmamın yanına göndərdi ki, ona qulluq etsinlər. Bu iki nəfər Kərbəla vəqiyəsində iştirak etmiş və hər ikisi şəhid olmuşlar. Məhəmməd haqda dəqiq mə'lumat olmasa da, qəti surətdə mə'lumdur ki, Oun, Əbdullahın həzrət Zeynəbdən olmuş oğludur.

Aşura günü Məhəmməd şücaətli bir döyüşdən sonra şəhid oldu. Ondan sonra isə, qardaşı Oun döyüşə hazırlaşır və bir rəcəz oxuyaraq özünü belə təqdim edir:

“Əgər mənə tanıdırsınızsa, mən Cə'fərin - həqiqi şəhidin oğluyam ki, behiştə parıldayaraq, yaşıl qanadlarla uçacaqdır. Məhşər günü şərəfət üçün isə elə bu qədər kifayətdir”.

Sonra düşmənə hücum edib, atlılardan üçünü piyadalardan isə on səkkizini öldürdükdən sonra şəhadətə yetişir.

Zeynəbin oğlu Ounun şəhid olduğu vaxt yaşı haqda dəqiq mə'lumat yoxdur. Amma, Seyyid Mürtəzanın onun üçün nəql etdiyi bir ziyarətnamədən mə'lum olur ki, yeniyetmə olmuşdur. çünki, o ziyarətnamədə belə oxuyuruq:

“Salam olsun sənə, ey Oun ibni Əbdullah ibni Cə’fər ibni Əbu Talib! Salam olsun sənə, ey Peyğəmbər qucağında böyümüş və onun əxlaqına iqtida edənin oğlu! Və salam olsun sənə ki, yeniyetmə vaxtında, hələ bədəni güclənib, möhkəmlənməmiş Peyğəmbər hərəmini müdafiə etdin, arxayın qəlb və aram ürəklə düşmən nizələrinin istiqbalına getdin və nəhayət ən yaxşı əməllə Allaha qovuşdun!

Zeynəb (s)-ın öz şücaətli oğlu Ounun şəhadətini necə qarşılamaı tarixdə qeyd olunmamışdır. Amma, Zeynəb kimi insandan bu müsibətin qarşısında da yalnız səbr gözləmək lazımdır. övlad şəhadəti, onun üçün Seyyidüş-şühəda və onun övladlarının şəhadəti qarşısında çox asandır. çünki, Zeynəbin nəyi olsa da, o, özünü Hüseyin (ə) yolunun fədaisi bilir. O, həqiqətən də vilayətə e’tiqadlı idi və «**Ənnəbiyyu ovla bil mö’mininə min ən fusihim**» ayəsinin mə’nasını çox gözəl başa düşürdü. Bilirdi ki, Peyğəmbər (s) övladlarını hər şeydən, hətta öz canı və övladlarından da üstün tutulmalıdır.

EŞQİN NÜMAYİŞİ

Aşura gününün hər anı, Allah yolunda fədakarlıq və mübarizənin ən böyük qəhrəmanlarını özüylə meydana aparır. Seyyüdüş-şühədanın səhabə və köməkçiləri bir-bir eşq və isarın ən əzəmətli

səhnələrini tamaşaya qoyur və Kərbəla çölünü elə kişilərin canfəşanlıqlarının tamaşasına çevirir ki, onlardakı vəfa və paklığın misli tarixdə görünməmiş və görünməyəcəkdir. Belə bir tamaşa və Zeynəb kimi bir tamaşaçı ki, hər şəhadət ürəyinə bir dağ qoyur, yalnız qamətinə müsibət zərbəsi endirir. Lakin, bu zərbələr onun müqavimət və möhkəmliyi qarşısında sınır, aram, böyük ruhuna baş əyir.

Və indi Zeynəb Əhli-beytin məzlumiyyəti və yezidlərin alçaqlığı üçün fəryad qoparan ən acı səhnələrdən birinə şahiddir.

İmam Hüseyin (ə) son anlarda Zeynəbin xeyməsinin yanına gəlir.

Bacı, kiçik uşağımı mənə ver, onunla vidalaşım.

Zeynəb qardaşının südəmər oğlunu ona verir. Susuzluğun əldən saldığı bir südəmər körpənin halını kim təsvir edə bilər? Və kim ağır müsibətlərdən sonra kiçik uşağının öldürücü susuzluğu və qızdırmasına baxan bir atanın halını doğru-düzgün təsəvvür edə bilər?

Ata, belə susuz bir körpə ilə necə vidalaşsın? Vidalaşmaq üçün onu öpməkdən başqa bir yolu varmı? Amma, atanın dodaqları uşağın hərəkətsiz üzünə çatmamış düşmən Hərmələnin oxu onun kiçik boğazını deşib, qəmli Kərbəla torpağına qan

toxumu səpir. Bir ərəb şairinin tə'biriycə desək, düşmənin oxu uşağın boğazını Hüseynin dodaqlarından tez öpür.

İmam Hüseyin (ə) uşağı Zeynəbə qaytarır. Hər iki əlini körpənin boğazının qanı ilə doldurub, göyə səpir və bu gözəl kəlamı buyurur:

«Hovnun ələyyə ma nəzələbi ənnəhu bi əynillah».

“Mənə nə (müsiibət və çətinlik) olsa asandır. çünki, Allah onu görür və bütün bunlar, onun gözləri qarşısındadır.”

İmam Baqir (ə) buyurmuşdur: *“O qandan bir damcıda da yerə qayıtmadı.”*

Əliəsgərin atasının qucağında acı şəhadət səhnəsi çox ağır və tə'sirli ola bilərdi, amma bütün bunları asanlaşdıran yalnız imam Hüseyin (ə)-in eşqi idi. Aşura – Allaha eşq günü, Kərbəla isə Hüseynin öz Allahı ilə ən böyük eşq meydanıdır.

Seyyüdüş-şühəda (ə) hər şeyini öz mə'suquna qurban etmək üçün meydana gətirilmişdi və bütün bunları özünə asan bilirdi. çünki, o, öz məhəbub və mə'suqunu öz yanında və hadisələrə şahid bilirdi.

ARAM VƏ DÖZÜMLÜ OLMAĞIN SİRRİ

Bəlkə də imam Hüseyin (ə)-in südəmər körpəsinin şəhadət səhnəsi, Zeynəbin Aşura günü öz gözləri ilə gördüyü ən qəmli səhnələrdən biri idi. Amma, Zeynəbi möhkəm saxlayan, ona aramlıq və arxayınlıq verən, dözümlünü artıran və Hüseyin (ə) yolunun davamına hazırlayan Seyyüdüş-şühədanın müsibəti vaxtı dilinə gətirdiyi sözlər idi. Allahın işi qarşısında razılıq və təslimçilikdən dolu bir ürəkdən axan bu sözlər ixtiyarsız olaraq Zeynəbin pak qəlbinə oturmuşdu.

«Hovnun ələyyə ma nəzələbi ənnəhu bi əynillah».

Seyyüdüş-şühəda bu qısa cümləylə bir dünya mərifət, tovhid, iman, təvəkkül, təslim və razılıq nümayiş etdirirdi. Zeynəb də qardaşının göyün mələklərini təəccübə gətirən səbrindən ilham alır. Öyrənir ki, ən ağır dərd və əzablar da Allah yolunda asandır.

Doğrusu haqqa və Allah hüzurunda vəzifə icraçısına olan eşqdən savayı hansı e'timad yeri imam Hüseyin (ə)-in və bacısı Zeynəbin ruhuna aramlıq bağışlaya bilər?! İndiyə qədər şəhid və ya əlil olmuş, zərər çəkib, müsibət görmüş insanların anaları, bacıları, həyat yoldaşları, qohumları,

uşaqları Aşura tarixinin bu zirvəsi barədə düşünlüblərmi? Təsəvvür ediblərmi ki, Əliəsgərin üzücü şəhadət səhnəsi nə qədər ağır və çətindir. Doğrusu, nəyə görə Hüseyin və Zeynəb bu qədər aramdırlar? Belə deyilmi ki, onlar Allahın razılığını hər şeydən önə salıb, öz ürəklərini Allahın zikri ilə aram edir və özlərini Allahın qarşısında bilirlər.

ƏHLİ-BEYTLƏ VİDA

İmam Hüseyin (ə) öz ətrafına baxır. Bütün səhabə və köməkçiləri şəhadətə çatıblar. O, ən yaxşı və vəfalı insanlardan ibarət olan Əhli-beyti ilə vidalaşmaq üçün xeymələrə sarı gedir. Əhli-beytin ən əziz və ən istəkliləri olan Hüseyindən ayrılmaq onlar üçün necə də ağırdır! çox çəkməyəcək ki, Allahın ən yaxşı məxluqu və özlərinin ən böyük hamilərini Kərbəlanın isti torpaqları üzərində görəcəklər.

Bu ayrılığın İmam (ə)-a Əhli-beytdən hansı biri üçün daha çətin olmasını söyləmək olmaz. Lakin, bu iddianı etmək olar ki, bu, tarixin ən dərdli vidası olmuşdur. İmam Hüseyin (ə) nida edir: *«Ey Səkinə! Ey Fatimə! Ey Zeynəb! Ey Ummu Gülsüm! Salam olsun sizə! Bu görüşün son anlarıdır!»* İmamın istəkli qızı Səkinə qışqırır. Ey ata! ölümə gedirsən?

İmam buyurdu: Heç bir dostu, köməyi olmayan şəxs, necə ölmə getməsin?

Sonra Əhli-beyt qadınları şivən edir və İmam (ə) onları sakitləşdirir.

İmam (ə) Səkinəni çox sevir. Onu sinəsinə sıxıb, gözlərinin yaşını silir və buyurur: “Ey Səkinə, bil ki, məndən sonra çox ağlayacaqsan, amma hələ ki, bədənimdə can var, göz yaşlarımla məni həsrətdən ayırma!”

Aşura günüdür. İmam Hüseyin (ə) anbaan öz mə’budunun görüşünə yaxınlaşır. Köməkçi və müdafiəçilərindən, daha heç kəs qalmamışdır. İmamın mübarək bədəninin çoxlu yarası vardır. Susuzluq onu çox zəiflətməmiş, əzizlərinin dağlı ürəyini sındırmışdır. Qardaşı Əbbasın şəhadəti onu hər şeydən daha çox kədərləndirmişdir və Hüseyin (ə) düşmənin zahiri baxışında tənha və yalqızdır. Lakin, bütün bunlarla yanaşı, onun qəlbi arxayın və aramdır. O, dodaqaltı və batində öz Allahı ilə danışır, aşiqanə pıçıldayır. Düşmən özü də e’tiraf edir ki, müsibət və təzyiqlər onun səbr və müqavimətini azaltmamışdı.

Hər an şəhadətə yaxınlaşdıqca imam Hüseyin (ə)-in çöhrəsi daha şad və işıqlı görünür.

Bu təklik hərəm xanımları və uşaqları üçün çox ağrıdır. necə dözmək olar ki, yer üzünün ən əziz və

şərafətli insanı, Allahın höccəti heç bir köməksiz düşmən mühasirəsində qala?!

Bu vaxt imam Hüseyin (ə)-ın kiçik oğlu Əbdullah xeymələrin arasında idi. O, əmisinin tənhalığını görüb, ixtiyarsız olaraq xeymədən çıxır. Tələsik özünü düşmənlərin arasına salır. Zeynəbi-Kubra, hərəm xanımları və uşaqlarından çox muğayatdır və öz imamının fərmanını yerinə yetirir. Amma, deyəsən qardaşının başına gələnlərin ağırlığı, ona hər şeyi unutturmuşdur. O, birdən görür ki, Əbdullah Hüseyin (ə)-a tərəf qaçır. Zeynəb sür'ətlə onu təqib edir. İmam Hüseyin (ə)-da əmr edir ki, Zeynəb onu saxlasın. Amma, Zeynəb bir şey edə bilmir. Əbdullah and içir ki, əmimdən ayrılmaram. Bu vaxt düşmənlərdən biri İmama qılınc çəkir. Əbdullah öz qolunu düşməne qalxan edir. Qılınc zərbəsindən qolu möhkəm zədələnib dəridən asılı qalır. Uşaq qışqırır. İmam onu qucaqlayıb dözməyini istəyir. Birdən Hərmələ, ona tərəf bir ox atıb, Əbudullahı İmamın qucağında şəhadətə yetirir. Zeynəb isə eləcə səhnəyə baxır. Dağ üstə dağ, səbr üstə səbr.

İMAMIN SON İSTƏYİ

Kərbəla və Aşuranın iki cəhəti vardır. İnsaniyyət, kamal və fəzilət zirvələrini göstərən cəhət

Seyyüdüş-şühədə cəbhəsində yaranmışdır. Bu qanlı çöhrədə iman, cihad, eşq, isar və bütün yaxşılıqlar görünür. Digər üzündə isə rəzalət və alçaqlığın son həddi vardır.

Düşmən cəbhəsinin rəzalət və ayrılıyını sübut edən səhnələrdən biri, imam Hüseyin (ə)-ın köhnə paltar istədiyi səhnədir. İmam onu altdan geymək istəyirdi ki, şəhid olandan sonra, daha düşmən onları da qarət etmək fikrinə düşməsin. O həzrət üçün dar paltar gətirdilər. Həzrət buyurdu: Bu zillət libasıdır. Başqa bir paltar gətirdilər.

İmam fəzilət nümunəsidir. O, izzətlidir və heç vaxt zillətə boyun əyməz. Onun şüarı:

«Heyhat minnəz-zillət».

“Heyhat, alçaqlıq bizdən uzaqdır” sözləri.

İmamın istədiyi son paltarı kimin gətirdiyi tarixdə qeyd olunmamışdır. Amma, güman etmək olar ki, o, Zeynəb olmuşdur. çünki, İmama ən yaxın adam o idi.

O, İmamın sözlərini xeymələrə çatdıran və onunla Əhli-beyt arasındakı rabitəçi idi. Onun bir qulağı hərəm əhlinin *“Əl-ətəş”* nalələrində, o biri qulağı isə döyüş meydanında, Hüseyin (ə) səşindədir. Bir gözünü xeymələrə, o biri gözünü isə Hüseyin (ə) tərəf dikmişdir. O, Zeynəbdir, Hüseyin bacısı və onun istəyəni. Onun cismi xeymələrdə,

qəlbi isə Hüseynlədir. Hüseyn (ə)-ı xatırlamaqla ürəyi sakitləşir. çünki, Hüseyn varlıq dünyasının aramlığı, Allahın höccətidir və yer-göy hamısı onun vücudu ilə aramdırlar.

İmam, düşmənin pisliyinə aghadır. Köhnə paltar istəyir və bundan əlavə onun neçə yerini cırır ki, tamamilə dəyərsiz olsun. Sonra onu paltarlarının altından geyir. Amma, düşmən o qədər alçaqdır ki, bu tədbirlər onu fikrindən daşındırmaz.

«Fələmma qətələ cərrəduhu minhu».

“İmam şəhadətə yetişən kimi həməən köhnə paltarı da mübarək bədəninədən çıxartdılar.

*“Paltarının altından köhnə libas geyindi ki,
rəzil və alçaq düşmən onu da əynindən
çıxarmasın.*

*Axı atların dırnağı altında paltara nə ehtiyac
var?*

*Daha bədən qalmadı ki, paltar və ya kəfənlə
örtünlər.*

İMAMIN ŞƏHADƏTİ

Kərbəla çölü, tarixin ən böyük hadisələr yatağı, Aşura isə bəşəriyyət və varlıq aləminin ən acı və

qəhrəman günüdür. Yer və göyü, aləmin mələk və mövcudlarını ağıladan bir hadisə sona çatır. Qan göydən yağıb, yerdən qaynayır. Səma qaralır, qırmızı küləklər əsir və üfüq qan içində batır. İnsanlar əzab gözləyirlər. Peyğəmbərin vəfatından sonra ən böyük müsibətlərdən biri Əhli-beytə üz tutur. İmam Həsən (ə)-ın sözü ilə desək: Aləmdə onun kimi bir gün yoxdur.

İmam Hüseyin (ə) qaynar Kərbəla səhrasında susuz dodaqla və iman dolu qəlblə qaniçən düşmən ordusunun qarşısında dayanır.

Əbdullah ibni Əmmar ibni Həcus deyir: Mən çoxlu düşmən hücumuna mə'ruz qalan heç bir məğlubu, Hüseyin ibni Əlidən daha möhkəm qəbli, arxayın və aram ürəkli, sabitqədəm görməmişəm. Onun bütün övladları, qohum və dostları qətlə yetirildiyi halda belə! Belə vəziyyətdə o, düşməne hücum edəndə döyüşçülər onun qabağından qaçır, pərən-pərən düşürdülər.

Əmər ibni Sə'd qoşun üzvlərinə qışqırırdı: Bu Ənzə'i Bətin (Əli ibni Əbi Talib) oğludur! Bu, ərəbləri öldürənin oğludur! Onu mühasirə edib hər tərəfdən ona hücum edin!

4000 nəfər ox atan onu əhatə edirlər. Və onunla xeymələrin arasını bağladılar.

Həzrət Seyyüdüş-şühəda fəryad etdi.

«Ya şietə ali əbi Süfyanə! İnləm yəkun ləkum dinun və kuntum la təğamunəl məadə fəkunu əhrarən fi dunyakum! Vərciu ilə əhsabikum in kuntum urbən kəma təz'umun».

«Ey Əbu Süfyan davamçıları! Əgər sizin üçün bir din yoxdursa və məaddan da qorxmursunuzsa, heç olmasa dünya həyatınızda azad olun. Və əgər düşündüyünüz kimi, ərəb tayfasındansınızsa öz əcdadınıza qayıdın (və namərd işlərdən uzaq olun!»)»

Şimr, Həzrəti səslədi ki, ey Fatimə oğlu nə deyirsən?

Həzrət buyurdu: “Mən sizinlə vuruşuram! Qadınlar üçün cəza yoxdur və nə qədər ki, mən diriyəm öz təcavüzkar və yağlı əsgərlərinizi hərəmə əl uzatmaqdan saxlayın!” Şimr dedi: İstəyini qəbul edirəm!

Düşmən hamılıqla Həzrətə tərəf üz tutdu. Vuruş şiddətləndi və həzrətin susuzluğu çoxaldı.

İmam ikinci dəfə vidalaşmaq üçün xeyməyə gəldi və hərəm əhli ilə vidalaşdı. Sonra isə mübarizə mərkəzinə qayıtdı. O, çox-çox deyirdi:

«La hövla və la qüvvətə illa billah».

“Allah-təəlasız heç bir hərəkət və dəyişiklik, qüvvə və qüdrət yoxdur.”

Əbul Hətuf Co'fi mübarək alınına bir ox vurdu. Həzrət onu çıxartdı, qan üzünə axdı və dedi: "Pərvərdigara! Sənin sözə baxmaz bəndələrin tərəfindən mənə yetişən bu halıma agahsan.

İlahi, bir-bir onları say! Onları ayrı-ayrılıqda həlak elə! Onlardan birini də yer üzündə qoyma! Və heç vaxt onları bağışlama!

Bu halda, dəymiş yaraların çoxluğundan, Həzrət o qədər zəifləmişdi ki, aram olmaq üçün dayandı. Amma bir kişi alınına daş vurdu, qan üzünə axdı. öz paltarını ilə qanı gözlərindən silmək istəyəndə başqa bir kişi üç guşəli oxla mübarək qəlbini hədəf seçdi.

Peyğəmbər övladı Allaha ərz etdi:

«Bismillahi və billah və əla milləti Rəsulillah. Və rəfə'ə rəsəhu iləs-səmai və qalə: İlahi innəkə tə'ləmu ənnəhum yəqtülunə rəcülən leysə əla vəchil ərzi ibni nəbiyyin geyruhu».

!Allahın adı və özüylə, Allah Rəsulunun milləti və dini xatirinə (bu şəhadət mənə nəsib olur)." Başını göyə tərəf qaldıraraq, dedi: "Mənim Allahım! Sən bilirsən ki, bu insanlar bir kişini öldürürlər ki, geniş yer üzündə ondan başqa Peyğəmbər övladı yoxdur!"

Əl atıb belindən oxu çıxartdı. Qan havadan axan su kimi axırdı.

Həzrət, əlini qanın altına tutdu. Dolandan sonra isə, göyə səpib buyurdu: *“Bu hadisə Allahın gözləri qarşısında olduğu üçün, mənə olduqca asan və qorxusuzdur”*.

O qandan bir damcı da yerə tökülmədi.

Sonra ikinci dəfə əlini qanın altına tutub, doldurdu. Onunla baş, üz və mübarək saqqalını qana boyayıb dedi: *“Allahla və cəddim Peyğəmbərlə görüşənədək elə bu halda qalacağam”*.

Onun mübarək bədənindən o qədər qan axmışdı ki, daha qüvvəsi qalmamışdı. Yer in üstündə oturub, çətinliklə başını yuxarıda saxlayırdı. Bu vaxt Malik ibni Bosr gəlib Həzrətə söyüş verdi və qılıncla başına zərbə endirdi.

Dəbilqə – yə’ni Həzrətin başında olan hündür papaq qanla doldu. Həzrət dəbilqəsini atdı və adi baş örtüyünün üstündən əmmamə, bə’zilərinə görə isə dəsmal bağladı.

Zür’ət ibni Şərik o Həzrətin sol çiyinə zərbə endirdi. Həsin Həzrətin boğazını oxladı. Bir başqası mübarək boynuna zərbə vurdu. Sinan ibni Ənəs nizə ilə əvvəlcə sinəsinin üstünə, sonra isə boğazına bir ox batırdı. Saleh ibni Vəhəb də böyründən oxladı.

Hilal ibni nafe’ deyir: Hüseyn can verəndə mən onun yaxınlığında durmuşdum. And olsun Allaha,

ömründə bütün bədəni qana boyandığı halda, Hüseyin kimi gözəl üzlü və nurani sifətli qətlə yetən görmədim. And olsun Allaha onun, üzünün nuru məni onu öldürmək fikrindən daşındırdı.

O cür ağır və çətin halda gözlərini göyə tutub, Həzrət Rəbbi-Zülcəlalın dərğahına duada ərz edirdi:

«Səbrən əla qəzaikə ya Rəbbi, la ilahə sivakə ya ğiyasəl mustəğisin».

“Sənin təqdiratın və fərmanın qarşısında səbr edib dözüürəm, İlahi! Səndən başqa Allah yoxdur, ey ona sığınanların pənahı!

Həzrət Məhəmməd Baqir (ə)-dan rəvayət olunmuşdur ki, həzrətin atı uca səslə kişnəyir, alnını həzrətin qanına bulaşdıraraq qoxulayır və dilə gəlirdi: *“Fəryada yetiş! Fəryada yetiş bir ümmətdən ki, öz Peyğəmbərlərinin qızını və oğlunu öldürürlər.”*

Sonra hərəm xeymələrinə fikir verdi:

Ummu Gülsüm fəryad edirdi:

«Va Muhəmməda, və Əbətə, və Əliyya, va Cə'fəra, va Həməzətə».

“Bu Hüseyindir ki, Kərbəlanın quru biyabanında yerə düşüb.”

ZEYNƏBİN FƏRYADI VƏ DÜŞMƏNİN DAŞ QƏLBİ

Tarixin ən həyacanlı cinayətinə tamaşa edən Zeynəb, ürək yangısı ilə fəryad edirdi:

**«Va əxa, va seyyida və əhlə bəyta, leytəs-səmaə
ətbəqət ələl ərzi və leytəl cibələ tədəkdəkət ələs-
səhli».**

Kaş göy yerə gələydi, kaş dağlar əzilib, çölləri dolduraydı. Qardaşının yanına gəldi. Gördü ki, ömər ibni Sə'd adamlarından bir dəstə ilə Həzrətə yaxınlaşmışlar. Qardaşı Hüseyin can verirdi:

**«Fəsaḥət ey ömər əyuqtəlu Əbu Əbdillāh və
əntə tənzu ru iləyh».**

“Ey ömər ibni Sə'd! Əbu Əbdullaha öldürürlər, sən ona baxırsan?

ömər üzünü çevirdi. Göz yaşları saqqalına axırdı. Zeynəb fəryad etdi:

«Və yəhkum əma fikum muslim?»

“Vay olsun sizə! Aranızda bir nəfər də müsəlman yoxdurmu?

Heç kəs cavabını vermədi. ömər ibni Sə'd qışqırdı: Atlardan düşün Hüseyini rahat buraxın...

Yer üzü Allahın üçüncü höccətindən məhrum oldu. Toz və qaranlıq səmanı bürüdü. Qırmızı külək

əydi və hava bir müddət beləcə qaranlıq oldu. Biri başqasını görmür və hamı əzab gözləyir.

ÜRƏK AĞRIDAN XƏBƏR

Sonra ölüm mələyi cəddin Rəsulullahın qəbri yanında dayandı, göz yaşı tökməklə sənin ölüm xəbərini ona çatdırdı və dedi: Ey Allahın Rəsulu, qızının oğlu və mərd övladın şəhid oldu, itrət və ailənə pis hadisələr üz verdi.

(Bu xəbəri eşidəndən) sonra Peyğəmbər qəmgin və pərişan oldu, dərqli qəlbi ağladı. Mələk və Peyğəmbər (sənin müsibətin xatirinə) ona başsağlığı verdilər. Anan Zəhra (sənin müsibətin kədərindən) dərd-qəm etdi. Müqərrəb mələklər get-gəldə idilər və atam Əmirəl-mö'mininə başsağlığı verirdilər. *“Ə'la illiyyətində sənin üçün əza və matəm üz-başlarına vurdular. (Sənin matəmində) asiman və onun sakinləri, cənnətlər və gözətçiləri, dağlar və yamaqları, dəniz və balıqları, bağlar və cavanları, Kə'bə evi, İbrahim məqamı, Məş'ərül-həram, həcc və hərəm hamısı ağladılar”.*

HADİSƏDƏN SONRA

Həzrət Əba Əbdilləhin ürəkyaandıran şəhadətindən sonra Əhli-beyt qadın və uşaqlarının

qorunması və işlərinin idarəsində Zeynəbin məs'uliyət və çətinlikləri daha da artdı. Peyğəmbər xanədanına üz verən dərdli anlar, saatlar və günlər vəsfə gəlməzdir.

Və Zeynəb bu saysız çətinliklərə hamıdan artıq dözməlidir ki, o əzəmətli karvanı istənilən mənzilə yetirsin.

Demək olar ki, müsibət yükü və acı hadisələrin çoxu Aşura günü günortadan sonrakı anlarda idi. Bu hadisələr bir-birinin ardınca, dəhşətli tufan kimi Əhli-beytə üz tuturdu. İmamın onların istəklərinin qarşısında təslim olmamasından qəzəblənən və qarşı tərəfdən heç bir müqavimət görməyən düşmən isə, hər növ cinayət və talançılığı mümkün bilir və heç bir vəhşilikdən çəkinmir.

DÜŞMƏNİN QARƏT VƏ TALANI

O namərdlər Peyğəmbər xanədanı və Zəhranın gözlərinin nuru xeymələrini talan etməkdə bir-birlərindən qabağa düşməyə çalışırdılar.

Onlar xanımların başından çadraları çəkirdilər. Peyğəmbər qızları və onun bütün Əhli-beyti ağlayır, öz əziz və hamilərinin ayrılığına nalə və fəryad edirdilər.

Ravi deyir: O namərdlər qadınları çıxarıb, xeymələri odladılar. Başı açıq və ayaq yalın xanımlar isə ağlaşaraq xeymələrdən çıxıb, düşmənin əsirinə çevrildilər.

Bəli! Bu əsir düşmüş əzizlər və əzizlərini əldən vermiş müsibət sahiblərinin dastanı elədir ki, daş ürəkləri əridir və insanın gözlərindən yaş axıdır. Haradadır Əhli-beyt himayəçiləri? Haradadır Peyğəmbər xanədanının müdafiəçiləri? Haradadır Hüseyin dostları? Hanı Əbbas, hanı Əli? Hanı Seyyidüş-şühəda ki, gəlib Peyğəmbər, Fatimeyi-Zəhra və Əliyyə-Mürtəza övladlarının himayə etsinlər.

ƏZİZLƏRİNİN CƏSƏDİ KƏNARINDA

Əhli-beyt əsirləri hərəkət vaxtı düşməyə and verdilər ki, onları Hüseyin qətligahından aparsınlar. Bəlkə onları görmək ürək yaralarına məlhəm ola. Ürəklərini boşaldıb, hicran qəmi dastanını əzizlərinə söyləsinlər ki, müsibət yükləri yüngülləşib, ürəkləri bir qədər sakit olsun.

Əzizlərinin qana bələşmiş cəsədlərini və tikə-tikə olmuş bədənlərini görəndə isə, taqət gətirməyib, ürəklərini əldən verdilər. Ürək dağları təzələndi, canları odlandı, göz yaşları axdı və hər tərəfdən nalə və şivən ucaldı.

Əhli-beytin əzizlərinin ölü bədənləri ilə görüşü o qədər qəmli və kədərli idi ki, dost və düşmənin ağlamasına səbəb oldu.

Bu ilk əzadarlıq məclisi idi ki, qətligahda, Seyyidüş-şühədanın pak bədəni yanında bərpa oldu və tarixdə belə qəmli və yanıqlı məclis qurulmamışdır.

Bu arada Zeynəbin naləsi daha sarsıdıcı və ürək yandırandır. Zeynəb qanına qəltan və bədəni tikə-tikə olmuş qardaşının başı üstündə üzünü Mədinəyə çevirib ata-anasını, baba və əcdadını səsləyir, yüz ah və yanğı ilə ürək səhifəsi açır. O ən isti hiss və duyğularını inkar etməklə yanaşı, özünün təbliğ vəzifəsini də unutmur. özünü və ıftixarlı ailəsini, Peyğəmbər, Əli, Fatimə və Həmzəni tanıtdırır və dünyaya bildirir ki, belə bir xanədan heç vaxt zillət qəbul etməz. O böyük qadının qəmli nəğməsini düşmən cəbhəsinin rəsmi yazarı Həmid ibni Müslümün dilindən eşidək: And olsun Allaha, unutmaram ki, Əli qızı Zeynəb ağlayır, dərqli avaz və qəmli qəlblə deyirdi: Ey Məhəmməd! Göyün mələkləri sənə salam göndərir. Bu qanlı və tikə-tikə bədən sənə Hüseynindir. Onun üzvləri bir-birindən ayrılmış və sənə qızların əsir düşmüşlər. Allaha, Məhəmməd-Mustəfaya, Əliyyə-Murtəzaya, Fatimeyi-Zəhra və Həmzə-Seyyüdüş-şühədəya şikayət edirik. Ey Məhəmməd! Bu sənə

Hüseynindir, çöldə düşüb. Külək onun bədəninə toz-torpaq səpir. O, zinazadələrin əli ilə öldürülmüşdür. Heyf və əfsus! (Elə bil) bu gün cəddim Rəsulullah vəfat etmişdir. Ey Peyğəmbər dostları! Bunlar Mustəfa övladlarıdır ki, əsirlər kimi aparırlar.

Ravi deyir: Hamısı öz əzizlərinin müsibətinə elə yanıqlı nalə edir və onlarla dərdləşirdilər ki, Allaha and olsun, dost-düşməni ağlatdılar.

İMAM SƏCCAD (Ə)-İN MÜDAFİƏSİ

İmam, yə'ni Allahın yer üzündə nümayəndə və canişini. Bütün mövcudatın həyatı və varlıq aləminin aramlığı İmamın vücudu səbəbindəndir. İmamət ailəsində böyümüş, Əli və Fatimə yetirməsi olan Zeynəb imamət məqamına bələddir, bu məqamın əzəmətini onun uca və dəyərli yerini yaxşı dərk edir, zəmanənin imamı qarşısında öz vəzifələrini gözəl bilir. Bu sözə ən yaxşı şahid isə, tarixin özüdür.

O, atası Əli (ə)-in həyatı dövründə onun qızı olmasını nəzərə almaqdan, özünü atasının tapşırıqları qarşısında müti bilirdi. Qardaşı imam Müctəba (ə)-in həyatı zamanında da bu qaydayda əməl edirdi. Qardaşı Hüseyndən itaəti isə, Kərbəla

tarixində aydın görünür. O Hüseyni öz canı kimi sevirdi.

İndi imamət, qardaşının yadigarı imam Səccad (ə)-a çatmışdır. Hüseyin hərəminin qadın və uşaqlarının başçısı olan Zeynəb, heyrətamiz tədbir və müdriyyətlə bütün səhnələrdə hazırdır. Həzrət Səccad (ə) onun imamıdır. Zeynəb, o İmamın icazəsi olmadan bir iş görmür. İndi onun məs'uliyəti əvvəlkindən daha ağırdır. O, həm də İmamın canını qoruyur və onun üçün bundan mühüm bir iş yoxdur. Tarixə əsasən, Zeynəbi-Kubra ən azı üç yerdə imam Səccad (ə)-in canını xilas etmək üçün çalışıb, canfəşanlıq etmişdir.

MƏNİ DƏ ONUNLA ÖLDÜRÜN

Seyyidüş-şühədanın şəhadəti ilə qanlı Kərbəla hadisələrinin qiyam və şəhadətdən ibarət birinci mərhələsi sona çatır. İndi quru və qanlı Kərbəla çölündə, Peyğəmbər xanədanı və Hüseyin dostlarının doğranmış bədənləri, od vurulmuş xeymələr və bir də matəmə batmış qəlbi sınıq, Allaha ümidvar və imam Səccad (ə)-a baxan qadın və uşaqlar var.

İmam Hüseyin (ə)-in qızı Fatimeyi-Suğranın dediyinə əsasən, aclıq, susuzluq və xəstəliyin ağırlığından imam Səccad (ə) otura da bilmir, biz

ona o, da bizə ağlayırdı. Şimr piyada qüvvələrdən bir dəstə ilə gəlib, imam Səccad (ə)-ı öldürmək istədi. Bu vaxt şucaətli Əli qızı Zeynəb qalxıb buyurdu: Mən də onunla ölməsəm, o öldürülməyəcəkdir. Şimr Zeynəbin canfəşanlığını nəzərə alaraq, fikrindən döndü.

Zeynəbin bu şucaət və agahlıqla mövqe tutması, onun məktəbinin davamçıları üçün ən yaxşı dərs deyilmi? İnsan imamət və vilayət kimi dəyərlərin qorunmasında və öz vücudunun ən yaxşı dəyərlərindən də keçməməlidirmi? Allah yolunda fədakarlıq edənlər, əlillər, əziyyət çəkənlər həzrət Zeynəbi özlərinə nümunə götürməməlidirlərmi? Həqiqətən də imam Hüseynin Kərbəla və Aşurasından dərs almaq istəyən hər bir müsəlman kişi və qadının bu səhnələrə diqqət etməsi kifayət deyilmi? Zeynəb əbədiyyətinin səbəbi həmin güzəşt və fədakarlıqlardır. Biz – Zeynəb davamçıları da, Allah yolu olan imamət və vilayət yolunda hər növ əziyyət və çətinlikliyə dözməyə hazır olaq ki, həmişə tarixdə başıuca və əbədi qalaq.

İMAM SƏCCAD (Ə)-A TİBBİ YARDIM

Mə'lum olduğu kimi, Seyyidüş-şühədanın şəhadətindən sonra Zeynəbi-Kubranın ən mühüm məs'uliyəti imam Səccad (ə)-ı qorumaq idi. Zeynəb

özü ruhi təskinliyə ehtiyacı bir vəziyyətdə olmasına və Əhli-beyt böyüyü hesab olunduğu üçün hərəmin qadın və uşaqlarının idarəsini üzərinə götürməsinə baxmayaraq, öz həssas vəzifəsini unutmur, onu gözəl surətdə yerinə yetirirdi. O, pərvanə kimi imamın nazənin vücudunun dövrəsinə dolanır, xidmət edirdi.

Şəhidlərin bədəni kənarında olan bu xidmətdən bir parçanı alim şəhid ustad Mütəhhərinin bəlağətli bəyanından eşidək:

“Aşura əsrində (axşam üstü), Zeynəb təcəlli edir. Ondan sonralar, ona tapşırılmışdır. Karvan başçısı odur. Yeganə kişi, o vaxt ağır xəstə olub, xidmətçiyə ehtiyacı olan imam Səccad (ə)-dır. İbni Ziyadın ümumi əmrinə əsasən, Hüseyin övladlarının kişi cinsindən heç kəs sağ qalmamalıydı. Buna görə də, düşmənlər neçə dəfə imam Zeynəlabidini öldürmək üçün hücum etdilər. Lakin sonra özləri baxıb dedilər: Bu özü ölməkdədir. Və bu özü bir ilahi hikmət və məsləhət idi ki, həzrət imam Zeynəlabidin bu vasitəylə diri qalsın və imam Hüseyin ibni Əli (ə)-in müqəddəs nəsli davam etsin. Zeynəbin işlərindən biri imam Zeynəlabidin (ə)-a qulluq idi. On birinci gün günortadan sonra, əsirləri gətirib ağac parçasından palanı olan miniklərə (dəvə, qatır ya hər ikisi) mindirdilər və onlara əziyyət vermək üçün göz qoyurdular ki, palanın

üzərinə parça sərməsinlər. Sonra Əhli-beyt bir xahiş etdi və qəbul olundu. O xahiş bu idi: Dedilər; siz Allah, indi ki, bizi burdan aparırsız, Hüseyinin qətlighından keçirin. çünki, istəyirik ki, əzizlərimizlə son dəfə vidalaşaq. Əsirlərin arasında, xəstə olduğu üçün, yalnız imam Zeynəlabidin mübarək ayaqlarını heyvanın qarnının altına bağlamışdılar, başqaları miniklərin üstündə sərbəst idilər. Qətligha çatan kimi hamı biixtiyar özlərini yerə atdılar. Zeynəb özünü Əba Əbdillahun müqəddəs bədəninə çatdırır, onu o vaxtacan görmədiyi bir halda görür. Başsız və paltarsız bir bədən görür və bu bədənə aşiqinə söhbətə girişir. Elə yanıqlı nalə edir ki, düşmənin göz yaşı axır, dost və düşmən ağlayır.

Hüseyinin əza məclisini ilk dəfə olaraq Zeynəb qurdu. Amma eyni zamanda öz vəzifəsini də unutmurdu. Zeynəlabidinə baxmaq onun öhdəsindədir. Zeynəlabidinə baxdı, gördü ki, Həzrət bu vəziyyəti görməyindən elə narahatdır ki, elə bir indi canını tapşıracaq. Əba Əbdillahun bədənini qoyub, tez Zeynəlabidinin sorağına gəldi. Qardaş oğlu! niyə səni bir halda görürəm ki, ruhun bədənindən uçmaq istəyir. Bibican, öz əzizlərimin bədənələrini görə-görə necə narahat olmayım? Zeynəb o şəraitdə Zeynəlabidin (ə)-a təsəlli verməyə başlayır. İmamın qəlbi bütün xilqətin əzəmət və

böyüklüyü qədərdir. Müsibətlər nə qədər böyük olsa da, İmam ruhunun böyüklüyü qarşısında tabe və təslimdirlər.

Məs'um imamın hadisələrə Allah tərəfindən verilmiş elmi, heç bir qaranlıq nöqtə qalmaması üçün ona bəsirət verir. Lakin bütün bunlarla yanaşı, məs'um imamın şəhadəti, imamın özü qədər böyük və əzəmətlidir. Allah höccətinin bədəninin başsız, qüsl-kəfənsiz və tikə-tikə torpağa düşməsi bir müsibətdir ki, onun əzəmətini imam Səccaddan başqası dərk edə bilməz. çünki, imamın həqiqi məqamını imamdan başqası tanımaz. Bu tanıma və atası Hüseynin qətligahının acı mənzərəsinə bu baxış onu çox yorur. Eyni zamanda o, gərək Zeynəbin cavabını da versin. Burdadır ki, buyurur: necə tabsızlıq etməyim, bir halda ki, atam Hüseyin, qardaşlarım, əmilərim və əmim oğlanlarımın qana bələnib, yerə düşdüklərini görürəm. nə bir kəs onları kəfənləyib və nə torpağa tapşırıb. Elə bil bunlar müsəlman deyillər.

ZEYNƏBİN İMAMI SAKİTLƏŞDİRƏN SÖZLƏRİ

Ümmü-Əymən çox möhtərəm bir qadındır. Zahirən Xədicəyə kənzlik eləmiş, sonralar isə, azad buraxılaraq Peyğəmbərin evində o həzrətin hörmət

etdiyi şəxslərdən olmuşdur. O, bir kəsdir ki, Peyğəmbərdən hədis rəvayət edir. Bu qadın uzun illər Peyğəmbərin evində idi. Peyğəmbərdən Zeynəbə bir rəvayət etmişdi.

Bu rəvayət ailəlik, yə'ni bu ailənin gələcəkdəki talehinə aid olduğu üçün, Zeynəb onun doğruluğuna əmin olmaqdan ötrü Əli (ə)-in ömrünün sonlarında atasının yanına gəldi: “Ey ata, mən Ümmi-Əyməndən bu cür bir hədis eşitmişəm, istəyirəm bir dəfə də sizdən eşidəm, görüm elədir, ya yox? Hamısını danışdı. Atasını təsdiq edib buyurdu: “Ümmü Əymən düz deyib, elədir. Zeynəb o şəraitdə bu hədisi imam Zeynəlabidin üçün nəql edir. Bu hədis də gəlmişdir ki, bu hadisənin bir fəlsəfəsi vardır. Olmaya, bu şəraitdə xəyal edəsiniz ki, Hüseyin öldürülüb, aradan getdi. Qardaşoğlu! Babamızdan belə rəvayət olunmuşdur ki, Hüseyin (ə) indi onun cəsədini gördüyün yerdə kəfənsiz dəfn olunacaq və bura – Hüseyinin qəbri təvaf yeri olacaqdır.

Kələcəkdə buranın pak müxlis insanların Kə'bəsi olacağını Zeynəb imam Zeynəlabidin (ə) üçün rəvayət edir.

Zeynəbi-Kubranın babasından sonra ona çatmış xəbər gerçəkləşdi. Seyyidüş-şühədanın pak məqbərəsi tarix boyu Allah eşqi və Allah yolunda cihadın cilvələndiyi məkana çevrildi. Mö'minlər,

azad insanlar və ədalət aşıqləri Hüseynin kə'bəsinin dövrəsini təvaf etməklə düzgün yaşayış üsulunu o Həzrətdən ilham alırlar.

4-CÜ FƏSİL

TƏBLİĞAT KARVANINDA

Təbliğat karvanında
Kufəyə doğru
Kufə və kufəlilər
Minbər üzərində
İbni Ziyadın sarayında
Zeynəb məktəbindən dərslər
İmamın əzəməti
Gözəl baxış
İmamı xilas etmək
Şama doğru
Yezidin qarşısında
Əbədiyyət danışığı
Qorxmazlıq zirvəsində

Zeynəbin sözlərinə bir neçə işarə
Qar qovluq və murdarlığın kökləri
Allah və şeytan dəstələri
Hicab və iffətin qiyməti
Düzgün fikir
Zeynəb-Kubra və başqa bir vəzifə

Bundan sonra Kərbəla tarixi və Zeynəbin davranışında təzə bir səhifə açılır. İndi Zeynəb, rəhbəri Seyyidü-şühəda (ə) və himayəçiləri Əbbas, Əliəkbər, Bəni Haşimin və imam Hüseyin (ə)-in vəfalı səhabələri olan karvana başçısıdır. Həmin kişilər ki, karvandakı uşaqların, xanımların ümidi və sığınacaqları idilər, onların vücudu Əhli-beytə təssəli idi. Bu himayələr sayəsində Seyyidü-şühəda (ə)-in həyatının son anlarına qədər düşmən xeymələrə yaxınlaşmağa və Əhli-beytə bir şey etməyə cür'ət etmirdi. Əba Əbdillahın döyüş anındakı «**La hovlə vəla qüvvətə illa və billah**» fəryadları onların ürəyinə sakitlik bəxş edir və onlara təsəlli verirdi.

İndi, əzizlərinin ən yaxşısı şəhid olduqdan, qarət olunduqdan, xeymələrə od vurulduqdan, düşmənin amansız cəlladlığından çəkilən əzab-əziyyət, izzət və pərişanlıqlara dözdükdən sonra və şəhidlərin

qana boyanmış parça-parça olmuş cəsədlərinə tamaşa etdikdən sonra, bu qəlbi dağlılar bəşər tarixi boyunca uzanan bir hərəkət və əbədiyyət ucalığı qədər fəryad karvanına bənzəyirdi. Bunlar ən böyük, ən ilahi bir qiyamın müjdəçiləridirlər. Onun dəyəri Allahın ən yaxşı məxluq və vəfali dostlarının qanı ilə verilibdir. Bu karvanın rəhbəri imam Səccad (ə)-dan sonra, Peyğəmbərin xanədanından olan böyük bir qadındır ki, dağlar onun möhkəmliyi qarşısında heyrətə gəlir. O, Əlinin rəşid qızı və Fatimənin elmlı övladıdır ki, Bəni Ümyyənin zülm və cinayət saraylarını bir-birinə vurub alt-üst edir. O, Zeynəbdir ki, öz imamının fərmanı ilə Fatimənin əzizlərindən ibarət karvana böyüklük edir və ən böyük müsibətlərə dözdükdən sonra, imam Hüseyin (ə) və onun fədakar dostlarının qanlı xəbərini insanların qulağına yetirir.

İndi bu karvan, əziyyət çəkmiş, öz əzizlərini əldən vermiş qadın və uşaqlarla, Zeynəbin rəhbərliyi ilə öz əzəmətli və tarixi hərəkətini başlayır.

KUFƏYƏ DOĞRU

Hicrətin 61-ci ili, Məhərrəm ayının on birinci günü, Əhli-beyt əsirləri karvanını Kərbəladan Kufəyə yolladılar. Əhli-beyt əsirləri karvanını

Kərbəladan Kufəyə yolladılar. Əhli-beyt barəsində qərara gəlmək imam Səccad (ə)-in öhdəsinə idi. çünki, o, imamdır və ona itaət etmək hamıya vacibdir. Karvanın icraçı rəhbəri Zeynəbi-Kubradır. O, imam Səccada ən yaxın adam və Aşura qadınlarının ən böyüyüdür.

Aydındır ki, Aşura günü hər cür çətinlik, dərdbəlaya dözmüş və çox ürək ağrıdan səhnələri gözləri ilə görmüş, əizlərinin qəm yükünü öz ürəyinə almışdı. İndi isə çılpaq miniklərlə düşmənin amansız mühasirəsində, kafir əsirləri kimi aparılan cəmiyyəti idarə etmək asan bir iş deyildi.

Bəli, qadınların, uşaqların istək və arzularına, hisslərinə cavab vermək, eyni halda imam Səccad (ə)-in canını qorumaq Zeynəbin karvanda olan ən böyük məs'uliyəti olub onun risalət yükünü ağırlaşdırırdı. Amma Zeynəbin böyük ruhu, çətinliklərin amansız dalğaları və müsibətlərin qorxunc tufanı qarşısında geriyə oturacaq qədər müqavimətsiz deyildi. O, çiyində olan yükün öhdəsindən yaxşı gəldi və böyük karvanı tədbir, mehribanlıq və amansız mücahidliklə idarə edib mənzil başına yetirdi.

KUFƏ VƏ KUFƏLİLƏR

Əhli-beyt əzizlərinin başıuca və ıftıxarlı karvanı Kufəyə yetişdi. Karvanın yolu, tamaşaya gələn cəmaatla dolu idi. Kufə, Əmirəl-mö'minin və imam Müctəba (ə)-ın xilafəti dövrünün mərkəzi, şiə cəmiyyətinin mühüm məntəqələrindən olduğu üçün tamamilə İbni Ziyadın qoşunlarının mühasirəsində idi.

Kufə camaatı vəfasızlıqla məhşur idi. Bu ruhiyyə Əmirəl-mö'minin və imam Müctəbanın dövründə, Allah Rəsulunun övladlarının qarşısında sıraya düzülüb, Kərbəla faciəsini törətməklərində, yaxşıca sınaqdan keçdi.

Kufə camaatı həmin camaatdır ki, Fərəzdəq, imam Hüseyin (ə)-ın Kufə camaatının vəziyyəti barədə verdiyi suala belə cavab verdi: "Kufə camaatının ürəkləri sizinlə, qılınları isə sizin əleyhinizədir.

Bə'zi tədqiqatçıların dediyinə görə, Kufə camaatı tez sakitləşərdilər. Bir söz eşitcək qəzəblənər və bir hadisə görçək yumşalırdılar.

Onlar Hüseyin ibni Əlinin nümayəndəsini elə həvəslə qarşıladılar və belə namərdliklə də onu İbni Ziyadın əlinə verdilər. Elə qeyrətsizcəsinə evlərinin qapısını bağlayıb sakit oturdular ki, İbni Sə'd və onun qoşunları imam Hüseyin (ə) və onun dostlarını

öldürdülər. İndi də onun qadın və uşaqlarını şəhərlərə əsir aparırlar.

Bəli, Kufə camaatı o vaxt ayılıb öz işlərinin çirkinliklərini görürlər ki, Hüseyin (ə)-in qadın və qızlarını, Əli övladlarını və Peyğəmbər nəvələrini kafir əsir kimi bu şəhərə gətirdilər. Peyğəmbərin xəlifəsi və müsəlmanların əmiri olan Əli (ə)-in bu şəhərdə beş illik hakimiyyətindən iyirmi ildən çox keçməzdi. Yaşı otuzu keçməyən qadınlar həzrət Zeynəbi belə günlərdə görmüş və Əli (ə)-in gözündə isə onun həya əzəmətini müşahidə etmişdilər. Bu mənzərəni görmək keçmiş xatirələri dirilti. Küçələr, məhəllələr, tinlər, bazar şivənlə doldu. Qadınların şivəni uşaqları ağlatdı və uşaqların ağlamağı qocaların bərk ürəyini yumşaltdı. Bir dəfəyə hər tərəfdən fəryad və fəqan qalxdı. Bu cəmiyyətin içində öz sözləri ilə həyacanı zirvələrə yetirə biləcək şəxs Əlinin qızı Zeynəb idi.

MİNBƏR ÜZƏRİNDƏ

İmam Zeynəlabidin (ə) o günlərdə bərk xəstələndiyindən taqətsiz idi. Camaatın şivən qoparıb ağladığını gördükdə yavaşca belə buyurdu: Bunlar bizə ağlayırlar?! Bəs bizi kim öldürdü?

Bu vaxt Zeynəb (s) əli ilə işarə edib hamını sakitləşdirdi. Bütün səslər kəsildi. Dəvələrin

zıncırovları işdən düşdü. Belə ki, yalnız nəfəslər eşidilirdi.

Zeynəb (s) xütbə oxuyub kufəlilərin yatmış vicdanını oyatdı. Kufəlilər hələ indi gözlərini açıb, Əhli-beytin haqqında çox böyük cinayət işlətdiklərini və heç bir yolla aradan getməyəcək böyük bir rüsvayçılıq törətdiklərini gördülər.

Zeynəb (s) elə bəlağətlə danışırdı ki, elə bil Əli (ə) nitq söyləyirdi.

Ravi belə deyir: Mən heç vaxt belə şücaət və əzəmətlə danışan iffətli və həyalı qadın görməmişdim.

Ustad Şəhid Mütəhhəri demişkən: Əli şücaəti, qadınlıq həyası ilə qarışmışdı.

Zeynəb (s) iffət və həya ilə öz sözlərini Allaha həmd və səna etdikdən, Peyğəmbərə, onun pak, seçilmiş xanədanına salamdan sonra belə buyurdu:

Ey Kufə camaatı! Ey hiyləgər və xəyanətkar camaat! Heç bir zaman gözlərinizin yaşı qurumasın. Siz o qadına bənzəyirsiniz ki, öz əyirdiyi ipləri bir dəfəyə zay edir. nə sizin peymanınızın dəyəri var, nə də sizin andınızın e'tibarı. Faydasız sözdən, özünə pərəstişdən və üzdə yaltaq kəniqlər kimi yaltaqlanıb, arxada düşmənlə saziş etməkdən başqa nə varınızdır. Siz peyinlikdə bitən yaşıl və təzə bitkiyə oxşayırsınız. Siz bəzənmiş qəbrin

divarlarının suvağına oxşayırsınız. O dünya üçün pis azuqə hazırlamısınız! Allah qəzəbi, Cəhənnəm əzabı! Ağlayırsınız? Bəli, ağlayın, and olsun Allaha ki, ağlamağa layiqsiniz. çox ağlayın və az gülün. Qazandığınız çirkinliklərə niyə ağlamayasınız? Heç bir su ilə yuyulmayan çirkinlik! Peyğəmbər balasını və behişt cavanlarının ağasını öldürməkdən pis nə çirkinlik ola bilər?! Sizin yolunuzun çırağı və qara gününüzün dostu olan bir insanı! ölü və xəcalətli başınızı aşağı salın. Bir anda öz keçmişinizi bərbad etdiniz və gələcəyiniz üçün heç bir şey əldə etmədiniz.

Bundan sonra siz gərək xar və məğlub yaşayasınız, çünki siz özünüə Allah qəzəbi qazandınız. Elə bir iş gördünüz ki, az qalıb göy yerə düşə və yer parçalana, dağlar bir-birinə dəyə. Bilirsiniz ki, necə bir qan axıdıbsız? Bilirsiniz, hicabsız halda küçə və bazarlara gətirilmiş qadın və qızlar kimlərdir? Bilirsiniz ki, Peyğəmbər ciyərini parçalamısınız? nə qədər çirkin və ağılsız iş görmüsünüz. Elə bir iş ki, onun çirkinliyi dünyanı başdan-başa doldurub. Göydən qan damlalarının yağmasına təəccüb edirsiniz?! Amma bilin ki, axirətin əzab və xarlığı çətin olacaq. Əgər etdiyiniz işə Allahın qəzəbi tutmursa rahatlanmayın. Allah günahın cavabını dərhal vermir, amma

məzlumların qanını da yerdə qoymur. Allah hər şeyin hesabını edir.

Zeynəbin dağlı qəlbindən və imanlı ürəyindən gələn təkanverici və bəlağətli sözlər Kufə camaatına od vurdu. Ravi belə nəql edir: And olsun Allaha, o gün camaatı çox heyran və pərişan gördüm. narahatlıqdan əllərini ağızlarına qoyub təəssüf edir və ağlayırdılar. öz yanımda bir kişini gördüm ki, ağlamaqdan üzünün tükləri göz yaşu ilə islanmışdı və Əhli-beytə xitab edərək belə deyirdi: Anam-atam sizə qurban olsun, sizin yaşlılarınız yaşlıların ən yaxşısıdır, cavanlarınız, cavanların ən yaxşısıdır, qadınlarınız, qadınların ən yaxşısıdır və nəsliniz, nəsilələrin ən yaxşısıdır. Onlar hamıdan üstün və ucaırlar.

Zeynəbin sözü qurtarmağa az qalmış imam Səccad (ə) buyurdu: Bibican! Sakit ol, gərək qalanlar keçmişlərinə ibrət alsınlar. Həmd olsun Allaha ki, sən təlim görməmiş alim və öyrədilməmiş müdriksən. Ağlamaq və nalə çəkmək gedənləri qaytarmaz.

İmamın bu sözləri Zeynəbin vəhy çeşməsindən içmiş və bəşər elmindən yuxarı səviyyəli bir elmdən bəhrələnməmiş əzəmət və cəlalını aşkar edirdi. O, vilayət məktəbində dərs oxumuş və ürəyi elm, mərifət nuru ilə işıqlanmışdı.

Zeynəbin, Əli sözlərinə oxşar sözlərdə bə'zi məqamlar var ki, onun bilikli və ziyalı olmasına sübutdur. Onlardan bə'zisinə toxunuruq:

1.Onun əhatəli kəlamı və bəyanının bədiiliyi o qədər idi ki, bə'ziləri danışanın Əli (ə) olduğunu zənn etdilər.

2.Kufə camaatını tanıtdırması, onların şəxsiyyətlərini bəyan etməsi, cəmiyyət, ruhiyyə və geriyə oturmalarının amillərinə olan dərin elmini göstərir. Bu fərasət cəmiyyət və camaatı tanımaqda atasından yetişən mirasdır. Ərəb ədiblərindən biri olan Cahizin dediyi kimi ki, Əli (ə) hər bir tayfanın ruhiyyə və xislətini yaxşı tanıyır və onlara uyğun danışırdı.

Zeynəb (s) elə danışdı ki, hamıda dəyişiklik yaratdı və onlar öz əməllərindən peşiman oldular.

3.Düşmənin Kərbəlada Peyğəmbər xanədanına rəva qıldığı cinayətlərin əsərini bəyan etməsi və həmçinin o cinayətin böyüklüyünü izah etməsi camaatı bu cinayətin dərinlikləri ilə daha çox agah edib onların ayılmasına səbəb oldu və onları düşmənlə mübarizəyə qaldırdı. Elə qiyamlar baş verdi ki, Bəni Üməyyə səltənətini alt-üst edib, Kərbəla canilərindən qanlı qisas aldı.

Bu həzrət Zeynəbin aşura təbliğatının bir nümunəsi idi.

Bə'zi tarix kitablarında belə nəql olunub ki, Zeynəbdən sonra kiçik Fatimə və Ümmü Gülsüm də xütbə oxuyaraq, Kufə camaatını məzəmmət edib danladılar və həmçinin bə'zi başqa kitablarda həzrət Səccad (ə)-dan da xütbə nəql olunub.

İBNI ZİYADIN SARAYINDA

Qürur badəsi ilə məst olan İbni Ziyad özünü həmişəkindən qüdrətli görürdü. öz qüdrətini göstərüb Kufə camaatını qorxutmaq üçün onların hamısına öz sarayında keçirdiyi məclisdə iştirak etməyə icazə verdi. O, hər şeyin tamamlandığını güman edib Yezidin qoşununun qələbəsini bu məclisin keçirilməsi ilə bayram etmək istəyirdi. Ona görə də Seyyidüş-şühəda (ə)-ın mübarək başının gətirilməsinə fərman verdi. İmamın başını onun qarşısına qoydular. İbni Ziyad gülür və əsası ilə o Həzrətin dişlərinə vururdu. O, öz xam xəyalı ilə böyük qələbə əldə etmişdi.

Əsirlərin karvanını İbni Ziyadın məclisinə gətirdilər. Zeynəb (s) köhnə paltarda tanınmaz şəkildə bir guşəyə çəkildi və orada əyləşdi. Əhli-beytin başqa qadınları da onun ətrafına yığışdılar.

İbni Ziyad dedi: O qadın kim idi ki, öz kənizləri ilə kənardə oturdu? Zeynəb (s) cavab vermədi. İbni Ziyad ikinci və üçüncü dəfə də həmin sualı təkrar

etdi. Qadınlardan biri dedi: Bu Peyğəmbər balası Fatimənin qızı Zeynəbdir. İbni Ziyad üzünü Zeynəbə tutub dedi: “Şükr olsun o Allaha ki, sizi rüsvay etdi, öldürdü və göstərdi ki, sizin dedikləriniz yalandan başqa bir şey deyildir.”

“Zülmədən başqa dayağı olmayan bir zülümkar üçün, onun qüdrətini saymamazlıqla məsxərə etməkdən dərdli danışmaları üçün məzəmmət olunmazlar.

İbni Ziyad özünü Zeynəbin sözünün qarşısında aciz görüb dedi:

Sənin qohumlarının və nəslinin böyük itaətsizliyi ürəyimdə bir dərd idi. Allah o dərdə şəfa verdi. Bu sözlə Zeynəbin qəlbi sındı və ağlayaraq dedi: Mənim sərvərimi öldürdün, xanədanımı məhv etdin, bizim kök və budağımızı vurdun: Əgər sənin şəfan bundadırsa, şəfa tapdın.

İbni Ziyad dedi: Bu qadın gözəl danışır. Atası da mahir idi, gözəl üslub və ahənglə danışdı.

Zeynəb (s) buyurdu: Qadınların ahənglələ nə işləri? İndi mənim şe’r söyləmək vaxtıdır mı? Ürək yangısından başqa dilimə bir şey gəlmir.

Bununla Əlinin şücaətli qızı Zeynəb (s) ürəyində qorxuya yol vermədi, tə’sirli və kəsərli sözləri ilə, İbni Ziyadı öz qüdrətini göstərmək üçün məclisə yığdığı camaatın gözləri qarşısında rüsvay etdi,

Peyğəmbər xanədanına rəva qıldığı cinayətlərini ifşa etdi. Əli qızı dilləndi. Dilləndi amma elə bil indiyəcən heç nə baş verməmişdir. nə onun bir adamını öldürüblər, nə də özünü əsir tutublar. Elə bil, cavabını vermək istədiyi bu kişi ən adi bir işarə ilə onu və bütün yoldaşlarını öldürə bilməzdi.

- Şükr olsun o Allaha ki, öz peyğəmbəri Məhəmməd (s) ilə bizə kəramət buyurub, çirkinliklərdən pak etdi. Yalnız günahkar rüsvay olar və günahkar yalan danışar. Şükr olsun o Allaha ki, o biz deyilik, başqasıdır.

İbni Ziyad dedi: Allahın Əhli-beytlə davranışını necə gördün?

Zeynəb cavab verdi: Onlar bir dəstə idilər ki, Allah, şəhadəti onlara müqəddər etmişdi. Onlar öz qəbrlərinə tərəf tələsdilər və mən burada gözəllikdən başqa bir şey görmədim. Allah səninlə onları bir araya gətirəcək və sən onlarla üzləşəcəksən. İndi gör qalib və xoşbəxt kimdir. Ey Mərcanənin oğlu! Anan matəmində otursun.

Ravi deyir: Bu sözlərdən sınıan İbni Ziyad elə atıldı ki, guya Zeynəbi öldürəcəkdə. İbni Ziyadın ətrafındakılardan biri dilləndi: Ey Əmir! Bu qadındır.

ZEYNƏB MƏKTƏBİNDƏN DƏRSLƏR İMANIN ƏZƏMƏTİ

Zeynəb (s) İbni Ziyadla rəftarında göstərdi ki, mö'min insan, əsir olmasına baxmayaraq heç vaxt güclü və qüdrətli düşmənin qarşısında başını zillətlə aşağı salmayacaq.

Zeynəbin İbni Ziyadın qüdrəti qarşısında yenilməzliyi, əzəməti və iftixarı, onun Allaha olan imanından və xatircəmliyindən qaynaqlanırdı. O, imam Hüseyin (ə) kimi xatircəm bir nəfsə malik idi. Bütün bu xatircəmlik və qorxmazlığı qəlbində ilahi təfəkkürü diri saxlamaqla əldə etmişdi. Allahı düşünüb Onu yad edən insan heç vaxt sərgərdan qalmaz və məğlub olmaz. necə ki, imam Hüseyin (ə) heç bir tərəddüd etmədən Yezidlə bey'ət zillətini qəbul etmədi, qəlbləri ələ alıb qələbə çaldı, mö'minlərin, Allah dostlarının ürəklərinə malik oldu və Aşura, imanlı qəlblər üçün ən böyük cazibə oldu. İmam Hüseyin (ə) yolunu davam etdirən və onun məktəbinin şagirdi olan Zeynəb (s), öz sözləri ilə qanlı Kərbəla hərəkətinin izzət və əzəmətini artırdı.

GÖZƏL BAXIŞ

Zeynəbdən öyrəniləsi dərslərdən biri, Allah yolunun çətinlik və müsibətlərini gözəl görməsi, onun belə çətinliklərə ilahi baxışıdır.

necə ki, gördük, Zeynəb (s) İbni Ziyadın, “Allahın Əhli-beytinlə rəftarını necə gördün” sualının cavabında buyurdu:

«Ma rəəytu illa cəmila».

Allah yolunda gördüyüm çətinliklər, müsibət və müşküllər, hamısı mənim üçün gözəl idi.

Doğrusu! Əliəkbərin, Qasimin, Əbbasın, südəmər uşağın şəhadəti və Seyyidüş-şühədə (ə)-in şəhadəti gözəl idimi?! Xeymələrin yandırılması və qarət olunması, uşaqların pərişan və sərgərdan olmaları və Allah Rəsulunun övladlarına üz verən müsibətlər gözəl idimi?! Peyğəmbər Əhli-beytinin əsir olub küçə və bazarlarda naməhrəmlərin gözü qarşısında gəzdirilməsi gözəldirmi?!

Bu gözəl baxış necə təfsir olub açıqlanacaq?

Həzrət Zeynəb (s) özünü haqqın bəndəsi hesab edib ilahi vəzifəni yerinə yetirməyi özünə şərəf bilir. Vəzifəyə əməl yolunda imam Hüseyn (ə) kimi kamil insanın və onun səhabələri kimi fədakar dostların şəhadəti, Əhli-beytin əsarəti, əziyyəti və müsibətləri hamısı xoşdur, şirin və gözəldir. Bu mö'min insanların dünya görüşüdür ki, Allah tərəfindən

onlara nə çatsa, hamısını xeyirli və gözəl görürlər. çünki, Allah, öz bəndələri üçün xeyirdən başqa bir şey istəmir. Bu varlıq aləminin bütün mövcudlarına ilahi və gözəl baxışdır.

*Mən bütün şəhərdə öz eşqimlə məşhuram,
Mən gözümlü pis görməyə aludə etməmişəm.
Vəfa yolunda əziyyət çəksək də şadıq.
çünki, bizim təriqətdə incimək kafirlikdir.*

Bəli, belə bir dünya görüşü və belə bir inam zillət və acizliyə yönəlməyərək düşməni dizi üstə çökdürər Allahın, Onun Rəsulunun və mələklərin salam və rəhməti olsun Zeynəbi-Kubraya ki, bizə Allah yolunun çətinliklərini necə görmək dərslərini öyrətdi, səbr və dözüm dərslərində müəllimimiz oldu.

İMAMI XİLAS ETMƏK

İbni Ziyad Zeynəbin şücaətli və tə'sirli cavablarına mat qaldıqdan sonra imam Səccad (ə)-a baxıb dedi: Kimsən? İmam buyurdu: Əli ibni Hüseyin.

Bəs Allah Əli ibni Hüseyini öldürmədi? – İmam sakit qaldı.

niyə danışmırsan?

Əli deyilən bir qardaşım var idi, camaat onu öldürdü.

Yox, onu Allah öldürdü.

İmam cavabında bu ayəni oxudu:

«Əllahu yətəvəffəl ənfusə hiynə movtiha».

«Allah canları ölüm vaxtı bütünlüklə alır».

İbni Ziyad əsəbləşdi və dedi: Hələ də mənimlə belə danışmağa cür'ətin var? Onu aparın və boynunu vurun.

Bu vaxt Zeynəb imamdan yapışıb buyurdu: Ey Ziyadın oğlu! Bu qədər qanımızı tökdün bəsdir. O, İmamı qucaqlayıb dedi: Ondan ayrılıram. Əgər onu öldürsən məni də onunla öldür.

İbni Ziyad bir neçə an onların ikisinə baxıb dedi: **«Əcəbən lirrəhmi!»** “Qohumluq qərribə şeydir!” Allaha and olsun, bu qadın istəyir öz qardaşı oğlu ilə öldürülsün. Onu buraxın. Zənnimcə bu xəstəlik onu ayaqdan salar. Bu yolla Zeynəb başqa bir dəfə öz himayə və canfəşanlığı ilə imamını qoruyub, onu İbni Ziyadın cəlladlarının əlindən xilas etdi, bununla da İmamət və Vilayəti qorumaq dərslərini hamıya öyrətdi.

ŞAMA DOĞRU

Əsirlər karvanı İbni Ziyadın zindanında çətin günlər keçirdikdən sonra Şama göndərildi.

“Şam müsəlmanların əlinə keçən gündən Xalid ibni Vəlid və Müaviyə ibni Əbu Süfyan kimi hakimlər görmüşdü. Bu diyarın camaatı nə Peyğəmbərin söhbətlərini eşitmişdilər, nə də onun səhabələrinin iş üsulunu bilirdilər. Peyğəmbərin səhabələrindən bu diyara köçüb burada yaşayanlar da pərakəndə olduqlarından nüfuzları yox idi. nəticədə, Şam camaatı Müaviyənin və onun ətrafındakılarının rəftarını müsəlmanlıq qaydaları bilirdilər”.

Belə bir şəhərin camaatı əsir karvanının gəlişi vaxtı bayram və şadlığa qərq olmuşdular. Yezid öz sarayında bir məclis təşkil etmişdi. Hazırlanmış adamlar məclisin ətrafında oturmuşdular ki, öz gümanları ilə Yezidin böyük qələbəsini bayram etsinlər.

YEZİDİN QARŞISINDA

Seyyidüş-şühəda (ə)-in başını Yezidin qarşısına qoydular. Bu vaxt Əhli-beyt əsirlərini məclisə daxil etdilər. Seyyidüş-şühəda (ə)-in qızının gözləri

Şamın kəsilməmiş başına düşdü. O, ucadan elə nalə etdi ki, bütün məclisə vəlvələ düşdü.

Amma Zeynəb qardaşının başını gördükdə həzin və dərdli bir səslə ürəkləri qəmləndirdi, nohə oxumağa başladı:

«Ya Huseyna, ya Həbibəllah, yəbnə Məkkətə və mina, yəbnə Fatimətəz-zəhra səyyidəti nisai, yəbnə bintəl Müstəfa».

“Ey Hüseyin! Ey Allahın istəklisi! Ey Məkkə və Mina övladı, ey bütün qadınların sərvəri olan Fatimeyi Zəhranın oğlu! Ey Peyğəmbər qızının oğlu.

Ravi deyir: Allaha and olsun, məclisdəkilərin hamısını ağlatdı. öz mənəsbəpərəstliyi ilə məst və məğrur olan şərəbxor Yezid sakit oturub əlindəki əsa ilə imamın müqəddəs dişinə vurur və deyirdi: Kaş mənəm Bədr döyüşündə iştirak edən və Xəzrəc qəbiləsinin, oxların vurduğu ziyandan əziyyət çəkdiyinin şahidi olan böyüklərim bu gün məclisdə şadlıqlarından qışqırıb deyəydilər: Yorulmayasan, ey Yezid! Onların böyüklərini, rəhbərlərini öldürdük və Bədr gününün əvəzini çıxdıq. Haşim qəbiləsi səltənətlə oynadılar. nə göydən bir xəbər gəlib, nə də vəhy nazil olub. Əhmədin acığını balalarından çıxmasam, Xəndəf qəbiləsindən deyiləm.

“Bu evlərdə Peyğəmbərdən, din və Qur’andan heç bir xəbər yoxdur. Gördüklərimiz cahillik dövrünün qisas xatirələrinin təzələnməsidir. Qanı qanla yuduq.

ƏBƏDİYYƏT DANIŞIĞI

Əgər məclis həmin yerdə sona yetsəydi Yezid qalib gələr, ya da onun əmri ilə edilən işlər o qədər də çirkin görünməzdi. Amma Zeynəb işin bu şəkildə sona çatmasına imkan vermədi. Yezidin şadlıq saydıqlarını onun ağzında zəhərdən də acı etdi. Məclisdəkilərə göstərdi ki, qarşılarında dayananlar o adamın qızlarıdır ki, Yezid onun adı ilə Şam camaatına xəlifəlik edir. Onlara anlatdı ki, islam hökumət olmamışdan qabaq dindir. Hakimdən üzü aşağı ən kiçik vəzifəli adama qədər, Allah qarşısında etdiyi iş və danışdığı söz üçün məs’uliyət daşıyır. Onlara göstərdi ki, islam təqva sütunu üstündə möhkəmlənir, nəinki qüdrət.

Zeynəb anası Fatimə (s) kimi zülmkarların qarşısında, qamətini düzəltdi, ayaq üstə və hamının görüb eşidəcəyi şəkildə Allaha həmd və səna etdi, Peyğəmbər və onun Əhli-beytinə salam göndərdi və öz sözünü Qur’andan bir ayə ilə belə başladı.

«Sümmə kanə aqibətəlləzinə əsaussuvə ən kəzzəbu bi ayatillah».

“Pis iş tutanların işinin axırı bu idi ki, Allahın ayələrini yalan bilib və onu istehza etdilər.” Ey Yezid! Elə fikirləşirsən ki, göyü, yeri bizə dar edib, əsirlər kimi bu şəhərdən o şəhərə aparmaqla biz xar olduq, sən isə izzətli? Qiymətinin artdığını güman edərək belə qürrələnib təkəbbür edirsən? Padşahlığına maneə olmadığını və işlərinin yaxşı getdiyini gördükdə özünə sığmırsan. Lakin bunun sənə özünü olduğun kimi tanımaq üçün verilən bir fürsət olduğunu bilmirsən. Allahın buyruğunu unutmusan ki, buyurur: “Kafirlər onlara verdiyimiz fürsətin özləri üçün yaxşı olduğunu güman edirlər. Biz onlara möhlət veririk ki, günah yükünü ağırlaşdırsınlar. Sonra elə bir əzaba düçar olurlar ki, xar və rüsvaylıqdır. Ey azad olunmuşun oğlu!* Bu ədalətmidir ki, sənin qızların və kənzlərin pərdə arxasında izzətlə oturlar, amma sən Peyğəmbərin qızlarını əsir edərək, onların hörmət pərdəsini yırtıb səslərini boğazlarında qoyasan və yad kişilər onları dəvə üstündə bu şəhərdən o şəhərə gəzdirələr! Belə ki, nə onlara sığınacaq verən ola, nə qoruyan ola, nə də bir böyükləri ola. Camaat axışib hər tərəfdən onlara tamaşaya gələlər. Amma ürəyi bizim ədavətimizlə dolu olan adamdan bundan başqa bir şey ummaq olarmı? Deyirsən kaş Bədr döyüşündə öldürülən babaların burada olaydılar və bu sözü deyəndə ağacla Peyğəmbər balasının dişlərinə vurursan? Heç vaxt dərk etməzsən ki, çox çirkin bir

iş tutmusan. niyə də etməyəsən? Sən yerin ulduzları olan Peyğəmbər balalarının və Əbdül Mütəllib ailəsinin qanını tökməklə iki xanədanın düşmənliyini təzələdin. Şadlanma, çünki, tezliklə Allah dərğahına gətiriləcəksən. O vaxt arzu edəcəksən ki, kaş kor olaydım və bu günü görməyəydim, “Babalarım bu məclisdə olsaydılar, şadlıqlarından özlərinə sığmazdılar” sözlərini deməyəydim. İlahi özün bizim haqqımızı al və bizim heyfimizi bizə zülm edənlərdən çıx. And olsun Allaha, öz dərinə və öz ətinə qopartdın. Həmin gün Allah Rəsulu, onun xanədanı və ürək parçaları Allahın rəhməti sayəsində rahatlanacaqlar, amma sən çox rüsvay halda Onun qarşısında dayanacaqsan. O gün həmin gündür ki, Allah öz vədəsinə yerinə yetirəcək. Hərəsi bir küncdə öz qanına bulaşmış bu məzlumlar bir yerə yığılacaqlar. çünki, o özü belə deyir: *«Allah yolunda ölmüşləri ölü sanmayın, onlar diridirlər və Allahın ne'mətlərindən bəhrələnirlər»*. Amma səni nahaq yerə müsəlmanların boynuna mindirən Müaviyə, Məhəmməd məhkəməsi qurulacağı, Allahın hakimlik edəcəyi və sənin əl-ayağının o məhkəmədə şəhadət verəcəyi zaman hansınızın daha bədbəxt və sığınacaqsız olduğunuzu biləcəksən.

Ey Allahın düşməni Yezid! And olsun Allaha, mənim gözümdə o qədər qiymətin yoxdur ki, səni

danlayam, ya t h qir edəm. Amma nə edim, yaş gözlərimdə həlqə vurur v  ah sinəmdə   'l l nir. H sey n  ld r ld kd n sonra  eytan qoşununun Peyğəmbər xanədanının ehtiramını sındırmaqla məzlum v  z hm tk ş müsəlmanların zəhmətinin nəticəsi olan beytul-maldan  n'am almaq  c n, bizi Kufədən ağılsızların sarayına gətirdikdən sonra, bu c lladların  li bizim qanımıza bataraq ağızları bizim  timizin parçaları ilə dolduqdan sonra, yırtıcı canavarlar o pakiz  cəsədlərin h nd v rin  dolaşdıqdan sonra səni danlayıb, məzəmmət etmək nəyə yarar? Əgər bizi öldürüb, əsir etməklə faydalandıđını zənn edirs ns , tezliklə bunun ziyandan bařqa bir řey olmadıđını görəcəksən. O gün etdiklərindən bařqa bir nəticəyə yetiřm y c ks n. O gün sən İbni Ziyadı köməyə  ađıracaqs n, o, da səndən kömək istəyəcək. Sən v  ita t il rin Allahın  dal t tərəzisi ətrafında toplanacaqsınız. O vaxt Peyğəmbər balalarını  ld rm yin, Müaviyənin sənin  c n hazırladıđı səfərin ən yaxşı azuqə olduđunu biləcəksən. And olsun Allaha, mən Allahdan bařqasından qorxmur və ondan bařqasına řikay t etmirəm. n  istəsən et, n  hiylə bacarsın iřl t, n  d řm nliy n varsa göstər. And olsun Allaha, sənin üzərində olan bu pis ləkə heç vaxt t mizl nm y c k.   kr olsun Allaha ki, cənnət cavanlarının ađalarının iřini s ad tl  sona yetirdi. Behiřti onlara vacib etdi. Allahdan istəyirəm

onların dərəcələrini artırsın və öz rəhmətini onlara sayə etsin, çünki O, çox qüdrətlidir.

“Dəməşq camaatı yavaş-yavaş İraqda baş verən hadisənin həqiqətindən xəbərdar oldular. Bildilər ki, Yezidin əmri və Kufə qoşunlarının əli ilə öldürülən sadəcə üsyançı yox, Allah Rəsulunun qız nəvəsi, bura əsir gətirilən əsir qadın və uşaqlar isə onların Peyğəmbərinin ailəsidirlər. O şəxsin ailəsi ki, Yezid onun canişini adı ilə onlara və başqa müsəlmanlara hakimlik edir. Dağlı ürəkdən və təqva dolu qəlbədən qüvvət alan danışıqın nəticəsi mə'lumdur. Ən daş qəlbli insan belə, iman və təqva ilə qarşılaşdıqda öz gücsüzlüyünü və tərəf müqabilinin qüdrətini görür və bir müddət qərara gəlməkdə aciz olur. Bütün saraya ölümçül bir sükut çökmüşdü. Yezid saraydakıların üzündə narazılıq əlamətini görüb dedi: Allah öldürsün Mərcanənin oğlunu. Mən Hüseynin ölmünə razı deyildim. Sonra əsirlərin bu halda saxlanılmasının məsləhət olmadığını bilib, onlar üçün yaxşı yer hazırlanmasını əmr verdi və bildirdi ki, Qüreyş qadınlarından əsirləri görmək istəyənlərə mane olmasınlar. O Əli ibni Hüseyni hər günorta və axşam süfrə başına də'vət edir, onunla yemək yeyirdi. Körəsən doğrudan da Yezid zərrə qədər də olsa peşiman olmuşdurmu? – Bu köçəri camaatın işlərinin gedişini təhlil etdikdə belə bir güman oluna bilər, bu güman özünə yer tapmamış

başqa bir xatircəmlik onu kənar edir. Belə ki, əgər Yezid belə etməsəydi, Kufə üsyanının Dəməşqdə də aşkar olacağı mümkün idi, baxmayaraq ki, onu tezliklə əzmək olardı. Hər halda bu gün və məclisin gedişatından Şam camaatının bir dəstəsi bildi ki, müsəlman onlar bildiyi kimi və hakim də onlara hakimlik edən şəxs deyilmiş.

QORXMAZLIQ ZİRVƏSİ

Həzrət Zeynəbin şücaətini, onun qəlbinin əzəmət və qüvvəsini daha düzgün dəyərləndirmək üçün Yezidin məclisinin ab-havası, o Həzrətin mə'nəvi vəziyyəti və sözlərini daha yaxşı aydınlaşdırmaq lazımdır.

Yezidin məclisinin ab-havası qorxu və vəhşətdən ibarət idi. Yezid özünü son dərəcə qalib və güclü görürdü. Qoşun və camaat onun ətrafını tutmuşdular.

Düşmənləri əsir edilmişdi, müxaliflərinin rəhbəri imam Hüseyin (ə)-in müqəddəs başı onun qarşısında idi. Əsirlər bir dəstə qadın, uşaq və xəstə imam Səccad (ə)-dan ibarət idi. Yezid qürur və mənəbpərəstlik məstində idi. Şam onun hökumətinin mərkəzi və camaat da atası Müaviyənin yetişdirdiyi camaat idi. Amma Zeynəb Mədinədən Məkkəyə, Məkkədən Kərbəlaya və

Kərbəladan Kufəyə və Kufədən Şama qədər olan səfər boyunca, aləmin ən böyük müsibətləri çəkdirilmiş, bu təhlükə dolu səfərində bir az da rahatlanmamış, heç bir şəxs və ya qüdrətin köməyi olmadan, əsirlər karvanının böyüklüyünü öhdəsinə almış, onları hər yerdə qoruyub saxlamışdı. İndi isə Allah Rəsulunun balalarının vəziyyətini, imam Səccad (ə)-in zəncirlənmiş əl-qolunu və Yezidin, qardaşı imam Hüseyin (ə)-in müqəddəs başını təhqir etdiyini görürdü.

Belə bir şəraitdə danışmaq böyük bir ruh və əzəmətli şücaət istəyir. Əli və Fatimənin qanı damarlarından axan Zeynəb belə bir şücaət və qorxmazlıqla zəmanənin ən böyük bütünə qarşı çüşub, onun bütün üzdənirəq əzəmət və izzətini sındıraraq, Əhli-beytin məzlumiyyət fəryadını zaman durduqca yayır və yatmış vicdanları oyadır.

ZEYNƏBİN SÖZLƏRİNƏ BİR NEÇƏ İŞARƏ

Zeynəbin sözləri elə məntiqi və kəskin idi ki, heç kəsin onun qarşısında dayanmağa cür'əti çatmadı. Zeynəbin sözlərinin qətiyyət və əhatəliyi Yezid kimi çirkin bir şəxsiyyətin bütün cəhətlərini göstərdi, Peyğəmbər və xanədanının böyüklük və kəramətini yada salıb, ilahi dəyərləri öz ziddlərindən ayırdı. Bu

sözlərin mühüm məsələlərlə dolu olmasına baxmayaraq, burada o əbədi danışıqdan bir neçə mühüm məqama işarə edirik.

QARA QOVLUQ VƏ MURDARLIĞIN KÖKLƏRİ

Zeynəbin sözlərinin cəlbedici cəhətlərindən biri Yezidin qara qovluğunu və murdarlığın köklərini ifşa etməsidir.

Zeynəb Yezid xanədanının çirkinliklərini sayır və heç kəsin inkar etməyə qüdrəti çatmır. Ey Yezid, sən Hindin balasısan. Həmin qadın ki, Ühüd döyüşündə Allah Peyğəmbərinin şücaətli sərdarı Seyyidüş-şühəda Həməzinin ciyərini çeynəyib yerə atdı. Belə napak xanədandan Kərbəla faciəsindən başqa bir şey gözlənilmir.

Zeynəb başqa bir yerdə Yezidə «**İbnit-tuləqa**» “köləlikdən azad olunmuşların oğlu” – deyə xitab edirdi. Bu söz Məkkə şəhərinin fəthi və Qüreyş başçılarının azadlığına işarədir ki, uzun illər Peyğəmbərlə döyüşüb düşmənçilik etmişdilər. Peyğəmbər isə kəramətlə onları azad edib buyurdu:

«İzhəbu əntumut-tuləqa».

Yə'ni, “gedin siz hamınız azadsınız.” Bəli Yezid Peyğəmbərin azad etdiklərinin balasıdır ki, indi

Peyğəmbərin xanədanını əsir edibdir. Zeynəb bu sözlə Yezidə anlatdı ki, həqiqi əsir sənsən. nə bizim əsirliyimiz zillətimizə sübutdur, nə də sənin qüdrətin qələbə və kəramətinin nişanəsidir.

Zeynəbin sözlərinin bu hissəsindən sonra onun islam tarixindən geniş və dəqiq mə'lumatlı olduğu görünür.

ALLAH VƏ ŞEYTAN DƏSTƏLƏRİ

Zeynəb öz xanədanının iftixarlı adını Allah dəstəsi və Yezidin napak xanədanının Şeytan dəstəsi adı ilə tanıtdıraraq buyurur: çox təəccüblüdür ki, Allah dəstəsi Şeytan dəstəsinin və azad olunmuşların əli ilə öldürülsün. Bizim canımız sizin pəncələrinizin ucundan axır və ətlərimiz ağzınızdan tökülür.

HİCAB VƏ İFFƏTİN QİYMƏTİ

İmanlı və Əhli-beyt sevər qadınlar üçün Zeynəbin kəlamından alınası öyüd hicab və iffətliyin dəyərli öyüdüdür. Zeynəb Peyğəmbər xanədanının qız və qadınlarının əsir olunması, onların şəhərlərdə küçə və bazarlarda gəzdirilməsi, napakların gözü qarşısında qalmalarına kəskin e'tirazını bildirir və onu ədalətsizliyin aşkar

nümunəsi bilirdi. Bu həssaslıq, müsəlman qadının hicab və iffətinin əhəmiyyətinin göstəricisidir ki, gərək həmişə onu qorusun.

DÜZGÜN FİKİR

Zeynəb sözünün axırında qəti bir səs və dərin bir baxışla buyurur: *«Ey Yezid, nə qədər məkr və hiylə varındır işlət, nə qədər gücün var çalış. Amma Allaha and olsun, heç vaxt bizi yaddaşlardan silib Allahın vəhyini boğa bilməzsən».*

Bil ki, sənin fikrin süst və hakimdiyyətin puçdur... Şükr olsun o Allaha ki, bizim əvvəlimizi səadət və məğfirətlə xətm etdi, axrımızı şəhadət və rəhmətlə nicat verdi. Zeynəb dediyi kimi də oldu.

ZEYNƏBİ-KUBRA VƏ BAŞQA BİR VƏZİFƏ

Yezidin məclisində əsirlərin arasında imam Hüseyin (ə)-in kiçik yaşlı qızlarından birinin mə'sum çöhrəsi ay kimi parıldayırdı. Bu səfərdə əziyyət çəkib müsibət görməyinə baxmayaraq çöhrəsinin gözəlliyi qəmli simasından bəlli idi. Bu gözəllik Yezidin tərəfdarlarından şamlı bir kişinin diqqətini cəlb etdi. Yezidə dedi: Bu qızı mənə bağışla! Fatimə bibisi Zeynəbin paltarına sarıldı və dedi: Bibican

yetim olmuşam. Gərək kəniz də olam? – Zeynəb bu vaxt üzünü şamlı kişiye tutub dedi: Yalan dedin, alçaqlıq etdin. nə sənə belə bir haqqın var, nə də Yezidin. Yezid bu sözü eşitməklə halı dəyişdi və dedi: Belə haqqım var, əgər istəsəm edərəm. Zeynəb onun cavabında buyurdu: Heç vaxt bacarmazsan, çünki, Allah sənə belə haqq verməyib. O vaxt edə bilərsən ki, bizim dinimizdən çıxıb başqa dini seçəsən. Yezid dedi: Atan və qardaşın dindən çıxdılar, Zeynəb buyurdu: Əgər müsəlmansansa, babamın, atamın və qardaşımın dininə hidayət olubsan! Yezid özünü Zeynəbin sözünün qarşısında aciz görüb söyüş silahını aldı və dedi: Ey Allahın düşməni yalan deyirsən! Zeynəb buyurdu: Sən indi əmirsən və zülmə söyüş verirsən, öz qüdrətini gözə soxub meydan oxuyursan. nəhayət Yezid guya xəcalət çəkirmiş kimi sakit oldu.

Bu Zeynəb idi ki, hər bir istəyinin icra olunacağını guman edən Yezidin qarşısında dayandı və onu başqalarının gözü qarşısında diz çökdürdü.

5-Cİ FƏSİL

MƏDİNƏYƏ QAYIDIŞ

Mədinəyə qayıdış

Hərəmin astanasında

Vəfat

Xanım Zeynəbin Yezidin sarayında və imam Səccadın Şam məscidindəki tə'sirli və ifşa edici çıxışları. Müaviyənin Əhli-beyt (ə) əleyhinə olan 40 illik zəhərli təbliğatına son qoydu. Bəni Üməyyənin cinayət və azğınlıqları ifşa edildi.

Onların çirkinlikləri aşkar olundu. Şam camaatı özlərinə gəlib, uzun illər islam və Peyğəmbərin canişini adı ilə onlara hakimlik edən Müaviyə və Yezidin qan içən bir vəzifəpərəst olduqlarını başa düşdülər.

Belə rüsvay olacağını güman etməyən Şam hökuməti Əhli-beytin Şama gəlişi, nitqləri və camaatın agahlığı ilə öz mevqeyini təhlükədə görüb çarə axtarmaq fikrinə düşdü. Şam hökumətinin,

ümumi fikirlərlə razılaşmaq və millətin qəzəbini soyutmaqdan başqa çıxış yolu qalmadı. Buna görə də Əhli-beytlə xoş davranmağı qərara aldı. Belə ki, Əhli-beytin Seyyidüş-şühəda (ə) üçün üç gün əzadarlıq məclisi qurması istəyini yerinə yetirdi, hətta Şam sarayının qadınları da məclisdə iştirak edirdilər. Günlər keçdikcə Şam camaatı ayılır və Şam hökumətinin əməllərinə daha da qəzəblənirdilər.

Bu səbəbdən Yezid Əhli-beytin Şamda qalmasını özünə və hökumətinə məsləhət görməyib, karvanı ilk fürsətdə Mədinəyə göndərməyi qərara aldı. Karvanı onunla birgə Mədinəyə göndərmək üçün, Peyğəmbər səhabələrindən olan Nö'man ibni Bəşiri yanına çağırırdı. Nö'man səfər boyunca Allahın peyğəmbərinin xanədanı ilə mehriban davranır və imkan qədərincə onların istəklərini yerinə yetirirdi.

MƏDİNƏYƏ DOĞRU

Aşura karvanı uzun səfər və çətin bir yol keçdikdən sonra və qanlı Aşura hərəkətini səmərələndirdikdən sonra Mədinəyə qayıdırdı. Onlar nə qədər çətin və əziyyətli günlər yaşamış və nə qədər ömür azaldıcı müsibətlər görüb, dil yaraları eşitmişdilər! Kərbəladan Kufəyə və Kufədən Şama qədər bütün yollar əziyyət və

çətinliklərlə dolu idi. Kufədə İbni Ziyadın məclisi və Şamda Yezidin məclisi, bütünlüklə hər yer məzəmmətlə dolu idi. Artıq aləmlərin müsibətini çəkmiş, yorğun bədənli, sınıq qəlbli, dərqli, qəmli məzəmmət və dil yarası eşitmiş. Amma eyni halda etdiyi böyük iş üçün, bəşərin tarix və müqəddəratında əmələ gətirdiyi böyük dəyişiklik üçün iftixar və baş ucalığı hiss edən bu karvan Mədinəyə doğru hərəkətdədir. Camaatın Əhli-beytin (ə) Şama daxil olduğu vaxtdakı şadlıq və gülüşü indi artıq peşimançılıq və göz yaşı ilə əvəz olunmuşdur. Camaat öz göz yaşları ilə karvanı müşayət edir və öz nalələri ilə Əbu Süfyanın ünvanına lə'nət göndərirdilər.

Karvan Nö'manla birgə Mədinəyə tərəf dönür. Zeynəb həmin karvanla Mədinədən Məkkəyə doğru və Məkkədən də Kərbəla səmtinə hərəkət etdiyi günü unutmurdu. Həmin karvan ki, rəhbəri Hüseyin (ə) idi, Əbbas və Əliəkbər kimi ay üzülü igidləri və özü ilə birgə qardaşı imam Müctəbanın (ə) yadigarı var idi. Qardaşı Hüseyinin (ə) aram və nurani çöhrəsi, Əbbasın şücaət və vəfası, Qasimin paklığı və səfası, Əliəkbərin Peyğəmbərə oxşarlığı, və s... Zeynəbin yaddaşından silinmirdi.

HƏRƏMİN ASTANASINDA

Karvan anbaan Mədinəyə yaxınlaşırdı. Həzrət Peyğəmbərin pak qəbrinin ətri duyulurdu. Əzizlərin yoxluğunun xatirəsi əvvəlkindən daha çox hiss olunur və dərdlər bir-birinin ardınca təzələnirdi. Hamı bunu düşünürdü ki, imamın şəhadət xəbərini Mədinə xalqına necə çatdırsın, Mədinəyə necə daxil olsunlar və necə qalsınlar?

O Mədinə ki, Hüseyini yoxdur, Əbbası yoxdur, Əliəkbəri, Ounu, Cə'fər və s.. yoxdur. Bu yoxluğa dözməyə necə bacarmaq olar? Karvan əhlinin hər biri babaları Peyğəmbərin pak qəbrinə ürək dərdlərini deyir, dözdükləri böyük müsibət, əziyyət və çətinliklərdən gileylənirdilər.

Karvan imam Səccad (ə)-ın göstərişi ilə Mədinə yaxınlığında dayandı. Yükləri açdılar, xeymələri qurub, qadın və uşaqları aşağı endirdilər. Camaat Mədinəyə daxil olmazdan qabaq böyük bir xəbərdən ağah olmalıdır. İmam, Bəşir ibni Cəzləmi çağırır:

Bəşir! Allah sənin atana rəhmət etsin ki, şair idi, sən də şairlik qabiliyyətin varmı?

Bəli, ey Allah Rəsulunun övladı, mən də şairəm.

Mədinəyə get və Hüseyin (ə)-ın şəhadət xəbərini Mədinəyə çatdır.

Bəşir deyir: Ata minib Mədinəyə doğru tələsdim.

Peyğəmbər məscidinə gəlib gözlərimdən yaş axa-
axa şivən ilə fəryad etdim. Bu şe'ri qoşub uca səslə
oxudum:

Ya əhlə yəsribə la muqamə ləkum biha

Qutiləl Huseynu fəədmui midrar

Əlcismu minhu bi kərbəla muzərrəc

Vər-rə'su minhu ələl qənati yudar

Ey Mədinə camaatı! Mədinədə qalmayın, çünki
Hüseyn (ə) öldürülüb. Buna görə də gözlərimdən su
sel kimi axır. Hüseynin cəsədi Kərbəlada qan və
torpaq arasına düşüb və müqəddəs başını nizə
üzərində, şəhərlərdə gəzdirirlər.

Bu vaxt fəryad qopardım: Ey Mədinə camaatı!
İndi Əli ibni Hüseyn öz bibiləri və bacıları ilə
Mədinənin yaxınlığındadır. Mən imam Səccadın
sizin tərəfinizə göndərdiyi şəxsəm və onun yerini
sizə göstərəcəyəm.

Bəşir deyir: Qadınlar hamısı şivən edən halda
evlərdən bayıra töküldülər. Mən camaatı heç bir
zaman o gündündən çox ağlar görmədim və
müsəlmanlar üçün o gündən acısını müşahidə
etmədim. Mədinə camaatı Bəşirlə birgə Əhli-beytə
doğru tələsdilər. İmam Səccad camaat üçün xütbə

oxudu və Allahın onlara nəşib etdiyi və öhdəsindən gəldikləri böyük bir imtahan üçün Allaha şükr deyib, hamını Peyğəmbərin pak ailəsinə üz verən böyük müsibətlər, çətinliklər və hadisələrdən xəbərdar etdi. Camaat şivən edə-edə Əhli-beytlə birlikdə Mədinəyə daxil olurdu. Əhli-beytin gözü Peyğəmbərin pak qəbrinə düşcək "Va Məhəmmədə" fəryadı ucaldı və Peyğəmbərlə dərdləşməyə başladılar. Ey Allahın Rəsulu! Sənin Hüseynini susuz şəhid etdilər və Əhli-beyti əsir tutdular. Mədinə camaatı onların səsinə səs verdilər. Ağlamaq və şivən səsləri qarışdı. Bütün Mədinə ağladı. Sanki darvaza və divar da ağlayırdı. Zeynəb Peyğəmbərin məscidinə yetişən kimi qapının iki tərəfini tutub belə dedi: Ey Allahın Rəsulu! Mən Hüseynin ölüm xəbərini gətirmişəm sənə. Ondan sonra Zeynəbin gözləri həmişə yaşlı olardı. İmam Səccada baxanda dərdi, qəmi təzələnərdi.

Təbidir ki, Zeynəb sakitləşmir və Aşura hadisələrini danışmaqla camaatda dəyişiklik edir, həyacanlandırır. Camaat oyanır və imam Hüseynin intiqamını almaq üçün ayağa qalxırdı.

İmam Hüseyn (ə) bir dəfə şəhadətə yetişdi, amma onun carçıları öz haqtələb fəryadlarını islam və bəşəriyyət aləminə yetirdilər.

VƏFAT

Mədinəyə daxil olduqdan sonra əzəmətli Zeynəb günəşinin şüası bir ildən artıq davam gətirmədi. Həmin Hüseyinsiz bir illik həyat Zeynəb üçün çətin oldu. Həmin Zeynəb ki, uşaqlığından cavanlığa və cavanlıqdan imam Hüseynin şəhadətinə qədər olan ömrünü onunla idi və ona məhəbbət bəsləyirdi. Əgər xanım Zeynəbin uca məqamlı səbr və təslimi olmasaydı, kifayət idi ki, imam Hüseyin (ə)-dan sonra Kərbəla və Aşura xatirələrinin hər birini xatırlayıb təzələməklə can tapşırıb, dünya yaşayışı ilə vidalaşaydı. Amma o, Allahın layiqli bəndəsidir. O, Allaha bəndəliyini müxtəlif sahələrdə göstərərək «**Fəsbir səbrən cəmilən**» “Gözəl səbr et” fərmanına cavab verdi və qardaşı Hüseyin (ə) kimi, “gözəl səbr” surətini bəşəriyyət tarixinin səhifələrinə həkk etdirdi.

Belə uca bir ruhla və bu növ əzəmətli həyatdan sonra haqqın tükənməz rəhmətinə və pak ailəsinə qovuşmaqla yaxşı yaşamaq, Allaha itaət, iffət, isar, fədakarlıq, əhdə vəfa və Allah yolunda səbr və dözüm dərslərini hamıya göstərdi.

Dünyaya göz açdığı, dünyadan köçdüyü və pak əcdadı ilə fəxrlə qəbrdən qalxacağı zaman salam olsun ona!

SONUNCU FƏSL

İNSANLIĞIN ƏZƏMƏTİ

İnsanlığın əzəməti

İbadət və bəndəlik

Təfəkkür və tədbir

İsar və fədakarlıq

Səbr və dözümlük

Kitabın sonunda münasibdir ki, Zeynəb (s)-ın saysız-hesabsız fəzilətlərinin bə'zi cəhətlərinə nəzər salıb, onun simasını insana aid olan uca ləyaqətlər güzgüsündə görək və kamillik yoluna o böyük xanımdan ilham almaqla qədəm götürək.

İBADƏT VƏ BƏNDƏLİK

Allaha bəndəlik və ibadət bəşərin ən böyük fitri ehtiyacının təminatçısıdır və insanın inkişafı, kamilliyi bu bəndəliklərin sayəsində müyəssər olur. İnsan bu bəndəliklə kamala əl tapır və mələklərdən

önə keçərək yer üzündə Allahın canişini və mələklərin səcdəgahı olur.

Bəndəlik bütün vücudu ilə öz ağa və mə'budunun qulluqunda olmaq, onun fərmanından başqasına qulaq asamamaq, ondan başqası üçün iş görməmək və onun razılığından başqa bir şey düşünməmək deməkdir. Bəndəlik və ixlasın mə'nası budur. İnsanın bəndəliyinin qədəri onun Allaha olan mə'rifətinə bağlıdır. Buna əsasən Allahı yaxşı tanıyıb varlığı yaradanın əzəmətini dərk edənlər özlərinin Allaha olan möhkəm aslılıq və ehtiyaclarını anlayır və ona ibadət üçün baş əyirlər.

Peyğəmbər və imamlar mə'rifətin uca zirvəsində, ibadət və bəndəliyin nəhayətindədirlər. Bu xanədanın əzəmətli ağacının bir qönçəsi olan Zeynəb onların məktəbində tərbiyə almış, bəndəlik və ibadət dərslərini yaxşı öyrənmişdir. Belə ki, onun bəndəliyinin əzəmətini həyatının bütün mərhələlərində görürük. Böyük və əzəmətli Allaha əlaqəsini, ibadət və namazlarını həyatının ən çətin mərhələlərində müşahidə edirik. Həyatın eniş-yoxuşları nəinki onu Allahın ibadət və bəndəliyindən qafil etməyib, hətta onun bəndəlik və ibadət cilvələri çətinliklərdə daha çox özünü büruzə verir. O, gecə yatmamaq və mə'budu ilə razi-niyaz etməyin aşiqi, gecə oyaqlıqlarının və gecə yarısı ahlarının tərbiyələndirdiyidir. İmam Hüseyn (ə)

Zeynəbin uca məqamına hamıdan yaxşı bələddir. Ona görə də Aşura gününün sonuncu vidasında bacısına buyurdu:

«Ya uxtah, la tənsini fi nafilətil-ləyl».

“Bacıcan, gecə namazında məni unutma”. Həmçinin imam Hüseyin (ə)-ın qızı Fatimədən belə nəql olunurdu ki, bibim Zeynəb Aşura gecəsi bütün gecəni ibadət mehrabında dayanıb, öz Allahı ilə münacat edərək onun dərgahından kömək diləyirdi: nə bizim göz yaşımız bir anlığa dayandı və nə naləmiz kəsildi. Bu cəhətdəndir ki, imam Səccad (ə) buyurur: Bibim Zeynəb Kərbəladan Şama qədər olan əziyyət və çətinliklərə baxmayaraq gecə nafilələrini qılır və bütün çətinliklərlə belə öz ibadətlərini unutmurdu. Zeynəbin qorxmazlığı, şücaəti, ürək qüvvəti və aramlığı həmin Allaha təvəkkülündən qaynaqlanırdı. Yezidin sarayındakı kəskin sözləri və o zəhərli fəzada “nəhy əz munkər” etməsi səfərin bütün mərhələlərində ismət və həyasını qoruyub saxlaması, hər yerdə öz vəzifəsinə əməl etməsi, hamısı bütünlüklə Zeynəb bəndəliyinin cilvələridir.

TƏFƏKKÜR VƏ TƏDBİR

Zeynəbin mühüm xüsusiyyətlərindən biri onun elmi və savadıdır ki, bunun dərinliklərini onun çıxış

və nitqlərində görmək olur. necə ki, imam Səccad (ə) Kufə bazarında Zeynəbin bu xüsusiyyəti ilə iftixar etdi və buyurdu:

«Ənti bihəmdillahi alimətun ğeyru muəllimətun və fəhimətun ğeyru mufəhhəmətun».

“Allaha şükr olsun ki, sən tə’lim olunmamış alim və öyrədilməmiş müdriksən”.

Zeynəb bütün mərhələlərdə öz vəzifəsi ilə tanış idi. Sükut edilməli yerdə sükut, fəryad edilməli yerdə fəryad və canfəşanlıq edilməli yerdə canfəşanlıq edirdi. Əhli-beyt karvanını idarə etməkdə isə tədbiri çox heyrətamiz idi. Qadının şəfqət və hissiyatlara dolu olmasına baxmayaraq, heç vaxt bu hissiyat Zeynəbin düşüncə və tədbirinə qalib olmadı, onu öz ilahi vəzifəsindən qafil etmədi. O, ən qorxulu səhnələrdə düşüncə ilə davrandı və buna görə də “Əqileye bəni haşim” yə’ni, bu xanədanın bilikli qadını adı ilə tanındı.

İSAR VƏ FƏDAKARLIQ

Zeynəb, Əli və Zəhranın qızıdır, o ailə ki, “Hələ əta” surəsi onların şə’nində nazil olub, onları xaliscəsinə etdikləri isara görə tə’rif etdi. özündən keçmək və başqalarını özündən qabağa salmaq Peyğəmbər xanədanın xüsusiyyətlərindəndir. Bu xanədandan olan və təvhid məktəbindən dərs alan

Zeynəb, öz yaşayışının hamısında, xüsusi ilə Seyyidüş-şühəda hərəkətində öz rahatlıq və asayışına göz yumdu. Və fədakarcasına özünü və əzizlərini Allah yolunda fəda etdi. Bütün çətinlikləri canına alıb dözdü. Onun böyük Kərbəla hərəkətindəki fədakarlıqları tarixin dillər əzbəridir. O, çətinliklərdə özündə keçdi və fədakarcasına davrandı. çətinlikləri qarşılamaqda qabaqcıl idi və onların qarşısında nəhayət dərəcədə müqavimət göstərirdi. Səfər boyunca uşaqları və karvan əhlini himayə edir və hətta öz yemək payını da başqalarına verirdi. İmam Səccad (ə) buyurur:

Bibim Zeynəb Kufədən Şama qədər bütün müstəhəb və vacib namazlarını yerinə yetirdi. O, mənzillərdən birində zəiflik və aclığın şiddətindən oturaq halda namaz qıldı, çünki üç gün idi öz yemək payını kiçik yaşlı uşaqlara verirdi.

Zeynəbin bütün bu fədakarlıqları öz məqsəd və yoluna imanını olduğu üçün idi və o yolda heç cür canfəşanlıqdan sıxılmırdı. Bəlkə də əziz Peyğəmbərin Zeynəbin təvəllüdü vaxtında buyurduğu "hamının bu qıza hörmət etməyini vəsiyyəət edirəm, çünki, o Xədicəyə oxşayır" kəlamı onun Allah yolunda fədakarlıq və özündən keçmə ruhiyyəsində olduğu üçün idi. Axı Xədicə də belə idi. Peyğəmbərin tək olduğu vaxtda Xədicə bütün var-dövlətini və öz mevqeyini fədakarcasına islamın

inkişafı yolunda sərf etdi. Zeynəb də imam Hüseyin (ə)-in kənarında və onunla birgə Allahın dinini qorumaq yolunda hər şeydən keçdi.

SƏBR VƏ DÖZÜM

Həqiqi səbri yalnız imanın yanında axtarmaq lazımdır. Həqiqi səbr edən düzgün mö'mindir. İman və səbrin əlaqəsi o qədər səmimi və bir-birinə bağlıdır ki, rəvayətlərdə onların ikisinin baş və bədən ifadəsi ilə adları çəkilibdir.

«Əssəbru minəl imani bi mənzələtir-rə'si minəl cəsəd».

“Səbrin imana nisbətən mövqeyi, başın bədənə nisbətən olan mövqeyidir”. Bu tə'bir imanın həyatı və mö'minin inkışaf və tərəqqisinin, onun səbrinin sayəsində olduğunu, səbirsiz mö'minin imanının get-gedə aradan getməsini bəyan edir. İmanla yaşamaq və öz vəzifə və borcunu yerinə yetirmək səbirsiz mümkün deyil. Bu səbəbdən səbr barəsində olan rəvayətləri üç hissəyə – itaət bərabərində olan səbr, günah bərabərində olan səbr və müsibət üz verən zaman səbr etməyə bölmüşlər. Allaha bəndəlik, Şeytan qarşısında dözümlük – hamısının qarşısında səbrə ehtiyac var.

Mö'min insanın yaşayışında qarşılaşdığı çətinliklərin müxtəlif əsərləri var. Allah yolunun

çətinlikləri və müsibətlərinin qiymətli əsərlərindən biri insanın inkişaf və kamilliyidir. Yə'ni, Alah yolunun çətinlikləri, həmişə insanın inkişaf səviyyəsini formalaşdırır. necə ki, Əli (ə) buyurur: İnsan imanın həqiqətini bu üç xüsusiyyətə malik olmasa dərk edə bilməz: Dindən xəbərdar olmaq, çətinliklərin qarşısında səbrli olmaq və yaşayışını idarə etməkdə yaxşı tədbirli olmaq. Görün ki, həyat çətinlikləri qarşısında insanın səbr etməsi imanın həqiqətini dərk etməyə zəminə yaradır.

Allah yolunda çəkilən çətinliklər və müsibətlərin başqa bir tə'siri axirətdə insana nəsib olan səvab və ne'mətlərdir. İmam Sadiq (ə) belə buyurur: Allah insana həyatın çətinlikləri, xəstəliklər, qohumların müsibəti, iqtisadi problemlər və dünya bəlaları ilə öz nəzər diqqətində yer verir ki, ona səbr və əcr əta etsin. Bə'zən isə kamillik və behişt ne'mətlərinə yetişmək, yalnız həyatın çətinlik və müsibətlərindən keçməklə müyəssər olar. Bu barədə bir rəvayətə diqqət edin.

İmam Sadiq (ə) buyurur: Bə'zən bəndənin Allah yanında dərəcə və məqamı olur. Lakin bəndə bunu öz əməlinin vasitəsi ilə əldə etmir. Buna görə də Allah onu xəstəliyə, fəqirliyə və ya övlad müsibətinə mübtəla edir. Əgər bu bəlalərin qarşısında səbr edərsə Allah ona o dərəcə və

məqamı verir. Bu imam Hüseyn (ə)-in sözləridir ki, öz yol yoldaşlarına buyurur:

«Fə'ləmu ənnəllahə innəma yəhəbul mənaziluş-şərifətə li ibadihi bi ihtimalil məkarihi».

«Bilin ki, Allah çətinliklərə dözməklə bəndələrinə dəyərli məqam və dərəcə verir».

Yaşayışın gətirdiyi çətinlik və müsibətlər üçün deyilən qiymətlərə nəzər salmaqla belə nəticə almaq olar ki, imanlı insanlara üz verən müsibət və çətinliklərin iki cəhəti vardır: Biri xoşa gəlməz və pis olan zahiri cəhəti, digəri isə çox gözəl olan həqiqi cəhəti. Bu cəhətdən də rəvayətlər, müsibətləri mö'minlər üçün ilahi hədiyyə və töhfə kimi tanıtdırır.

«Əl məsaibu minhun minəllah».

«çətinliklər Allah tərəfindən hədiyyədir».

Odur ki, görürük Allah peyğəmbərləri və övliyalı, müsibətlərin gözəl üzünü görürlər və onun qarşısında təslim və razı olurlar. Yə'ni, müsibətin baş verməsi ilə bağlı heç bir şikayət və giley-güzar olmadığından əlavə razı və şaddırlar.

Həqiqəti görəndə Zeynəb, müsibətlərin və çətinliklərin gözəl və həqiqi üzünü gördükdə, onlara yaxşı gözlə baxır və onların qarşısında səbr edir. Zeynəbin həyatı həmişə – uşaqlığından bəri, böyük müsibətlərlə yoldaş olub, babası Peyğəmbəri

əldən vermək müsibəti, anası Fatimənin müsibətləri, atası həzrət Əli (ə)-in şəhadət müsibəti, qardaşı imam Həsən (ə)-in şəhadət müsibəti və Kərbəlanın saysız-hesabsız üzücü müsibətləri ki, dünyanın ən böyük müsibəti sayılır. Zeynəb bu müsibətlərlə səbr və düşüncə ilə qarşılaşdığından onun adı səbrlə qoşa çəkilir. Zeynəbin səbrini övladları, qardaşı, qardaşı balaları və başqa qohumlarının şəhadətində müşahidə etmək olar. Xanımın səbrini südəmər uşağın atası Hüseyin (ə)-in qucağında şəhid olarkən tamaşa etmək olar. Onun səbrini imam Hüseyin (ə)-in və başqa şəhidlərin cəsədləri yanında imam Səccad (ə)-a ürək-dirək və təsəlli verərkən görmək olar. Və nəhayət həzrət Zeynəb səbrinin əzəmətini, onun İbni Ziyad qarşısında, bütün bu müsibətlərə gözəl mövqeyini bəyan edəndə görmək olar.

«Ma rəəytu illa cəmilən».

«Gözəllikdən başqa bir şey görmədim».

Allahın salamu olsun Zeynəbi-Kubraya və Allah yolunun bütün fədakarlarına ki, Zeynəbdən dərs alaraq səbr etməyi öz həyat dəftərlərinin sərlöhəsinə yazıblar.

ÜLGÜ VƏ nÜMUnƏLƏR	4
Ön SÖZ	8
VİLAYƏT ÇİÇƏYİ	10
TƏVƏLLÜD	12
ATAnIn ZİnƏTİ	12
SƏMAVİ AD	13
PEYĞƏMBƏR İLƏ BİRLİKDƏ .	14
DƏRDLİ YUXU	14
BİRİNCİ HADİSƏ	15
AnASI FATİMƏ İLƏ GÖRÜŞ .	16
HAQQIn MÜDAFİƏSİ	17
SOnUnCU GÖRÜŞ	17
AnASInDAn SOnRA	18
ŞƏRİKLİ HƏYAT	19
ZEYnƏBİN HƏYAT YOLDAŞI .	20

MÜSLÜM İBNİ ƏQİLƏ	
TAPŞIRIQ	43
HƏRƏKAT QƏSDİ	44
MÜSLÜMÜN QİYAMI VƏ İMAMIN	
HƏRƏKATI	45
ÜMUMİ DƏ'VƏT	45
ƏBDULLAH İBNİ CƏ'FƏRİN	
MƏKTUBU	47
ACI XƏBƏR	48
ZEYNƏB NƏ EŞİTDİ?	49
KƏRBƏLA VƏ ƏBƏDİYYƏT ...	50
KƏRBƏLAYA GİRİŞ	51
ZƏRURƏTİN SÜBUTU	52
YEZİDLƏ BEY'ƏT? HEÇ	
ZAMAN!	53
DÜŞMƏN QARŞISINDA	
MÜQAVİMƏT	54
TASUA GÜNÜ	55
AŞURA GECƏSİNDƏ ZEYNƏB	
ŞƏFQƏTİ	56

ZEYnƏB BƏnİ-HAŞİM MÜDRİKİ	57
ZEYnƏBİ ÜZƏn XƏBƏR.....	58
SEYYÜDÜŞ-ŞÜHƏDA MÜSİBƏTİNİN ƏZƏMƏTİ	60
İMAMIN ZEYnƏBƏ TÖVSIYƏLƏRİ	62
ZEYnƏBDƏn ÖYRƏNİLƏSİ DƏRS	63
GECƏNİN QARANLIĞINDA ...	64
ZEYnƏBİN İMAMLA SÖHBƏTİ	66
SÜBH AÇILIR	68
EŞQ nAMAZI	69
İMAMIN SÖZÜ	69
ZEYnƏB AŞURA HADİSƏLƏRİNDƏ	70
ƏLİƏKBƏRİN CƏnAZƏSİNİN KƏnARINDA	73
ZEYnƏB ÖVLADLARINDAN ŞƏHİD	76
EŞQİN nÜMAYİŞİ	77

ARAM VƏ DÖZÜMLÜ OLMAĞIN SİRRİ	80
ƏHLİ-BEYTLƏ VİDA	81
İMAMIN SON İSTƏYİ	83
İMAMIN ŞƏHADƏTİ	85
ZEYNƏBİN FƏRYADI VƏ DÜŞMƏNİN DAŞ QƏLBİ	91
ÜRƏK AĞRIDAN XƏBƏR	92
HADİSƏDƏN SONRA	92
DÜŞMƏNİN QARƏT VƏ TALANI	93
ƏZİZLƏRİNİN CƏSƏDİ KƏNARINDA	94
İMAM SƏCCAD (Ə) -IN müdafiəsi	96
MƏNİ DƏ ONUNLA ÖLDÜRÜN .	97
İMAM SƏCCAD (Ə) -A TİBBİ YARDIM	98
ZEYNƏBİN İMAMI SAKİTLƏŞDİRƏN SÖZLƏRİ ..	101
TƏBLİĞAT KARVANINDA ...	103

KUFƏYƏ DOĞRU	105
KUFƏ VƏ KUFƏLİLƏR	107
MİNBƏR ÜZƏRİNDƏ	108
İBNİ ZİYADIN SARAYINDA	113
İMANIN ƏZƏMƏTİ	116
GÖZƏL BAXIŞ	117
İMAMI XİLAS ETMƏK	118
ŞAMA DOĞRU	120
YEZİDİN QARŞISINDA	120
ƏBƏDİYYƏT DANİŞİĞİ	122
QORXMAZLIQ ZİRVƏSİ	127
ZEYNƏBİN SÖZLƏRİNƏ BİR NƏÇƏ İŞARƏ	128
QARA QOVLUQ VƏ MURDARLIĞIN KÖKLƏRİ	129
ALLAH VƏ ŞEYTAN DƏSTƏLƏRİ	130
HİCAB VƏ İFFƏTİN QIYMƏTİ	130
DÜZGÜN FİKİR	131

ZEYNƏBİ-KUBRA VƏ BAŞQA BİR VƏZİFƏ	131
MƏDİNƏYƏ QAYIDIŞ	133
MƏDİNƏYƏ DOĞRU	134
HƏRƏMİN ASTANASINDA ...	136
VƏFAT	139
İNSANLIĞIN ƏZƏMƏTİ	140
İbadət və Bəndəlik	140
TƏFƏKKÜR VƏ TƏDBİR	142
İSAR VƏ FƏDAKARLIQ	143
SƏBR VƏ DÖZÜM	145